

La Ondo de Esperanto

Internacia sendependa almanako en Esperanto. 2020. №1

Internacia sendependa almanako en Esperanto. 2020. №1 (303)

Ekde 2017 *La Ondo de Esperanto* aperas nur elektronike, kiel bitgazeto laŭ la normoj “pdf” kaj “ePub”.

Aperas ĉiusezone. Senpaga literatura suplemento jarfine.

Fondita en 1909 de Aleksandr Saĥarov. Refondita en 1991.

Eldonas kaj administras: Halina Gorecka

Redaktas: Aleksander Korĵenkov

Konstantaj kunlaborantoj: Paweł Fischer-Kotowski (vicedaktoro), Peter Baláž, István Ertl, Irina Gonĉarova, Povilas Jegorovas, Wolfgang Kirschstein, Aleksej Korĵenkov, Floréal Martorell, Valentin Melnikov, Paŭlo Moĵajevo, Sergio Pokrovskij

Poŝta adreso: RU-236039 Kaliningrad, ab. ja. 1205, Ruslando

Retpoŝtaj adresoj: sezonoj@kanet.ru, sezonoj@yahoo.com

Retejoj: <http://esperanto-ondo.ru>, <https://sezonoj.ru>

Abontarifo por 2020

Abonanto: 15 eŭroj, 17 usonaj dolaroj, 60 zlotoj, 850 rubloj

Amiko: 30 eŭroj, 33 usonaj dolaroj, 120 zlotoj, 1700 rubloj

Patrono: 100 eŭroj, 110 usonaj dolaroj, 400 zlotoj, 5500 rubloj

Anonctarifo

Plena paĝo: 50 eŭroj (3000 ruslandaj rubloj)

Duona paĝo: 30 eŭroj (1800 rubloj)

Kvarona paĝo: 15 eŭroj (900 rubloj)

Okona paĝo: 10 eŭroj (600 rubloj)

Triona rabato pro ripeto.

Donacoj: La donacoj estas danke akceptataj ĉe la redakcia adreso (ruslandaj rubloj) aŭ ĉe nia UEA-konto “avko-u” ĉe UEA.

Recenzoj: Bonvolu sendi du ekzemplerojn de la recenzota libro, kasedo, disko k. a. al la redakcia adreso.

Represoj: Oni povas represi tekstojn kaj bildojn nur kun permeso de la redakcio aŭ de la aŭtoro kaj kun indiko de la fonto.

“La Ondo de Esperanto” (Волна эсперанто). 2020, №1 (303).

Ежеквартальный журнал на языке эсперанто.

Журнал зарегистрирован Министерством Российской Федерации по делам печати, телерадиовещания и средств массовых коммуникаций. Свидетельство о регистрации ПИ №77-9723.

Учредитель и издатель: Горецкая Г. Р. Редактор: Корженков А. В.

Подписано в печать: 1 апреля 2020 г.

Bazaj informoj pri <i>La Ondo de Esperanto</i>	2
En ĉi tiu numero	3
Halina Gorecka, Aleksander Korĵenkov. La ondo de pandemio kaj la "Ondo"	5
Temo	6
Stanislav Belov. La pandemio kaj la homaro: konkludoj de la viruso	7
Esperantistoj kaj kronviruso	11
Kirilo Brosch. Esperantigo de "coronavirus"	11
Duncan Charters. Mesaĝo al ĉinaj esperantistoj	12
Aleksander Korĵenkov. Malgaja statistiko	12
Donaco de la eldonejo <i>Libera</i>	13
<i>Monato</i> : Senpaga dum la virusa krizo	13
Albert Stalin T. Garrido. Kongreso prokrastita en Filipinoj	14
Peter Baláž. Ankaŭ al E@l minacas nuligo de ĉi-jaraj eventoj	15
Amri Wandel. Israelo: "Ne rajtas kunveni pli ol dek personoj"	16
Hispanio: La landa kongreso prokrastita	17
Orlando Raola, Said Baluĉi. La 52a Malferma Tago ne okazos	17
Intervjuo	18
Paweł Fischer-Kotowski. Carlo Minnaja: dampi la ekscesojn: Intervjuo kun Carlo Minnaja	19
Eventoj	23
Liba Gabalda. La 18a Novjara Renkontiĝo	24
Werner Groen. Mia vojo al Esperanto kaj al la 5a Luminesk'	26
Tyron Surmon. Neĝkovrite en Pollando	27
Reza Kheirkhan. Staĝo en Tajvano: Malgraŭ la korona viruso	29
Lu Wunsch-Rolshoven. Podia diskuto en Munkeno pri lingvoplureco en Eŭropo	30
Nikolao Gudskov. APERo pri jubileoj	32
Ilona Koutny. Arda kaj multkolora interlingvistika sesio en Poznano	34
Aleksander Korĵenkov. Germanio: ruslingve pri Esperanto per televido	35
Povilas Jegorovas. Nova posteno de Vytenis Andriukaiĉis	36
Halina Gorecka, Aleksander Korĵenkov. Parlamenta medalo por Povilas Jegorovas	36
Povilas Jegorovas. Nova informa kaj instrua projekto en Litovio	37
Aleksander Korĵenkov. La membraro de UEA plu malkreskas	38
Lee Miller. Akademianoj kontrolis lernolibron	39
Szilvási László. Esperantaj reklamkampanjoj en Facebook en Hungario	39
Programo de la Montreala IKU	40
Aleksander Korĵenkov. Montrealo superis Vankuveron	40
Tempoj kaj urboj. 1859. Penza	41
Nekrologoj	42
Koncize (12 informoj)	43

Tribuno	44
Probal Dasgupta. Nia pakto kun la tagiĝo: Eseo	45
Ed Robertson. Fino, aŭ kio?	50
Velentin Melnikov. Legendoj kaj realo de la Moskva metroo	53
Internacia Tago por Elimino de Rasa Diskriminacio	56
Spomenka Štimec. En Zagrebo post la tertremo	56
Roland Rotsaert. Premio Paul Gubbins por Nova Ĵurnalisma Talento	57
Arkivo	58
Aleksander Korĵenkov. Jubileoj kaj memordatoj en aprilo 2020	59
Aleksander Korĵenkov. Antaŭ 125 jaroj: Lev Tolstoj kaj la unua Esperanta gazeto.	61
Lev Tolstoj. Prudento aŭ Kredo?	64
Edmond Privat. La verko de H. Hodler	67
Kulturo	70
Aleksander Korĵenkov. Pri la ĉefverko de Platonov kaj ĝia stranga lingvaĵo	71
Andrej Platonov. Ĉevenguro. Vojaĝo kun malfermita koro: Romanfragmento (Tradukis el la rusa Aleksander Korĵenkov)	72
Paulo Sérgio Viana. Kurba: Novelo	87
Miĥail Korotkov. Troa tago: Novelo	89
Poezio el ĉiuj ĉieloj 2020	96
Julian Modest. Ina kuraĝo: Novelo	97
Literatura konkurso "Ĥristo Gorov – Ĥrima 2020"	98
Miguel Fernández. Jes, sed alvenos ja la tago: Poemo	99
Aleksander Korĵenkov. Nia libroproduktado en la 2019a jaro	104
Wolfgang Kirschstein. Oskaro kaj la mondo	108
Halina Gorecka. 90 jaroj da plena vivo kun doloroj, sed ankaŭ kun feliĉo (Recenzo: Júlia Sigmond. <i>Júlia Sigmond 90</i>)	111
Carlo Minnaja. El la rusa poezio (Recenzo: <i>El la rusa poezio</i>)	112
Paŭlo Moĵajevo. Albumo pli muzika, ol kanta (Recenzo: Kjara. <i>Blua horizonto</i>)	114
Floréal Martorell. <i>Kien vi iros?</i> : La unua muzika albumo en 2020	116
<i>La Pordo</i> : Nova bita unuopaĵo kaj video de Ale Kosabela	116
Maria Majerczak. Internacia kantokonkurso en Esperanto	117
Novaj libroj en nia biblioteko	118
<i>Literatura Foiro</i> , 2020, N ^o 303	120
Internacia Esperanta literatura konkurso ABRITUS	121
Demonstraj versioj de <i>La Ondo</i> por 2017-19	121
Ricevitaj gazetoj	121

La pandemio grave ŝanĝis la homan vivon, sed ĝi ne kapablas ŝanĝi la kalendaron, kaj jam unu monaton en la norda hemisfero daŭras printempo; kaj sur la kovropaĝo de nia printempa almanako estas sezona bildo de Aleksej Savrasov (1830-1897).

La ondo de pandemio kaj la “Ondo”

Pro la koronavirusa pandemio ni devis komplete ŝanĝi la rubrikon “Temo” en nia printempa almanako, kaj vi legos tie multon pri la nova monda plago kaj ĝia efiko al la esperantista aktivado. Ni esperas ke ĉiuj, kiuj legas ĉi tiujn liniojn, estas sanaj kaj legipretaj – ja vin atendas 122-paĝa *Ondo*, la plej ampleksa en nia historio.

Sed unue, iom pli pri la vivo en la novaj kondiĉoj. Nun oni rekomendas limigi eksterhejman aktivadon kaj plulabori hejme, krom la okazoj, kiam la ĉeesto laborloke estas nepre necesa. Oni sekvu simplajn regulojn:

Regule asepsu viajn manojn per specialaj desinfektaĵoj aŭ lavu la manojn kun sapo dum minimume 20 sekundoj post vizito de publikaj instancoj, vendejoj, necesoj k. s., post rehejmiĝo, antaŭ manĝo, antaŭ kontakto kun la okuloj, buŝo, nazo.

Regule aerumu vian loĝejon kaj purigu ĝin uzante kemiaĵojn.

Tusante aŭ ternante ŝirmu viajn buŝon kaj nazon per papera poŝtuko aŭ kurbigante la kubuton; tuj post la uzo forĵetu la tukon en rubujon kun ŝirmilo kaj asepsu la manojn aŭ lavu ilin kun sapo.

Tenu distancon al aliaj homoj minimume unumetran, precipe, se tiuj tusas, ternas aŭ klare havas febron. Okaze de febro, apero de tusado kaj malfaciliĝo de spirado laŭeble rapide turnu vin por medicina helpo.

Por resti en bona animstato limigu spektadon de novaĵoj kaj surfadon en la sociaj retoj. Legu fidindajn fontojn pri la koronaviruso, ekzemple, de la Monda Organizo pri Sano. Spektu artajn filmojn, teatraĵojn, aŭskultu muzikon. Nepre faru gimnastikon.

En la sekvaj paĝoj vi legos ofertojn de *Monato* kaj *Libera* pri senpagaj legaĵoj. Ankaŭ ni danke al la reto povas proponi kelkajn senpagajn servojn, nome:

Nia novaĵretejo kun pli ol 2000 artikoloj: <https://sezonoj.ru>

Nia virtuala biblioteko: <http://esperanto-ondo.ru/Libro/Libroj.php>

Nia gazeta arkivo: <http://esperanto-ondo.ru/Lo-old.htm>

Nia podkasto kun pli ol 50 programoj: <http://radio.esperanto-ondo.ru>

Ni povas proponi tiojn, ĉar tiu senpaga materialo estas rezulto de nia laborado redakcia, kiun vi dum jaroj subtenis per aĉetoj kaj abonoj. Ni esperas, ke vi daŭre subtenos *La Ondon de Esperanto*. Malkiel la retejo, kiu plu estas libere legebla de ĉiu deziranto, la almanakon ricevos nur tiuj, kiuj abonos ĝin. Estas tri abonkategorioj:

1. Abonanto – 15 eŭroj; 2. Amiko – 30 eŭroj; 3. Patrono – 100 eŭroj.

Pri la pagomanieroj legu ĉi tie: <http://esperanto-ondo.ru/Lo-abon.htm>

La nomoj de ĉiuj amikoj kaj patronoj aperos en la retejo kaj en la almanako (krom tiuj, kiuj preferas resti anonimaj). Ĉiu patrono ricevos diplomon de la redakcio, senpagan bitversion de ĉiu nova libro de *Sezonoj* kaj 50-procentan rabaton por ĉiu nova papera libro.

Bonvolu legi, aŭskulti kaj ... subteni. Sed, plej grave: gardu vin!

Halina Gorecka, Aleksander Korĵenkov

Temo

Bored at home?

Learn Esperanto!

the easy, neutral and international language

La sekcio “Temo” de nia printempa almanako estas dediĉita al la koronavirusa pandemio, kiu plagas ankaŭ esperantistojn, kiuj preskaŭ ĉie perdis siajn klubkunvenojn, renkontiĝojn, kongresojn kaj vojaĝojn. Sed eble dum la nuna kvaranteno iuj neesperantistoj ne enuos, sed rete eklernos nian lingvon?..

La pandemio kaj la homaro: konkludoj de la viruso

de Stanislav Belov

“Se vi longe rigardas abismon, ankaŭ la abismo rigardas vin”, – diris Nietzsche, kies animo la tutan vivon balanciĝis rande de abismo de frenezo kaj fine falis en ĝin. La pandemio de Covid-19 metis la mondon rande de frenezo, kaŭzita de malamiko nevidebla kaj pro tio eĉ pli timiga – la koronaviruso. Kion ĝi pensas pri ni?

La Tero kiel testejo

En sia novelo *Ondoj estingas venton* la fratoj Strugackij priskribis grandan eksperimenton, kiun nekonata ekstertera civilizato faris je la homaro. Ie kaj tie aperis strangaj estaĵoj, kiujn plejparto de la homoj timegis, sed kelkaj konsideris simpatiaj. Per tiu kaj kelkaj aliaj testoj la eksterteranoj elektis homojn, pretajn al rapida plua evoluo – tiel kreiĝis la raso de “ludenoj”.

Mi ne estas adepto de la konspiraj teorioj, do mi proponas pure mensan eksperimenton forme de siaspeca intelekta ludo. Imagu, ke la nuna pandemio estas testo por la homaro, kaj ke iu eksterhomara esploristo (ĉu la viruso mem?) atente studas nian reagon al ĝi. Kion ĝi povas konkludi?

Homoj ignoras la sciencon

“En plua kaj venta tago... mi direktiĝas al la nutraĵa bazono en Guanĝou, la ĉefurbo de la sudĉina provinco Gŭandongo, por serĉi lulilon de novaj patogenoj”. Ĉu vi supozas tion esti raporto de virusologo, sendita de la ĉina registaro kadre de urĝa teamo por estingi la pandemion? Tute ne. Temas pri citaĵo el la libro *Pandemio* de la usona epidemiologo kaj scienca ĵurnalisto Sonia Shah, eldonita en 2016.

Sekvas priskribo de la tipa bazaro, kie estas vendataj kune bestoj sovaĝaj kaj hejmaj, neniam renkontiĝantaj en naturo. La sciencisto, vizitinta ĝin en 2011, detale klarigas kiel okazas intermiksiĝo de iliaj patogenoj, naskanta novajn virusojn kiel SARS en 2002. Ŝi klare konkludas: “Se ne formiĝus tia bazo por rapida evoluo de mikroorganismo, verŝajne oni neniam ekparolus pri la problemo de la netipa pneŭmonio”.

Sed ĉu la mondo lernis ion el la sciencistaj avertoj kaj la antaŭaj virusaj eksplodoj? Nenion. Ŝi konstatas, ke post la menciita SARS, timiginta la mondon, tiaj bazaroj estis fermitaj, sed post kelkaj jaroj ili reaperis – foje duonkaŝe, sed ĉie. Oni povus supozi ke temas pri nura koincido, kaj ŝi estis hazarda aŭgurinto. Sed eĉ pli frue, en 2006, alia usona epidemiologo Larry Brilliant enketis opinion de siaj kolegoj kaj konkludis jenon: 90% de la epidemiologoj prognozis dum la vivo de du proksimaj generacioj pandemion, kapablan trafi ĝis miliardo da homoj, mortigi ĝis 165 milionoj kaj kaŭzi tutmondan ekonomian krizon kun perdo de ĝis tri trilionoj da dolaroj. Ĉu iu atentis?

Por preventi tion ne necesis ekstremaj oferoj, kiujn la registaroj urĝe faras nun. Por krei tutmondan avertosistemon sufiĉus sumo egala al 1% de la flugbiletaj kostoj, pro kio fakuloj eĉ proponis starigi respektivan imposton je tiu industrio kiel la ĉefa disvastiganto de la novaj infektoj. Tamen en 2013 eĉ plej primitiva observado okazis nur en 80 landoj el 193, aliĝintaj al la Monda Organizaĵo pri Sano.

La registaroj ignoris la sciencistajn avertojn antaŭ la pandemio, la civitanoj ignoras ilin nun, amase fuŝante la kvarantenan reĝimon, evitante limigojn kaj disvastigante fabelojn pri enigmaj komplotoj, celantaj troigi la danĝeron kaj timigi la homaron. Ĉu vi plu kredas ke la Mezepoko finiĝis kaj la racio venkis la mallumon de malklereco? Mi pli emas kredi al la svisa saĝulo Carl Gustav Jung: “Ekstere la homoj estas pli-malpli civilizitaj, sed interne ili plu estas sovaĝuloj”.

Egoismo superas solidarecon

La evoluaj psikologoj Corey Fincher kaj Randy Thornhill asertas, ke la kulturo naskiĝis danke al epidemioj, kiuj igis la homojn grupiĝi kaj toleri unu la aliajn, kontraŭstarante al eksteruloj – ĉar ĉiu fremdulo estis eventuala portanto de mortigaj virusoj. Ŝajnas ke tiu prahistoria sento plu vivas en la nuntempa homo kaj nur atendas pretekston por riveliĝi.

“La viruso mortigas nur la ĉinojn! Malsanas nur la azianojn!” – ĝoje histeriis la stultuloj en decembro 2019. “La ĉinoj estas sovaĝuloj, kiuj manĝas ĉion ajn vivan kaj pro tio alportas infektojn!” – ili daŭrigis en januaro 2020. “For la ĉinojn – ili disportas la infekton!” – kriis la idiotoj, atakintaj azianojn en Eŭropo kaj Nordameriko.

Fakuloj klarigadis, ke plejparto de la infektoj estis ricevataj de la bestoj kaj ke la eŭropanoj estas tiukampe pioniroj tutmondaj, “donacintaj” al la homaro plej mortigajn infektojn por plenigi siajn stomakojn. Morbilon kaj tuberkulozon ni ricevis de

ordinaraj bovinoj, kokluŝon ni ŝuldas al banalaj porkoj; kaj gripo, mortiginta dekojn da milionoj, venis de ĉarmaj anasoj. Sed ĉio estis vana, ni ja scias – gregoj ignoras la sciencon.

Lavango de rasismo kaj ksenofobio inundis la mondon, inkluzive la Okcidenton, kiu tiom fieris pri sia politika ĝusteco, instruante ĝin al la “postrestinta mondo”, inkluzive de Ĉinio. Malantaŭ la amika civilizita masko sin kaŝis la sama malica barbaro, plu zorganta nur pri siaj gento kaj familio.

Demokratio malfortas antaŭ la pandemio

Kiu “progresema” ĵurnalo ne piedbatis Ĉinion en lastaj jaroj? Subpremado de opozicio, persekutado de la ujuguroj, okupado de Tibeto, dispelado de manifestacioj en Honkongo, poluado de medio – pretekstoj abundegas kaj sufiĉas por ĉiusemajna aperigo de novaj artikoloj en iu ajn gazeto. Sola diferenco inter la respektama *The New York Times* kaj triaranga retejo estis ke la unua rakontis pri suferigado de la islamaj minoritatoj (Usono ja malamas ne ĉiujn islamanojn, sed nur la islamajn teroristojn!), sed la dua prezentis larmigajn historiojn pri enprizonigo de kristanoj kaj buĉado de malliberuloj por forpreni iliajn organojn. Tamen ĉiuj – de la profesoroj ĝis la trigroŝaj ĵurnalistoj estis konvinkitaj: ili loĝas en pli bona, pli justa kaj pli sekura mondo ol la kompatindaj ĉinaj barbaroj.

Do kiam komenciĝis la epidemio, la unua reago estis atendebla. Mi memoras kiel en januaro la liberala rusia ĵurnalistino Anastasija Mironova, verkanta por *Nova Gazeto*, konsiderata kiel la flago de la rusia liberalismo, komparis en sia Fejsbuka paĝo nombron de la infektitoj en Ĉinio (dekmiloj) kaj Francio (28), kaj laŭkutime histeriis: “Aŭtoritatismo mortigas!” Al mia rimarko, ke ne eblas kompari la ciferojn en la naskiĝejo de la epidemio kaj en la lando, situanta milojn da kilometroj for, sekvis reago tuja kaj tipa por plendantoj de esprimlibereco: “Ne plu skribu al mi!” Kompatinte la origine tĵumenan ĵurnalistinon, vaste konatan en mia urbo pro la malstabila psiko, mi aldonis, ke laŭ tiu mirinda logiko la plej sava estas totalismo, ja en Norda Koreio ĝis nun ne estis registrita eĉ unu infektito.

Cetere la disputon solvis la vivo mem. Jam la 19an de marto nombro de mortintoj en Italio atingis 3405, superinte tiun en Ĉinio (3242). Antaŭtage ĝin sekvis Hispanio. Unu el plej prosperaj landoj (la kvara laŭgrande ekonomio de Eŭropo kaj la naŭa en la mondo) kun nekompareble pli eta loĝantaro (60 milionoj, kio preskaŭ egalas al la loĝantaro de la nura provinco Hubejo), pli evoluinta sanserva sistemo, pli edukita loĝantaro kaj havinta almenaŭ du monatojn por sin prepari, observante kaj studante la okazaĵojn en Ĉinio, falis sub la unuaj batoj de la pandemio.

Oni povas diskuti pri la kialoj de tiom alta mortnivele kaj rapida disvastiĝo de la infekto nome en Italio, sed unu afero nun estas tute klara: fortaj, aŭtoritataj reĝimoj pli efikas en krizaj situacioj kiel la epidemioj. La aŭtoritataj regantoj malpli zorgas pri sia populareco, havas pli da povo kaj pretas apliki ĝin malgraŭ ies malkontentoj

kaj perdoj. Individuaj liberecoj kaj rajtoj, pri kies ĝenado tiom plendis la okcidentaj komentistoj post la totala kvarantenado en Ĉinio, cedis al la komuna bono kaj prospero – pri kio revis la eŭropaj utopiistoj, kies nomoj plu estas glorataj, sed la ideoj evidente forgesitaj de iliaj nuntempaj posteuloj.

La okcidentaj landoj longe cerbumis antaŭ fari decidajn paŝojn kaj, eĉ alfrontinte la fajron en sia domo, daŭrigis kutimajn ludojn. Francio la 15an de marto okazigis municipan balotadon, amasigante milionojn da homoj, kaj Pollando plu planas aranĝi la 10an de majo la prezidentan balotadon. Pli ridinda povas esti nur konduto de Usono, malpermesinta la 13an de marto ĉiujn flugojn al Eŭropo krom unusola escepto – Britio, kies ĉefministro Boris Johnson diris tiutempe, ke la lando supozeble havas 10 mil infektitojn. Evidente virusoj, venintaj de la plej fidela aliancano de Usono, estas sendanĝeraj.

Fine indas rimarkigi, kiel reagis la mondo al la tragedio en Italio. Dum Eŭropa Unio timeme fermis siajn landlimojn kaj silentis, la unuaj kuracistaj brigadoj venintaj por helpi al la italoj estis tiuj el Ĉinio, Rusio kaj Kubo. Mi ne scias kiel reagis loĝantoj de Lombardio al la rusiaj armeaj kuracistoj en uniformo, sed ĝis nun aŭdiĝis neniu plendoj, kaj dankesprimoj abundas. Ŝajnas ke foje demokratio estas pli timiga kaj mortiga ol aŭtoritatismo.

Scienco estas la sola espero

En la malluma mondo de malamo, reciproka malfido kaj suspektemo troveblas almenaŭ unu lumeto da espero – la scienco. Jes, homoj ne fidas ĝin, ignoras ĝiajn avertojn kaj preferas elspezi miliardojn al futbalo kaj milito anstataŭ scienca esplorado. Sed alfrontinte veran danĝeron ili tuj sin turnas al sia ĉefa kaj fakte sola espero – la sciencistoj.

Gazetoj informis, ke la Papo petis Dion ĉesigi la plagon, ke en Moskvo okazas rusortodoksaj procesioj, kaj en Barato fanatikuloj trinkas bovinan urinon, esperante miraklan resaniĝon. Tamen ĉio ĉi estigis nur amasajn mokojn kaj ridon, dum eĉ en plej ĉipaj flavaj gazetaĉoj la sola serioze traktata espero estis ligita al la sciencaj esploroj. Novaj testiloj, preparado de vakcino, malĉifrado de la virusa strukturo – al tio ligiĝas la esperoj eĉ de plejaj malkleruloj, adeptoj de ĉiaspecaj konspirteorioj kaj kredantoj je iuj ajn fabeloj.

“Bonvenon al la klubo!” – diras en bildo la Homo-Araneo al kuracisto en blanka kitelo, akceptante lin je la grupo de superherooj egalrajte al la fajrobrigadistoj, Miraklo-Virino kaj aliaj herooj de la populara kulturo. Ĉiu spektinta la solenan ceremonion, per kiu Uhano adiaŭis la kuracistojn, kiuj savis ĝin, komprenas tiun senton. La mondon savos ne babilado pri avantaĝoj de tiu aŭ alia politika reĝimo, nek trudado de unutipaj normoj por ĉiuj ŝtatoj kaj socioj, nek apartiĝo je la rasa, nacia aŭ religia bazo. La mondon savos scienco kaj solidareco – nek pli, nek malpli. Ĉu ni bezonis ĉi tiun pandemion por lerni tion?

Esperantistoj kaj kronviruso

La 16an de marto TEJO publikigis en sia retejo alvokon, en kiu ĝi petis, ke homoj sendu video-rakontojn pri la situacio en siaj landoj rilate al la pandemio de la kronviruso Covid-19. Respondis dekoj da esperantistoj el plej diversaj partoj de la mondo. Ili rakontis pri la situacio en siaj landoj, kaj donis konsilojn, kion fari dum la restado hejme. Sed plej grave, esperantistoj donis grandan mesaĝon de espero.

Unu semajnon poste, la 23an de marto la rakontoj estis kunmetitaj kaj aperigitaj ĉe Jutubo https://www.youtube.com/watch?v=2fpM1ci_fMk

Esperantigo de “coronavirus”

Demando

Leviĝis demando pri la ĝusta nomo de la lastatempa viruso el Ĉinujo. Ĉinoj ekuzis “kronaria viruso”, UMEA, la medicinistoj ŝajnas preferi “kronaviruso”, mi, kun la subteno de Vikipedio, proponas “krona viruso” aŭ “kronviruso”.

Respondo

Por la viruso, kiu aperis en Ĉinujo en Decembro 2019 (kaj aliaj virusoj el la subfamilio science nomata “Orthocoronavirinae”), la Lingva Konsultejo de la Akademio de Esperanto rekomendas la formojn (en alfabeto sinsekvo)

“kronaviruso” aŭ “kronviruso”.

La konsultejo samtempe malrekomendas la jam uzatajn formojn “kronaviruso” (kiel facile misanalizeblan) kaj “kronaria viruso” (“kronaria” estas anatomia termino tute sen rilato al la koncerna viruso).

Kirilo Brosch — Cyril Robert Brosch

Direktoro de la Lingva Konsultejo de la Akademio de Esperanto

Mesaĝo al ĉinaj esperantistoj

Karaj ĉinaj esperantistoj,

Dum daŭro de via tradicia printempa festo, Universala Esperanto-Asocio kun 65 fakaj asocioj, inkluzive de la Universala Medicina Esperanto-Asocio (UMEA), kaj membroj el 130 landoj sekvas zorgeme la situacion de la epidemio de pneŭmonio kaŭzita de la nova koronaviruso en via lando, kaj precipe deziras la sanon de la ĉinaj membroj kaj la esperantistoj en Wuhan. Ni simpatias la malsanulojn infektitajn de la viruso kaj kondolencas pri la mortintoj kaj ties familianoj.

Ni atentis, ke viaj registaroj de la centra ĝis la lokaj, kaj ĉiuj popoloj solidarece, kuraĝe, serioze kaj racie batalas kontraŭ la epidemio. Ni ankaŭ rimarkis la klopodojn de la ĉina registaro por preventi kaj regi la disvolviĝon de la epidemio. Ni kredas, ke pro viaj fortostreĉoj kaj sinceraj, kompatemaj motivoj vi kapablos finfine plene ekstermi la viruson kaj sukcesos sanigi la infektitojn en ne tre longa tempo.

Al vi kaj al ĉiuj ĉinaj popoloj, precipe al la esperantistoj en Wuhan, ni kore deziras kuraĝon, sanon, feliĉon kaj sukceson en la batalo kontraŭ la nova koronaviruso en la musa jaro, kaj kore sopiras renkontiĝi kun vi en diversaj esperantaj okazoj de la tuta mondo. La viruso estas sen landlima. Preventado de la rego de epidemioj estas nia komuna batalo por la tuta homaro. Ni ankaŭ esperas, ke la tutmondaj Esperanto-amikoj sentime prenos paŝojn por plifortigi sian mem-protektadon. Ni fidis, ke per la komunaj klopodoj de la internacia komunumo, la epidemio estos venkita.

Ni ĉiam estas kun vi kaj sincere salutas vin

Nome de la Estraro kaj membraro de UEA

Duncan Charters, prezidanto de UEA

Malgaja statistiko

Je la 31a de marto en la mondo estis oficiale registritaj 872 mil 756 okazoj de la koronavirusa infekto. 184 mil 514 personoj resaniĝis, 43 mil 270 mortis, kaj 644 mil 972 estas kuracataj, inter ili 33 mil 446 estas en kriza stato.

Infektoj		Mortoj		Mortoj por 1 milono da loĝantoj	
Usono	188,592	Italio	12,428	San-Marino	766
Italio	105,712	Hispanio	9,053	Italio	206
Hispanio	102,136	Usono	4,056	Hispanio	194
Ĉinio	81,554	Francio	3,523	Andoro	155
Germanio	72,383	Ĉinio	3,312	Belgio	71
Francio	52,128	Irano	3,036	Nederlando	61
Irano	47,593	Britio	1,789	Francio	54
Britio	25,150	Nederlando	1,039	Svislando	50
Svislando	16,605	Belgio	828	Luksemburgio	37
Belgio	13,964	Germanio	788	Irano	36

AiKo

Legu ĉiujn elektronikajn librojn de Eldonejo Libera SENPAGE!

SED... bonvolu subteni la aŭtorojn per libervola donaco aŭ letero.
Koran dankon!

Donaco de la eldonejo *Libera*

Pro la tutmonda krizo, kaŭzita de la koronavirusa pandemio, la eldonejo *Libera* (Belgio) kune kun la aŭtoroj decidis **senpage** disponigi ĉiujn elektronikajn librojn de la eldonejo. Tiuj kiuj deziras, povos subteni la aŭtorojn per PayPal aŭ tra UEA (Ivld-x). Vi ankaŭ povos skribi leteron al la aŭtoroj.

Elŝutu ĉe: <http://www.eldonejolibera.be/>

Eldonejo *Libera*

Monato: Senpaga dum la virusa krizo

Ĉar tre multaj homoj en la mondo nun devas resti hejme pro la kronviruso, *Monato* regalas ilin per **senpagaj** ekzempleroj. En <https://www.monato.be/pdf> vi povas trovi la tri plej freŝajn numerojn en la formoj PDF (por grandaj ekranoj) kaj en la dosierformoj ePub kaj Mobipocket (por poŝtelefonoj kaj librolegiloj).

Ni kaptas la okazon por danki ĉiujn fidelajn abonantojn, ĉar nur danke al ilia multjara abonado eblas disdoni la revuon nun.

Agrablan legadon!

Monato

Kongreso prokrastita en Filipinoj

OFICIALA ANONCO

Responde al la kreskanta minaco de COVID-19 en la lando, ni oficiale prokrastas la 1-an Filipinan Junularan Kongreson.

La Loka Kongresa Komitato (LKK) de la 1a Filipina Junulara Kongreso de Esperanto (FJK) bedaŭras informi la publikon, ke ĝi unuanime decidis prokrasti la kongreson ĝis nedifinita dato laŭ la rekomendoj de Filipina Esperanto-Junularo (FEJ) kaj la Kongresa Volontula Servo pro la kreskanta minaco de la koronavirusa malsano COVID-19 en Filipinoj.

Ĝis la 14a de marto, estas registritaj 98 okazoj de COVID-19 en la lando, plejmulto el kiuj situas sole en la ĉefurba regiono (Metro Manila), en kiu devus okazi la kongreso. Estas notinde, ke la statistiko montras konsiderindan

kreskon, nome, 34 okazoj aldonitaj al 64 de hieraŭ. El tiuj 98 malsanuloj, jam ok forpasis. Oni antaŭvidas, ke la nombro da infektitoj daŭre plialtiĝos en la sekvaj tagoj kaj semajnoj, dum daŭre restas malklare, ĉu baldaŭ venos kuracilo.

Tion konsiderinte, la tuta teamo firme esprimas sian zorgon pri la sano ne nur de la aliĝintoj, sed ankaŭ de tiuj aliaj ligitaj al la kongresa programo kaj la publiko. Tial, celante helpi protekti ĉies sanon, ni senhezite interkonsentis funkciigi la taŭgajn antaŭpaŝojn por eviti la riskojn al kiuj ĉiuj potenciale povus elmeti sin dum la kongresaj tagoj.

Ni ŝatus klarigi, ke la FJK estis nur prokrastita, ne nuligita. Ni aparte decidis pri la novaj datoj de la FJK. Ni provizore taksas, ke la FJK okazos je la lasta kvarono de la jaro 2020, esperante, ke tiam la pandemio jam estos konsiderinde solvita. Ni ankaŭ utiligos la prokraston por doni al la tuta teamo pli da tempo por pli bone organizi la kongreson. Aldone, ni pretas repagi aliĝkotojn kaj helpi aliĝintojn por rearanĝi al aliaj datoj jam menditajn flugbiletojn kaj ĉambrojn. Aliflanke, ĉiu aliĝinto ankaŭ rajtas lasi ĉe ni siajn kotojn, kiuj estos disponeblaj de tiu sama persono kiam la FJK okazos en la novaj datoj. Baldaŭ aperos dokumento, kiu preskribos la proceduron pri repagoj kaj aliaj servoj.

Nia teamo ŝatus esprimi niajn tutkorajn pardonpetojn kaj dankojn al ĉiuj aliĝintoj, kaj deziras ke ili daŭre restos sanaj kaj fortaj. Ni ankaŭ dankas al ĉiuj subtenintoj kaj subtenantoj, kaj petas ilian daŭran subtenon malgraŭ ĉiuj ĉi problemoj, kaj invitas ilin daŭre helpi por fari la kongreson sukcesa en la estonteco.

Ni komprenas ke multaj esperantistoj atendis jam plurajn jarojn por mem vidi kaj sperti la historian unuan junularan kongreson en Filipinoj, sed la sano kaj bonstato de niaj samideanoj kaj samlandanoj estas portempe niaj ĉefaj prioritatoj.

Nome de LKK

Albert Stalin T. Garrido

Ankaŭ al E@I minacas nuligo de ĉi-jaraj eventoj

Ankoraŭ en februaro la internacia junulara organizo E@I planis realigi ĉi-jare kvin internaciajn eventojn: Poliglota kunveno, SES, SEP, LingvaFest, KAEST (en tia ĉi ordo laŭ la tempo de la okazigo). La situacion tamen tre komplikas la nuna stato pri la tutmonda pandemio de la koronaviruso.

Ŝajnas, ke la planoj restos nur planoj, kaj la planitaj eventoj aŭ ne okazos, aŭ ili devos esti ŝovitaj por malpli frua dato. Nia prioritato estas la sano kaj sekureco de la partoprenantoj. Hodiaŭ, la 28an de marto 2020 eblas diri, ke ni tre atente kaj regule observas la situacion – kaj dum sekvaj tagoj kaj semajnoj decidos – pri ĉiu aranĝo aparte. Ni devas en nuna kriza situacio esti singardaj, tamen raciaj. La decidoj do venos unu post la alia – konsiderante la tempon de la aranĝo.

Pri la unua, Poliglota kunveno, ni devos decidi jam post du semajnoj. Informoj pri aliaj renkontiĝoj sekvas laŭ tio, kiel la situacio evoluos tra la mondo. Malĝoje estas, ke ni ja planis okazisgi tri aranĝojn en novaj lokoj: Poliglota kunveno devus unuafoje okazi en Pollando, SES kaj SEP unuafoje en Ĉeĥio kaj LingvaFest unuafoje en Nitro (la UK-urbo en 2016).

Nia avantaĝo estas, ke la renkontiĝoj, kiujn ni okazigas, estas regulaj – la unuaj kvar okazas ĉiujare, KAEST nur ĉiun duan jaron. Tio signifas, ke eblas simple “ŝovi” ilin por la sekva jaro. Eĉ se tio kaŭzos organizajn problemojn kaj fincan perdon por E@I (kaj certe ankaŭ por kelkaj partoprenantoj, kiuj eble aĉetis flugojn aŭ havis aliajn elspezojn), tamen ne havas sencon riski la sanon de ĉiuj partoprenantoj. Des pli, ke ĉiuj niaj eventoj estas internaciaj – do la risko pri infektiĝo kaj pri ebla sekva devastigo de la malsano alilanden estas tre granda, kaj por ni tio estas grava argumento por serioze trakti la temon.

Nun mi ne povas doni pli precizajn informojn, ĉar la situacio tre rapide ŝanĝiĝas (nuntempe, bedaŭrinde, en negativa senco) kaj la pandemio daŭre kreskas kaj fortiĝas. Sed se okazus iu miraklo (la viruso “malaperus” aŭ komencus foriri, aŭ oni trovus vakcinon kontraŭ ĝi aŭ simile), ni ja povus ankoraŭ daŭrigi kun okazigo de kelkaj aranĝoj ĉi-jaraj. Sed tiu varianto estas la malplej verŝajna...

Se vi volas resti informata, sekvu nian vizaĝlibran (Facebook) paĝon: <https://www.facebook.com/ikso.net> aŭ la retejojn de la eventoj, kiujn vi eble planas partopreni.

Mi deziras al ĉiuj firman sanon (ĝi estas bezonata eĉ multe pli nun ol iam ajn antaŭe), feliĉon kaj sukcesan kvarantenan tempon! Espereble ĝis baldaŭa revido dum iu el niaj aranĝoj!

Peter Baláž (Petro)
E@I-kunordiganto

Israelo: “Ne rajtas kunveni pli ol dek personoj”

Sekve de la novaj pli severaj reguloj en Israelo (ne rajtas kunveni pli ol dek personoj) ni ne povas okazigi la Israelan Kongreson en la planita dato. En la lastaj tagoj ni aŭdis ke pluraj Esperanto-renkontiĝoj, kiuj devus okazi en la proksima tempo, estas nuligitaj (kiel la IJF en Italio) aŭ prokrastitaj (kiel la Hispana kongreso).

La 16an de marto la estraro de ELI akceptis mian proponon prokrasti la Israelan Kongreson je unu jaro, konservante la kongresejon, la gastejon, la programon kaj laŭeble... la eksterlandajn kongresanojn. La prokrasto je plena jaro ebligas al la rekorde multaj eksterlandaj aliĝintoj, el kiuj jam pluraj kun granda bedaŭro nuligis mem, partopreni la venontjaran kongreson en la sama sezono, kun la samaj ekskursoj kaj espereble kun la samaj artistoj.

La kostojn por la rezerviaj ĉambroj en la kongresa gastejo kaj en la ekskursaj gastejoj ELI verŝajne sukcesos preskaŭ plene ricevi. Pro tio ni povos repagi la jam pagitajn kotizojn (kun subtraho de nur 15 eŭroj).

Ni proponas al la eksterlandaj aliĝintoj kiuj konsideros partopreni la venontjaran kongreson en aprilo 2021, lasi en la kongresa kaso la antaŭpagon de 50 eŭroj, kiuj servos plene (sen subtraho) por la venontjara kongreso. La precizan daton ni provos fiksi laŭeble adekvate por la plimulto de la fidelaj eksterlandaj aliĝintoj.

La israelaj aliĝintoj kiuj mendis ĉambron ricevos sian pagon de la gastejo, post kiam ĝia kontista sekcio refunkcios. Por la programkosto, se antaŭpagita al ELI, ni faras la saman proponon kiel por la eksterlandaj aliĝintoj: vi povas lasi ĝin en la kongresa kaso por la venontjara kongreso.

Amri Wandel

Hispanio: La landa kongreso prokrastita

La estraro de Hispana Esperanto-Federacio kaj la Loka Kongresa Komitato de la 79a Hispana Kongreso de Esperanto, antaŭvidita por la 30a de aprilo ĝis 4a de majo en Comillas (Kantabrio), konsiderante la zorgojn rilate al la epidemio de kronviruso Covid-19 kaj la rekomendojn de la ŝtataj kaj internaciaj aŭtoritatoj, volas informi ke la kongreso ne okazos en la menciitaj datoj kaj estas prokrastita.

Post interkonsento kun la loka urbestro, kaj esperante ke la situacio pliboniĝos en la venontaj monatoj, ni decidis ke la kongreso okazos inter la 9a kaj 13a de oktobro 2020, profitante ke la 12a de oktobro estas festa tago en Hispanio.

La tuta kongresa programo estas translokigita al tiuj datoj, kun simila strukturo al tiu jam anoncita. Tamen, ni ne povas konfirmi nun la okazigon de ĉiuj anoncigitaj programeroj, kaj estas antaŭvideble ke iuj estos modifitaj aŭ anstataŭigitaj; pri tio ni informos dum venontaj monatoj. Ni nun pristudas ĉu eblos okazigi la anoncitan postkongresan ekskurson, pri kio ni prenos decidon nur post kelkaj semajnoj.

La homoj jam aliĝintaj ricevos tuj informojn pri la proceduro rilate al kotizoj kaj similaj aferoj. Kiel baza decido, ni povas jam informi ke oni redonos la pagitan kotizon al tiuj, kiuj jam certas ke ili ne povos ĉeesti en oktobro.

Hispana Esperanto-Federacio kaj la Loka Kongresa Komitato daŭre informos pri la evoluo de la kongreso per siaj retejoj, sociaj retoj kaj aliaj komunikoj. Ĉiuj demandoj oni plu povas sendi al la adreso de la LKK kongreso@esperanto.es.

HEF bedaŭras la ĝenojn okazigitajn pro la decido kaj esperas vian komprenemon. Ni deziras bonan sanon al ĉiuj niaj amikoj en la tuta mondo, kaj esperas renkonti vin en oktobro en Comillas.

Hispana Esperanto-Federacio

La 15an de marto 2020

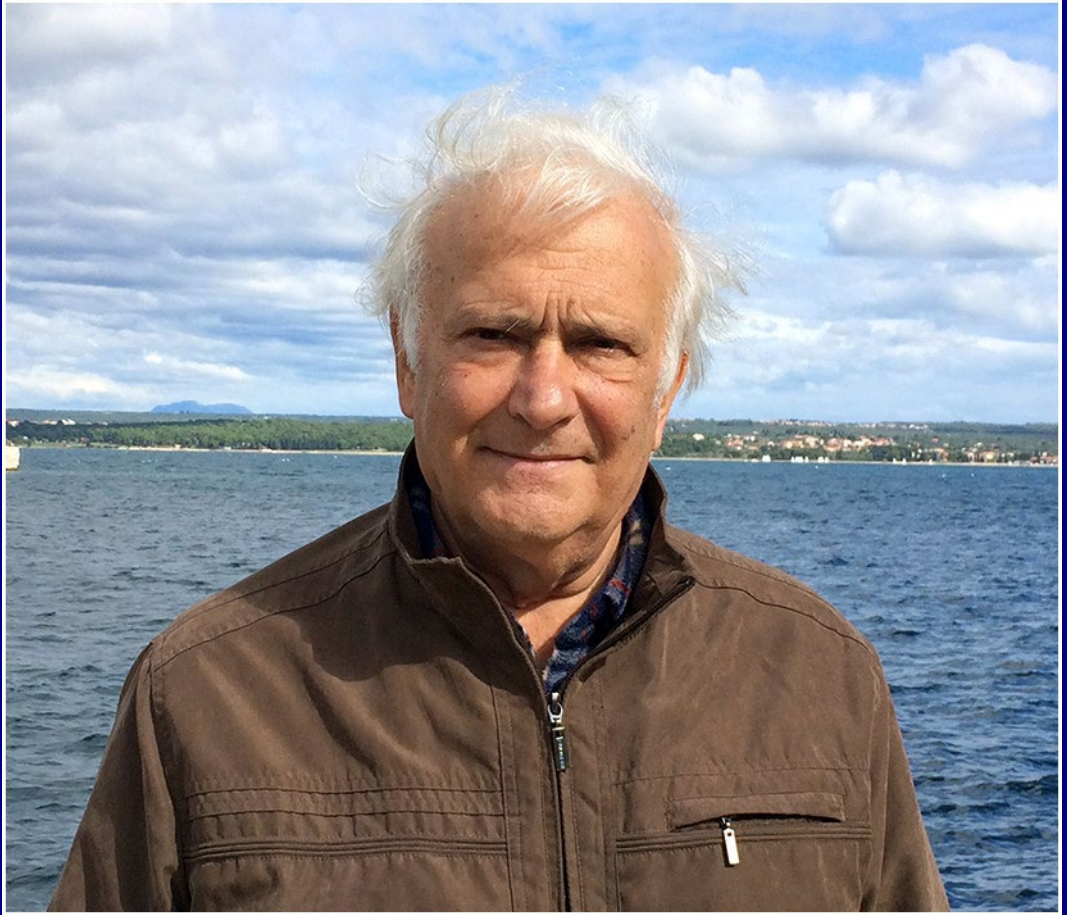
La 52a Malferma Tago ne okazos

Ni bedaŭras informi vin, ke pro la progreso de la epidemio kaj sekvante la rekomendojn de la oficialaj instancoj de Nederlando, ni devas nuligi la okazigon de la 52a Malferma Tago, kiu laŭplane devus okazi la 25an de aprilo 2020 kun la ĉeftemo “La nepoj nin benos, se ni ion al ili transdonos”.

Ni studas eblecojn por virtuala reta malferma tago, sed ni ne certas, ke la bezonataj homfortoj povos veni al la Centra Oficejo de UEA en Roterdamo. Pri la nova pria decido ni informos vin.

Orlando Raola. Said Baluĉi

Intervjuo

“Quatre-vingts” estas okdek en la franca lingvo. Ni kun plezuro sendas gratulojn al Carlo Minnaja okaze de lia kvarobla dudekjariĝo, festita la 19an de marto, kaj deziras al nia kara amiko, dokta helpanto, fidela abonanto kaj (ve, tro malofta) kunlaboranto multajn vivojarojn kaj novajn verkojn!

Carlo Minnaja: dampi la ekscesojn

La 19an de marto sian 80an naskiĝtagon festis prof. Carlo Minnaja, denaska esperantisto el Italio, akademiano, aŭtoro de la tre ampleksa itala-Esperanta vortaro (1996) kaj de *Historio de la Akademio de Esperanto* (2018), kunaŭtoro de *Historio de la Esperanta literaturo* (2015). Tradukinto de pluraj verkoj el la itala lingvo. Ligita al la literatura rondo *La Patrolo* kaj ĝia revuo *Literatura Foiro*. Okaze de la jubileo *La Ondo de Esperanto* intervjuis lin.

Elkoran gratulon pro via jubileo! Vi ĝus 80-jariĝis kaj ĉar vi estas denaskulo, vi jam duoble atingis la limon de 40-jara aktivado por membriĝi en Veterana Esperantista Klubo. Kiel vi fartas kiel duobla veterano?

Mi daŭre feliĉas, ke mi povis dum tiom da jaroj ĝui la kuneston, fizikan aŭ korespondan, de tiom da interesaj personoj, kutime malavare sindediĉaj al la sama idealo al kiu ankaŭ mi strebas: interkompreniĝo.

Vi estas ankaŭ unu el la plej malnovaj membroj de la Akademio de Esperanto, elektita en 1973 (nur John Wells estas akademiano pli longe ol vi – je tri jaroj). Sed tio ne estas la sola kialo por kiu vi estras la akademian komisionon pri ĝia historio. El via laboro rezultis la libro *Historio de la Akademio de Esperanto* (2018), ĉu vi povus rakonti, kiel vi kolektis la materialon por la verko kaj kion interesan vi elfosis?

La Akademio sub la prezidanteco de Gaston Waringhien estis komencinta eldoni serion de broŝuroj sub titolo *Aktoj*, el kiuj aperis nur tri kajeroj: 1963–1967, 1968–1974, 1975–1991. Ĉar la lasta ampleksis 15 jarojn, ĉirkaŭ 2004 maturiĝis la ideo eldoni plian numeron, sub titolo *Aktoj IV* kaj tiucele mi komencis kunmeti samstilan malneton; mi ja posedis ĉiujn cirkulerojn ekde 1973. La afero poste lamis, ĉar mi engaĝiĝis en aliaj laboroj, kaj intense reprenis tiun iniciaton nur en 2015, sentante min matura por verki plenan historion: mi ricevis ĉiujn cirkulerojn ekde 1952 pere de Birthe

Lapenna, multajn dokumentojn de la antaŭaj jardekoj mi ricevis de Reinhard Hauthenthal, Jean Amouroux, Geoffrey King kaj de volontulo ĉe la biblioteko Hodler. Sed surprize multaj estis la personoj al mi nekonataj kiuj, hazarde, posedis jen arkivon de forpasinta akademiano, jen kolektojn de gazetoj, jen listojn de biografioj kaj kiuj tre malavare disponigis ilin al mi.

Viaj gepatroj estis elstaraj esperantistoj, same via unua edzino parolis Esperanton, kaj la pli aĝa frato, la infanoj... ĉu eble ankaŭ la nepino? Vi daŭrigas belan tradicion. Sed imagu ke la gepatroj ne instruus al vi Esperanton, ke ili mem ne konus ĝin kaj vian hejmon en la infanaĝo ne vizitus eksterlandaj gastoj... Trafinte Esperanton poste en la vivo, ĉu vi lernus ĝin?

Malfacilas diri, kio okazus, se mia vivo, tiom forte trempita en la esperanta medio ekde la naskiĝo, estus male irinta tute alian vojon; sendube min allogus la ideo kontakti personojn kiuj ankaŭ celas kontaktojn, kaj se mi trafus de ekstere al esperanto-kunveno kie senpene interkompreniĝas diverslandanoj mi certe estus interesita pri ilia komuna lingvo.

Kvankam vi estas profesoro pri matematiko, inter viaj gravaj intereskampoj estas literaturo. Vi mem tradukas el la itala, sed ankaŭ abunde verkas, recenzas, kritikas. Kunlabore kun Giorgio Silfer vi kontribuis al la Esperanto-movado per *Historio de la Esperanta literaturo* (2015), pro sia amplekso rebaptita “la verda briko”. Kiel aspektis la laboro pri tiu libro?

Pri literaturo min pasiigis mia unua edzino, beletristino, tro frue forpasinta. La manko de iom organizita historio pri literaturo komparebla kun tekstoj je la nivelo de abiturienta ekzameno ŝajnis al mi grava truo en kultura socio kia la esperantista, kiu ja volus koni siajn literaturajn valorojn, sed ne havas gvidilon; ja estis rimarkindaj studoj pri tiu aŭ alia verkisto, sed mankis ĝenerala panoramo; ekzistis anglalingva enciklopedio, sed enciklopedio ne estas historio.

La laboro daŭris ĉirkaŭ ok jarojn kaj donis al mi la grandan plezuron legi, legi, legi niajn aŭtorojn por poste orde sintezi. Por listigi, multe helpis la retejo “Originala Literaturo Esperanta” de Sten Johansson; la eblo kunlabori kun Giorgio Silfer estis jam testita dum jardekoj ĉe la redaktado de *Literatura Foiro* kaj en la reciproka respekto de la diversaj kompetentoj mi opinias, ke ni produktis unuecan verkon kiu plene kongruas kun mia komenca celo. Esencan laboron laŭ la eldona vidpunkto (elekto de fotoj, muntado, aranĝo de marĝenoj) kontribuis mia dua edzino Laura G. Paccagnella.

Ĉu vi havas planojn pri daŭrigo aŭ kompletigo de tiu verko? Ĉu iuj ŝanĝoj en la nova eldono aŭ eble tute nova Esperanta antologio?

Plezurige, en la tute lastaj jaroj aperis kelkaj verkoj kaj novaj verkistoj, kiuj prav-igis kompletigan duan eldonon, kiu profitus ankaŭ el diversaj sugestoj venintaj el recenzoj kaj komentoj (ekzemple rearanĝo aŭ eĉ forigo de la antologia parto); tamen la verko tia, kia ĝi estas nun, ankoraŭ havas tute aktualan valoron. Pri *Esperanta Antologio*, konceptata kiel daŭrigo de la Aulda ĉefverko, haltinta je 1981, estas nun zorganta la Literatura Sekcio de la Akademio.

Vi prezidis Internacian Sciencan Instituton Ivo Lapenna kadre de Fondaĵo Ivo Lapenna. Ambaŭ organizaĵoj estis malfonditaj pasintjare. Ĉu vi povus rakonti kial tiu paŝo estis necesa? Kiujn aktivadojn la Instituto entreprenis dum sia 22-jara ekzisto kaj ĉu ili ne plu estas plenumebaj?

Du estas la nuntempaj malsanoj de kelkaj movadaj institucioj: la kresko de la aĝo kaj la malkresko de disponebla mono. La Internacia Sciencita Instituto Ivo Lapenna aŭspiciis, kaj la Fondaĵo eldonis, sesdiskan serion de paroladoj, volumojn da prelegoj, mian volumon *Eseoj memore al Ivo Lapenna*, kiu, eldonita en 2001, ankoraŭ restas la plej ampleksa verko prilumanta diversflanke lian personecon. La Instituto premiis

dudekon da universitataj diplomigintoj kiuj verkis disertacion pri esperanto aŭ ĝenerale pri la idealoj de Ivo Lapenna. La fondaĵo, kiu financis la Instituton, preskaŭ tute elĉerpis siajn rezervojn, kiuj ankoraŭ plu sukcesas vivteni nur la bazan retan hejmpaĝon. Teorie ankoraŭ eblus revivigi la iniciaton se troviĝus novaj fortoj, fizikaj kaj financaj, kio ne aspektas facila.

Raŭmismo kontraŭ finvenkismo – ĉu tio estas reala rivalado de ideoj aŭ nur preteksto por antagonismo inter iuj medioj, organizaĵoj? Kiu estas pli proksima al vi kaj kial?

Mi min klasus “jamvenkisto” ĉar mi opinias, ke esperanto jam venkis, iĝinte el projekto lingvo perfekte taŭga por ĉia uzado, kaj mi opinias, ke ĉiuj nunaj esperantistoj estas raŭmistoj, tio estas konsiderantoj, ke la lingvo esperanto estas valoro en si mem, sendepende de ĝia disvastigiteco. Ke ĝi povos etendiĝi al la tuta mondo mi dubas, ĉar ĝi kunportas ide(al)on de egaleco, kiu neniam ĝis nun atingis universalecon: ĝin atingis nek kristanismo, nek komunismo, nek bahaismo nek, pli banale kaj ternivele, la trafikdirekto aŭ la formo de la elektraj ĵakoj; la homaro ne ŝatas egalecon, tuj kiam ekestas grupiĝo, ekestas diverseco je rangoj. La krioj “ni estas la nuraj raŭmistoj” aŭ “ni reprezentas la universalan esperantistaron” min

ĝenas, sed mi ilin aŭskultas kun rideto, kaj klopodas helpi ambaŭ fluojn en tio, kion mi konsideras utila kaj al la disvastigo de la lingvo kaj al la plivalorigo de la kulturo en ĝi kreata. Konstantaj estas miaj klopodoj dampi la ekscesojn ambaŭflankajn, tial mi estas fidela dumviva membro de UEA, honora membro de ĝia landa asocio, kaj posedas la Esperantan Civitanecon, krom esti, aldone, membro de SAT kaj de ILEI.

Kiun estontecon vi antaŭvidas por la lingvo Esperanto kaj por la Esperanto-movado?

Saman kiel nun, kun pli aŭ malpli altaj ondoj; la ideo de universala komunikigo surbaze de egaleco ankaŭ lingva restos ĉiam fascina, alstrebata, eĉ se ne baldaŭ atingota. Mi antaŭvidas ŝrumpon de la nunaj asocioj, anstataŭataj de liberaj ne-strukturitaj grupigoj. Propra blogo aŭ fejsbuka paĝo donas pli da memkontento kaj videbleco ol membriĝo en asocio.

Kaj kiel en tiu kadro fartos la Esperanta literaturo? Kio pri la verkistoj kaj – eble eĉ pli grave – kio pri la legantoj?

Esprimi sin mem, siajn spertojn, siajn sentojn estas nebridebla aspiro de la homo, do literaturo en lingvo kiun oni libere elektis aŭ denaske heredis plu ekzistos; emo al legado malpliigos, ĉar kulturiĝo plu kreskos, proporcie, pere de aliaj kanaloj: vojaĝado, filmado, kunvenado ankaŭ skajpa. Cetere jam nun oni estas, almenaŭ en la bonstata mondo, agresataj de ekscesa informado ĉiumedia, kio igas, ke tempo dediĉata al legado iĝos pli limigita.

Fine, ni ne povas ŝajnigi ke ni vivas en vakuo. La mondo travivas nun seriozan skuiĝon kaŭzitan de la pandemio de kronviruso. Kiel vi elturniĝas en tiu tempo, kiu estas aparte malfacila por Italio? Ĉu vi kaj viaj familianoj fartas bone?

Kun granda angoro mi spirite partoprenas en la malfacilaĵoj de la nuna monda situacio kaj pensas pri miaj karaj geamikoj en Ĉinio, Hispanio kaj aliloke. La situacio en Italio estas tre peza, sed mi, blokite hejme, estas bonŝanca, ĉar mi kaj ĉiuj miaj karuloj fartas bone (edzino kaj filino en Padova, du filoj en Londono) kaj la teknologio ebligas konstantan kontakton kun ili. Mi legas, verkas, klavas kiel okazis jam antaŭe dum granda parto de mia tago. Mi bondeziras, ke kiam aperos ĉi intervjuo, la situacio normaligiĝis por ĉiuj.

Intervjuis **Paweł Fischer-Kotowski**

Pli da informoj pri Carlo Minnaja estas en *Nia Diligenta Kolegaro*, p. 202–204.

Iĝu abonanto de *La Ondo de Esperanto* kaj legu nian ĉiusezonan almanakon.

Eventoj

La partoprenantoj de la vintra sesio de la Interlingvistikaj Studoj, okazinta komence de februaro en Poznano, ne sciis, ke ĝi estas unu el la lastaj internaciaj Esperanto-eventoj en Eŭropo antaŭ la kvarantena epoko. (Foto el Edukado.net)

La 18a Novjara Renkontiĝo

Post unu jaro denove okazis en la junulara gastejo de Wiesbaden (Germanio) renkontiĝo por bonvenigi kaj festi Novan Jaron kun geamikoj. La eventon, kiu okazis de la 27a de decembro 2019 ĝis la 3a de januaro 2020, ĉeestis pli ol ducent geesperantistoj el diversaj partoj de la mondo. De pli malproksime venis partoprenantoj el Israelo, Kanado kaj Koreio. La striko de la francaj fervojoj kaŭzis malfacilaĵojn por tiuj, kiuj intencis alveni trajne el Francio. Samtempe kaj samloke okazis la 11a NIS (Novjara Internacia Semajno) por infanoj kaj gejunuloj, kiuj povis ĝui abundajn programerojn.

Post la bonvenigaj vortoj de la ĉeforganizanto Lu Wunsch-Rolshoven dum la interkona vespero ni povis gustumi frandaĵojn alportitajn de la partoprenantoj. La sekvan tagon okazis la urbo-gvidado tra Wiesbaden, kiu konigis al ni la plej vidindajn lokojn. Dum la semajno eblis viziti glacisketejon, muzeon, termobanejon, bahaan templon aŭ ĝui la Novjaran promenon.

La programo estis riĉega kun altnivelaj prelegoj kaj interesaj diskutrondoj. En diversaj prelegoj oni pritraktis klimaton, mediprotektadon, ekologion, kio fakte estis la kadra temo. Okazis diversaj Esperanto-kursoj kaj serio da lingvaj temoj. Prelegoj “Kiel prezenti Esperanton al pli ol cent infanoj”, “Kiel iĝi poligloto: teknikoj pri lingvaj

Wiesbaden: Manlaboroj, ekzemple, origamio, ĉiam estas en la programo de la Novjaraj Renkontiĝoj de EsperantoLand (Foto: Liba Gabalda)

interŝanĝoj”, “Sensuala plezuro de la prononco”, “Malĝustaj asertoj pri Esperanto”, “Rilatoj inter lingvoj kaj matematiko” allogis la esperantistojn.

Estis prezentata la Esperanto-kulturo tra kvindek jaroj de *Literatura Foiro*. Ni ankaŭ eksciis, kial la francaj poldevenuloj jubileas, kiel Eŭklido inventis matematikon kaj pri aliaj matematikaj misteroj. Oni parolis pri la vivkvalito, pri sana manĝado, pri kolesterolo, pri bicikloj kaj arto. Eblis sperti ĵongladon, sorobanon, rubikkubon, ĉigongon, malstreĉigan gimnastikon aŭ ĉeesti Sukuro-kurson de unua helpo.

Ĉiutage okazis diskutoj pri diversaj aktualaj temoj. “La nova silka vojo”, “Virinaj rajtoj”, “Rusia ekspansio”, “Financado en politiko”, “Klimataj ŝanĝoj – ĉu koŝmaro aŭ oportuno”, “Katalunio/Hispanio, Skotlando/Britio, du modeloj de sendependiĝo”. Krome interesis prelegoj “La Luno: 50 jaroj post la unua paŝo sur ĝi”, “La egipta vojaĝo al la transa mondo”, “20 jaroj de Reta Vortaro”, “Leonardo kaj Rafaelo, kiu superis kiun?”, “Kulturaj diferencoj inter Eŭropo kaj Azio”.

Luj interesiĝis pri dutaga seminario “Ĉu vi volas pravi aŭ feliĉi?” bazita sur la procezo SenPerforta Komunikado (SPK). Kolektiĝis ankaŭ amikoj de EsperantoLand. Estis prezentata la venonta UK en Montrealo kun diversaj planitaj ekskursoj. Bicikla vojaĝo portis nin de Tromsø al Porto.

Okazis tablo-tenisaj turniroj, verkado de poezio, kantado, muzikado, israelaj dancoj, zumba, biergustumado, vortludoj kaj kvizoj. Ne mankis manlaboroj, fabrikado de ornamaĵoj, trikado de polpetoj kaj aliaj aĵoj... En la halo estis instalita kesto por libroj alportitaj de partoprenantoj, kiujn oni povis libervole preni aŭ interŝanĝi.

Estis prezentataj diversaj filmoj, pupteatraĵo pri Aleksandro kaj la mekanika muso, japana teatro Kamiŝibajo, fotoj el pasinta NoRo, novjara koncerto de diversaj artistoj. Vesperan koncerton prezentis *Inicialoj DC*.

Libroservo proponis multajn librojn kaj aliajn esperantaĵojn. Je dispono estis diversaj tabluludoj kaj puzloj. El ruboj, kolektitaj ekstere, infanoj faris diversajn artaĵojn. Krome ili spertiĝis pri origamio, feltumis, faris bildojn el diversaj semoj, plektis braceletojn kaj ŝatis frandi ĉokoladajn bananojn.

Post la Silvestra bufedo ni bonvenigadis diversajn Novjarojn kaj dancis ĝis frumatenato. Estis prezentataj kantoj por la Festivalo de la Paco, organizata de Unesko, kiu okazos la 19an de septembro 2020 en Tolosa (Hispanio). La tekstoj devas esti tradukitaj al unu el la kvar laborlingvoj, inter kiuj estas ankaŭ Esperanto.

Dum la Internacia vespero ni spektis ĵongladon, ĝuis kantadon, dancadon, akrobataĵojn kaj aliajn kontribuaĵojn, prezentatajn de niaj ĉiuaĝaj talentuloj. Post la vesperaj programeroj interbabilado daŭris en gufujo. Ĉe la fino de la renkontiĝo sursceniĝis ĉiuj kontribuintoj de la diversaj programeroj, kiujn oni dankis per forta aplaŭdo. Dum la tuta semajno regis agrabla Esperanto-etoso.

La 18a NoRo estis sukcesa, ĉiuj entuziasme kunlaboris kaj promesis veni jarfine denove en la saman lokon por komune amuziĝi kaj ĝui la semajnon.

Liba Gabalda

Mia vojo al Esperanto kaj al la 5a Luminesk'

En mia klopodo teni min mense taŭga kiel nevidanta homo emeritiĝinta, mi ekkonis la planlingvon Esperanto. Mia unua kontakto kun Esperanto estis fine de 2014 en la regiona Esperanto-grupo en Leer en norda Germanio. La multaj eblecoj de la reto kaj la persona helpa kontakto kun esperantistoj baldaŭ alportis min al nivelo, de kiu mi povus daŭre lerni sendepende. Do fine de 2015 mi kuraĝis partopreni la unuan renkontiĝon Luminesk' en Nideggen. Mi sentis varme bonvenon de la organizantoj kaj de la partoprenantaj esperantistoj.

La varia kaj postulema programo instigis min partopreni la ĉiujarajn silvestrajn aranĝojn en Kleve, Haltern am See kaj en Königswinter. Per la "paroliga rondo" kaj pere de praktiko mi disvolviĝis al progresanto. En julio 2019 mi vojaĝis kun Andreas el Duisburg, mia helpema vidanta kunulo, tra Pollando kaj la Baltaj Ŝtatoj al Finnlando al la Universala Kongreso (UK) kaj la Internacia Kongreso de Blindaj Esperantistoj (IKBE) en Lahti. Dum nia vojaĝo per publika transporto ni ankaŭ vizitis regionajn Esperanto-grupojn, la Esperanto-radiostacion "Varsovia Vento", kaj pasigis nokton en la malnova sinagogo de Bjalistoko (rezidejo de la loka grupo).

De la 28a de decembro 2019 ĝis la 3a de januaro 2020 la 5a Luminesk' okazis en Nördlingen en suda Germanio kiel malgranda datreveno. Ĉirkaŭ 60 partoprenantoj el 12 landoj spertis la novan jaron en Esperantujo. Iuj partoprenantoj havis tre longajn vojaĝojn por fine atingi la Jufa-hotelon en Nördlingen.

Novjara kuirista konkurso (Foto: Anna Striganova)

La programo de la 5a Luminesk' denove estis tiel alloga kaj ekvilibra, ke ĝi ŝajnas pravigi ĉi tiun penadon por la partoprenantoj. Ĝi inkluzivis multajn altkvalitajn prelegojn pri politiko, komerco, informadiko, astrofiziko kaj socio. Estis kuirartaj trejnadoj kun kvizo, krimludo kun partopreno de aŭdienco, paroliga rondo, libroservo, kantado kaj danckurso, kaj ankaŭ ekskursoj kaj kulturaj ofertoj. La vintra universitato denove konfirmis la altkvalitajn normojn de Luminesk'. Vespere estis Gufujo (rondo de teotrinkantoj), amuza distra programo kun anekdotoj, fabelo-legado kaj multe pli. Aliaj sidis kune en malgrandaj grupoj kaj viglaj konversacioj pri kafo, biero aŭ vino.

Post la riĉa silvestra bufedo, oni montris la ripetitan polonezo-dancadon. Poste la silvestra balo kun muziko de la diskisto Rob kaj dancado okazis en festa salono ĝis ĉirkaŭ la 3a matene. La novjara promenado kondukis al la malnova urbo Nördlingen. La preskaŭ tute konservita urbomuro ĉirkaŭ la malnova urbocentro ekde la mezepoko, al kiu promenis multaj esperantistoj, estis impresa.

Taga vojaĝo venigis nin trajne al muzeo de la romea "Limes" kaj al la Germana Esperanto-Biblioteko en Aalen. Pli ol 26 mil Esperanto-libroj estas konservataj tie. Inter ili estas ankaŭ Esperanto-libroj en Brajla skribo. La franca pianisto kaj kantisto Gijom alvenis por koncerta vespero sen sia dueto-partnero Melono.

La varma komunumo kun diverslandaj esperantistoj kaj la alloga trejnadprogramo de la 5a Luminesk' vivigis internacian komprenon; ĝi estas unu el miaj plej impresaj kaj daŭripovaj spertoj kun Esperanto. Mi ŝatus esprimi dankon al Andreas Diemel kun la organiza teamo kaj la multaj prelegantoj, ĉar ili denove ofertis bonegan programan semajnon. La 3an de januaro 2020 la adiaŭo de multaj partoprenantoj estis "Ĝis poste en Esperantujo", kiu povas esti ie ajn en la mondo, kie esperantistoj kuniĝas. Ĝis poste, en la bela, imagita lando de esperantistoj.

Werner Groen

Neĝkovrite en Pollando

La ĉi-jara JES (Junulara E-Semajno) okazis jarŝanĝe en Pollando, en bela regiono apud Ĉeĥio, en la Tabla Montaro. La nomo de la ripozejo estas "Szczeliniec" (en la vilaĝo Karłów), kaj mi ĝojis ke antaŭ la fino de la evento mi sukcesis prononci ĝin ĝuste! La loĝejoj estis la plej bonaj, kiujn mi iam ajn spertis en junulara Esperanto-aranĝo, belaj lignaj kabanoj kun bonega vido de la neĝo kaj montoj ekstere. Kiam mi estis malsana la unuajn du tagojn kaj devis resti la tutan tempon enlite, mi tre aprecis tion.

Pro tiu malsano kaj pro miaj devoj kiel TEJO-komitatano, mi bedaŭrinde ne povis ĉeesti tiom de la programo, sed la partojn en kiuj mi ĉeestis mi tre ŝatis. Unu matenon mi ekskursis al la montoj kun profesia loka gvidanto kaj tradukado al Esperanto. En Britio niaj vintroj signifas simple multe da pluvo, do la vido de la montoj neĝkovritaj estis tre plaĉa. En unu el la noktoj okazis silenta diskejo, kie oni havas kapaŭdilojn kun tri muzikkanaloj kaj povas elekti laŭ kiu muziko danci, kaj mi tre ĝuis

Jomo denove koncertas en JES (Foto: Ivo Miesen)

tion – mi esperas ke ankaŭ aliaj junularaj aranĝoj prenos tiun ideon. Mi volas mencii ankaŭ la koncerton de Tim Gallego. Ĝi estis elstara kaj mi antaŭĝojas aŭskulti liajn kantojn hejme, kiam ili finfine estos registritaj (iam en 2020, li promesis).

Dum la evento estis pluraj memorindaj aferoj, kiujn mi volas kundividi. Unu matenon mi kaj amiko decidis promeni, kaj ni simple elektis direkton kaj sekvis ĝin. Ni promenis unu horon ĝis ni atingis arbaron kaj poste ludis flugdiskon (Frisbee) – tre ĝuebla mateno en belega ĉirkaŭaĵo. Alian fojon mi malkovris la novan fenomenon: post multe da vento neĝo sekigigas kaj solidiĝas, do se oni metas piedon surneĝe, ĝi ne tuj sinkas sed unue rompiĝas glacia tavolo – mi estis kiel infano kiu vidis neĝon por la unua fojo.

Mi lernis multajn novajn kartludojn, enkondukis plurajn de miaj plej ŝatataj drinkoludoj al aliaj kaj ĝenerale feliĉe umis en la drinkejo kaj gufujo – kaj renkontis plurajn novajn amikojn kiujn mi esperas vidi denove. Kiam mi estis tre laca post la komitatkunsido (ĝi daŭris naŭ horojn kaj finiĝis nur horduonon antaŭ la komenco de la silvestra balo), mi kunportis mian kafon al la diskejo. Kaj mi ŝatis la sperton esti DJ la lastan nokton, malgraŭ la defioj de tiu rolo – seninterrete kaj devante klarigi al homoj, kial mi decidis ne ludi laŭ iliaj petoj. Sed ho ve!

Mi tre ĝuis la eventon, kaj post mia foriro Esperantujo vere mankas al mi. Do, dankegon al la organizantoj. Mi nepre klopodos reveni por la sekva jaro.

Tyron Surmon

Staĝo en Tajvano: Malgraŭ la korona viruso

Malgraŭ la proksimeco de la koronaviruso, de la 6a ĝis la 12a de februaro en la sud-tajvana urbo Pingtung (Pindon) kune staĝis sep koreaj kaj 13 tajvanaj esperantistoj kun partatempa ĉeesto de 22 neesperantistoj. La 6an de februaro ni akceptis la gastojn el Koreio, kaj la 7an okazis ekskurso en Kaohsiung (Gaushon, la dua plej granda urbo en Tajvano) sub la gvido de profesoro Cho, konata kiel Abengo.

La 8an de februaro ĉiuj kunvenis por la ĉefa laborprograma tago en la Fuxia lernejo, kiu apartenas al la Pingtung-a universitato. Koreoj bele ornamis la klasojn per ventumiloj, vestoj kaj aliaj ornamaĵoj, kaj tajvananoj preparis ornamaĵojn de la indiĝenoj de Tajvano kaj pendigis poŝtkartojn kolektitajn kadre de la internacia programo "Poŝtkruciĝo". Dum la tago okazis pluraj programeroj, ekzemple: kurso pri Esperanto-prononcado de Benjamin Irwin, kanadano kiu loĝas ĉi tie; kurso pri farado de braceletoj laŭ aborigena maniero, kiun gvidis Kuang-fu Hsu; sortodivenado per ChiGhin-aj kartoĵoj de Abengo; rakonto de la loka Esperanto-instruistino Ingrid Chuang pri "Poŝtkruciĝo"; kurso de Radiko pri farado de koreaj ventumiloj; senpaga masaĝo de la loka Esperanto-aktivulo Kevin Shih; kaligrafio de Wu Meilian. Dum la lasta programero en la lernejo Yvonne Chen instruis jogon sur apudlerneja herbejo.

Post la laborprogramo ni vizitis malnovan preĝejon, en kiu situas la sola Biblia biblioteko en Tajvano kun centoj da Biblioĵoj en multaj lingvoj. Gvidis la viziton pastro Marko Lin, usonano naskita en Tajvano, kiu flue parolas Esperanton. Vespere ni kunvenis en tradicia manĝejo por forigi la lacon de la tuttaga laborado. Fine kelkaj esperantistoj vizitis klinikon de Kevin Shih por ricevi piedan kaj korpan masaĝojn.

En la sekvaj tagoj estis vizititaj la urbo Tainan, la monto Ali, kaj la Suna Lago Tai-chung. La 12an de februaro la korea grupo post unusemajna restado reiris hejmen.

Reza Kheirkhah

Podia diskuto en Munkeno pri lingvoplureco en Eŭropo

La Informa Centro Munkeno de la Eŭropa Komisiono la 19an de februaro organizis podian diskuton pri la temo de la eŭropa lingvoplureco. Kundiskutis surpodie pensiĝinta profesorino pri la didaktiko de la latinidaj lernejoj lingvoj (do ĉefe la franca, iom itala kaj hispana supozeble), Krista Segermann, kaj mi, Lu Wunsch-Rolshoven, kiel gazetara reprezentanto de Germana Esperanto-Asocio. La diskuton gvidis Birgit Schmitz-Lenders, estrino de la Eŭropa Akademio en Bavario. Ĉeestis kvindekda gastoj, inter ili ankaŭ kelkaj Esperanto-parolantoj el Munkeno kaj ĉirkaŭaĵo, eĉ unu homo alvojaĝinta el Berlino.

En la enkonduko prof. Segermann pozitive taksis la lingvoplurecon. Laŭ ŝi gravas superi ĝin per lerta agado. Por tio ekzistas pluraj modeloj, kiujn ŝi prezentis. Ekzemple ambaŭ interparolantoj povas paroli la propran lingvon; tiam oni devas lerni la lingvon de la alia nur pasive. Krome eblas uzi internacian lingvon kiel la anglan aŭ la francan kaj krome t.n. artefaritan lingvon kiel Esperanto – ĉe tio laŭ ŝi estas dube, ĉu la kultura funkcio estas bone konsiderata. Por ŝi aparte gravas la bona didaktiko de la fremdlingvoj.

Foto: Alfred Schubert

Ĉe la komenca prezento de mia opinio mi iom prezentis Esperanton kaj ĝian lingvokomunumon. Mi krome menciis la kreskantan disvastiĝon kaj rekonon de la lingvo (PEN Internacia, Vatikano; Pollando, Hungario, Kroatio, Ĉinio). Krome mi atentigis pri esencaj avantaĝoj kompare kun la angla kaj aliaj lingvoj: Esperanto estas multe pli rapide lernebla ol aliaj lingvoj, proksimume en kvarono de la kutima tempo. En Esperanto la kulturoj de la mondo estas pli egalrajte reprezentitaj – la angla prezentas ĉefe la kulturon de la denaskuloj de la angla. Esperanto signifas paŝon direkte al la alia – ĉe la angla oni avantaĝigas la parolantojn de la angla. Ĉe Esperanto la lernotempo por la parolantoj de la diversaj lingvogrupoj – latinidaj lingvoj, ĝermanaj, slavaj, finna kaj hungara, ĉina k. a. – estas multe pli simila. Kontraste por la angla la lernotempo por hungaroj kaj ĉinoj estas multe pli granda ol por nederlandanoj aŭ svedoj; tio signifas grandan malegalecon.

Estis rimarkinde ke en la diskuto prof. Segermann konstatis, ke Esperanto kiel internacia lingvo povas bone konkurenci kun la aliaj lingvoj. Aliflanke mi estis iom surprizita, kiam ŝi esprimis la opinion, ke la instruado de la franca povus okazi en simila tempo kiel tiu de Esperanto – se oni nur lerte instruas. Tio ne estas kredinda, ĉar Esperanto kutime estas lernebla en 25% de la tempo necesa por la franca, kiel montris pluraj lernejoj eksperimentoj. Sekve estas tre malfacile imagi, ke eblus redukti la tempon por la franca de 100% al nuraj 25%, se oni nur havus la bonan instrumentodon...

Pluraj aŭskultantoj faris interesajn komentojn, rakontis pri siaj spertoj kun lingvo-lernado kaj metis demandojn. Virino el la publiko iam lernis Esperanton, sed poste bedaŭrinde ne trovis la vojon al la Esperanto-komunumo. Aliaj menciis, ke ili relative rapide lernis la anglan; malfacile tion kompari kun Esperanto, se oni ne lernis krome tiun lingvon.

Unu aŭskultantino atentigis ke Esperanto estas ŝia denaska lingvo kaj same la denaska lingvo de ŝiaj filinoj; tio ŝajne pozitive impresis al prof. Segermann.

Post la diskuto tri el la gastoj estis tre interesitaj kaj pozitive parolis pri Esperanto al mi. Unu demandis pri Esperanto-kurso en Munkeno kaj sinjorino proksimume sepdekjara same interesiĝis kaj demandis, ĉu eblas plu lerni Esperanton en ŝia aĝo; jes, eblas :) Tria homo, evidente eksterlandano kiu ne jam tre bone parolis la germanan, tre laŭdis ĉe Esperanto la ideon, ke ambaŭ flankoj alproksimiĝas al la alia per unu paŝo; ne devas lerni unu el la du la lingvon de la alia – oni renkontiĝas en la mezo. Estas bone imageble, kiom ofte li suferis dum li klopodis kompreni la germanan de la germanoj aŭ kiam li provis esprimiĝi germane.

Volonte mi partoprenus en pli da tiaj diskutoj. Sed mi demandas min, ĉu eblas trovi multajn homojn, kiuj pretas diskuti kontraŭ Esperanto. Se li aŭ ŝi estas bone informita pri Esperanto, tiam verŝajne ne ekzistas multa diskutemo. Se la informoj mankas aŭ se eĉ regas la misinformado, tiam aliflanke la diskuto ne havas multan sencecon – kaj tiam eble la diskutemo estas eĉ malpli granda.

Lu Wunsch-Rolshoven

APERo pri jubileoj

Ĉi-jare la tradicia renkontiĝo de Moskva Esperanto-Asocio MASI “Antaŭprintempa Esperanto-Renkontiĝo” (APERo-14), kiu okazis la 21-24an de februaro 2020 en la apudmoskva ripozejo Jerŝovo, havis la temon “Jubileoj” – ĉar la asocio-organizanto la 24an de februaro 2020 atingis sian 25-jariĝon. La programo estis abunda, kaj foje iuj prelegoj kaj prezentoj okazis paralele. Nu, tio estas bona – ja oni povis elekti ion pli interesan por si!

La temo donis multajn eblecojn, kaj la homoj prezentis kaj perceptis informojn pri ĉiuspecaj jubileoj de tute malsamaj homoj kaj organizoj – komponistoj Johann Strauß kaj Frederic Chopin, reĝisoro Federico Fellini, verkisto kaj populariginto de la scienco Isaak Asimov, poeto Iosif Brodskij ktp., ktp. Eĉ prezento de “proza poemo” *Kanto de l' kato* far Ilja Gņusarev estis prezentita de la aŭtoro kun dediĉo al la stranga jubileo: dekmiljariĝo de la hejmigo de la kato! Estis kvizoj pri la 130-jariĝo de Vasilij Eroŝenko, 200-jariĝo de la malkovro de Antarktio kaj eĉ pri la 30-jariĝo de McDonald’s en Moskvo. Ĉiuj prezentoj estis minimume interesaj, iuj – altnivelaj.

Krom tio estis programeroj, ne rilataj al la ĉefa temo, sed tre gravaj, kiel koncertoj de Sergeo Straŝnenko kaj Mikaelo Povorin, konkursoj de Povorin pri kreitaj de li tre komplikaj rebusoj, dancadoj, promenado en la pitoresta parko de la bieno kaj ceteraj eventoj, kiuj beligis la programon.

Pro la bona teknika akompano de la tuta aranĝo nepre dankindas Aleksandr Basov. Sen liaj zorgoj nenio pasus tiom glate kaj perfekte.

Mi volas aparte noti la kvar programerojn, kiuj estis kernaj por la enhavo de tiu ĉi APERo.

Unue, du prezentoj, kiuj koncernas gravajn jubileojn de la Esperanto-movado, okazontaj sekvontjare: la centjarajn datrevenojn de SEU kaj SAT. Dediĉe al la unua estis prezentita zorge preparita skizo de la prezidanto de REU Aleksandr Lebedev, dediĉe al la dua – prelego de Nikolao Gudskov, kun speciala atento pri tio, ke sekvajare en Moskvo devos okazi la 94a SAT-kongreso.

Due, estis brile preparita de Ludmila Novikova koncerto pri la rusa poezio, en kiu sonis poemoj de la poetoj, havantaj jubileojn ĉi-jare: Afanasij Fet, Aleksandr Blok, Boris Pasternak, Sergej Jesenin kaj aliaj. La tradukoj estis plejparte novaj, faritaj de Ludmila mem, kaj plenumis ilin ŝi kaj aliaj homoj. Kelkaj poemoj, fariĝintaj kantoj, sonis kun muzika akompano de Sergeo Straŝnenko kaj Oksana Zvereva. Rava programero.

Mi volas speciale noti la prezentadon de Irina Gonĉarova “Paĝoj el MASI-hi-

storio". Ŝia rakonto koncernis ankaŭ la antaŭhistorion, kiu estis ligita al kunlaboro kun AIS San-Marino kaj profunda intereso de gravaj profesoroj el MASI/MGIU pri Esperanto. Ĉefe temis pri diversaj iniciatoj kaj aranĝoj, kiujn efektvigis MASI dum kvaronjarcento, kaj pri agado de elstaraj MASlanoj dum diversaj etapoj de la ekzisto de la klubo-asocio: Anatolij Ŝejpak, Polina Belova, Jekaterina Bebenina, Vitalij Malenko, Olga Ĉernyŝova, Valentina Sidorova, Alla Kudrjaŝova, Aleksandr Sigaĉov, Kirill Grustnjov, Natalja Nikolajeva, Svetlana Ŝiŝkina, Julia Samsonova kaj aliaj. La rakonto, en kiu multaj eventoj estis eĉ ne menciitaj, montris, kiun gravan kontribuon por la Rusia movado faris tiu organizaĵo sub la gvido de Irina. Ĉeesto de kelkaj malnovaj MASlanoj, kiuj antaŭ 25-jaroj agis kun Irina dum la unuaj paŝoj de la organizaĵo – Oksana Zvereva, Roman Bolŝakov, Oleg Ĉajka – reliefigis la “historiecon” de la jubilea rakonto.

Kronis la festotagon bankedo, organizita de Raja Kudrjavceva, kun multaj bongustaĵoj, donacoj, tostoj, kantoj kaj bondeziroj...

La historio de MASI nepre devus esti surpaperigita kaj publikigita. Kompreneble, por Irina estas pli interese elpensi kaj aranĝi ion novan, sed tia libro de rememoroj estus ankaŭ tre grava por evoluigo de la movado, okazigo de novaj aranĝoj!

Nikolao Gudskov

Arda kaj multkolora interlingvistika sesio en Poznano

La studentoj de la trijaraj Interlingvistikaj Studoj de la Universitato Adam Mickiewicz (UAM) en Poznano (Pollando) atingis sian sesan, do lastan semestron per la februara sesio (1-7 feb 2020). En la lasta jaro ili jam laboris en du specialiĝoj: komunikado kaj instruado, krome komencis pretigi la finlaboraĵon kiun ili defendos kadre de la lasta ekzameno en septembro.

Al la komunikada specialiĝo – krom la lokaj stabanoj Ilona Koutny kaj Michael Farris koncerne la lingvajn aspektojn de komunikado – kontribuis ĉi-foje ankaŭ pola psikologino Danuta Leyk pri psikologiaj aspektoj de komunikado kaj prof. Bengt-Arne Wickström, konata specialisto pri lingvoekonomio per kurso pri la ekonomiaj kaj politikaj aspektoj de komunikado. Cetere, li prezentis ankaŭ anglalingvan prelegon pri lingvopolitiko kadre de la sciencaj prelegoj de la Etnolingvistika Instituto (kie nun funkcias la Studoj) la 5an de februaro.

Al la instruista specialiĝo aliĝis ankaŭ aliaj partoprenantoj por unu jaro kadre de la instruista trejnado kiu realiĝas en la kunlaboro de UAM, ILEI kaj Edukado.net. Katalin Kováts gvidis la plejparton de la specialiĝo kun granda elano kaj sukceso. Kontribuis al la programo Zsófia Kóródy el la Interkultura Centro en Herzberg kaj Ilona Koutny i.a. prezentante tiklajn problemojn el esperanto-gramatiko. Mallongan kurson pri esperanto-literaturo gvidis Anne Jausions, eksstudentino de la Studoj.

Por ĉiuj estis interese aŭskulti la prelegojn de Renato Corsetti pri la nuntempaj problemoj de esperanto-movado kaj diskuti kun li pri la nunaj perspektivoj. Barbara Pietrzak traktis amaskomunikadon ĉerpante el siaj spertoj. Jam la unuan tagon okazis du prelegoj inter la informoj kaj konsultiĝoj: pri infanĝardena esperanto-instruado far Grażyna Szubryczyńska kaj pri interkultura edukado far prof. Przemysław Grzybowski el la Universitato de Bydgoszcz. Okazis aldona prelego de François Lo Jacomo pri Unesco kaj de Barbara Pietrzak pri la pola Nobel-premiitino Olga Tokarczuk.

Sume partoprenis la sesion 17 studantoj: sep el la postdiplomaj studoj kaj dek el la instruista trejnado, ili venis el naŭ landoj (Brazilo, Francio, Germanio, Italio, Koreio, Meksiko, Pollando, Rusio, Usono), inter ili ankaŭ akademianoj. Bedaŭrinde la ĉina partoprenantino, Ĝoja ne povis veni pro la epidemio en Ĉinio.

La bonetosa komuna vespero komenciĝis per posttagmeza programo: Renato Corsetti prelegis pri denaskismo, poste Barbara Pietrzak donis informojn pri la pola generalo Kościuszko, fine okazis la aŭtora prezentiĝo de Anna Löwenstein. Kiel kutime ankaŭ la gestudentoj prezentis kantojn, dancojn kaj muzikon. La meksika ritmo kaj fine la kantoj de Zuza Kornicka kaptis la partoprenantojn.

La sesion akompanis sabate agrabla ekskurso al Gniezno kun ĝia malnova katedralo.

Ilona Koutny

Gvidanto de la Interlingvistikaj Studoj ĉe UAM

Germanio: ruslingve pri Esperanto per televido

Deutsche Welle. La Moskva studio de la germania poreksterlanda radia-televida kompanio Deutsche Welle okaze de la 160a naskiĝdatreveno de Zamenhof meze de decembro sendis la junan ĵurnalistinon Anna Savĉuk al la Esperanto-urbo Herzberg am Harz (Malsupra Saksio, Germanio).

La ĵurnalistino filmis en Herzberg am Harz la Welf-kastelon kun Esperanto-ekspozicio, la Jues-lagon kun plurlingvaj arboŝildoj, la Zamenhof-placon kun la Zamenhof-monumento, multajn dulingvajn ŝildojn dise en la urbo, la Esperanto-Centron kun granda librokolekto, la Esperanto-ĝardenon ktp. Savĉuk ankaŭ intervjuis la urbestron de la Esperanto-urbo Lutz Peters kaj kelkajn lokajn kaj aliurbajn esperantistojn, kiuj kunvenis en la Esperanto-urbo je la Zamenhof-Taga renkontiĝo.

La kvarminuta ruslingva programo kun la titolo “Город в Германии, где официально говорят на эсперанто” (Urbo en Germanio, en kiu oni oficiale parolas Esperanton) estis premiere montrita la 6an de januaro 2020.

Spektebla en jutubo <https://youtu.be/nsxrY1OirUg>

OstWest. La 16an de februaro la privata televida kanalo OstWest, tutdiurne emiŝanta ruslingve en Berlino, montris la programon “Как звучит эсперанто и зачем в Германии учат искусственный язык?” (Kiel sonas Esperanto kaj por kio en Germanio oni lernas artefaritan lingvon). Dum preskaŭ unu horo la programgvidantino Jelena Minenkova konversaciis kun la konataj esperantistoj Aleksandr Galkin kaj Steve Cobb. En la programo aperas ankaŭ aliaj esperantistoj kaj esperantaĵoj.

Spektebla en jutubo: <https://youtu.be/vbc8e24Xdjl>

Nova posteno de Vytenis Andriukaitis

Eksa Membro de la Eŭropa Komisiono, membro de la Honora Patrona Komitato de UEA Vytenis Andriukaitis ekde la 1a de marto 2020 laboras kiel speciala ambasadoro de la Monda Organizaĵo pri Sano por la Eŭropa regiono. Li okupiĝas pri ĉiuj sanrilataj aferoj. Lia oficejo estos en Kopenhago. Sub lia labortereno estas 53 Eŭropaj ŝtatoj. Antaŭvideblas, ke li tre multe oficvojaĝos – pli-malpli ĉiusemajne li estos en iu lando.

Samtempe Vytenis Andriukaitis laboras kiel eksperto-konsilisto pri sano ĉe UN. Krome, li prelegos en la Ĝeneva Universitato.

Povilas Jegorovas

Parlamenta medalo por Povilas Jegorovas

La 4an de februaro 2020 speciala komisiono de la Litovia parlamento (Sejmo) per sekreta voĉdonado decidis atribui la parlamentan medalon de Gabrielė Petkeviĉaitė-Bitė “Tarnaukite Lietuvai” (Servu al Litovio) al la prezidanto de Litova Esperanto-Asocio Povilas Jegorovas pro lia esperantista agado.

La medalo, establita en 2011, havas la nomon de la elstara litoviano Gabrielė Petkeviĉaitė-Bitė (1861-1943), kiu estis membro de la unua Sejmo kaj, kiel la plej aĝa membro, prezidis la unuan kunsidon de la parlamento la 15an de majo 1920.

Ĉi tiu plej alta distingo de la Litovia parlamento ekde 2011 estas ĉiujare atribuita al maksimume 16 eminentaj personoj – po maksimume al kvar personoj en kvar diversaj kategorioj pro volontula socia agado. Povilas Jegorovas ricevis medalon en la kategorio “Pro disvastigo de kulturo de volontula agado”. Per ĉi tiu medalo oni mencias meritojn al la Litovia ŝtato kaj ties bono, iniciaton kaj realigon de pozitivaj ideoj por civitana socio, nacia kaj kultura konscio.

Ŝiajn rekomendojn al la parlamenta komisiono por dekori Povilas Jegorovas per ĉi tiu medalo prezentis eksa Membro de Eŭropa komisiono Vytenis Andriukaitis, eksa prezidanto de Sejmo Ĉeslovas Juršėnas, parlamentano Tomas Tomilinas, ambasadoro Rimantas Ŝidlauskas, verkisto Laimonas Inis, Monda centro de litovoj kaj Litovia libroamanta societo.

La solena enmanigo de la medaloj estis planita por la 27an de marto en Panevėžys. Sed pro la koronavirusa pandemio oni prokrastis la ceremonion.

Ni sendas korajn gratulojn al nia eminenta samideano okaze de plia ŝtata rekono de lia brila esperantista agado.

**Halina Gorecka
Aleksander Korĵenkov**

Nova informa kaj instrua projekto en Litovio

Komence de la 2020a jaro en Litovio startis nova informa kaj instrua projekto pri Esperanto. Temas pri komuna projekto de Litova Esperanto-Asocio (LEA) kaj la populara litovlingva novaĵretejo “Mano kraštas” (Mia lando). La projekto konsistas el du partoj:

1. Ĉiusemajnaj lecionoj de Esperanto.
2. Varia informa materialo pri Esperanto, pri agado de esperantistoj en Litovio kaj eksterlande, intervjuoj.

Gražina Opulskienė kaj Aida Čižikaitė

En la reteja menuo estas kreita speciala rubriko de LEA. En ĝi komence aperis enkonduka intervjuo pri la projekto kun Povilas Jegorovas, poste dek unu lecionoj de Esperanto de Gražina Opulskienė kaj Aida Čižikaitė, kaj intervjuoj kun pluraj aktivuloj.

Intervjuitaj estas jam, krom Povilas Jegorovas, ankaŭ Gražina Opulskienė, Aida Čižikaitė, Frank Kulikauskas (Wurft), Vida Kulikauskienė, Dalia Pileckienė kaj dudeko da pliaj Litoviaj esperantistoj – entute, 26 personoj.

La invititoj por intervjuo kutime respondas al kvar demand(ar)oj:

1. Kiam kaj kiel vi ekinteresiĝis pri Esperanto? Kiu instruisto helpis al vi fari la unuajn paŝojn en la lernado de Esperanto?
2. Kiel Esperanto utilas por vi? Kiajn eblecojn ĝi donis al vi? Ĉu tio por vi estas hobbio aŭ maniero akiri novajn sciojn, aŭ ankoraŭ io?
3. Ĉu vi partoprenas en la agado de Litova Esperanto-Asocio? Kiaj aranĝoj kaj renkontiĝoj estas por vi la plej interesaj?
4. Kiu frazo en Esperanto estas por vi la plej bela?

La kvanto da publikaĵoj kreskos.

LEA jam dum kelkaj jaroj kunlaboras kun “Mano kraštas”. Pro tio en la rubrikon estas metitaj ankaŭ kelkaj ampleksaj artikoloj pri Esperanto-movado aperigitaj en ĉi tiu retejo dum 2018-2019, kaj nun en la Esperanto-rubriko de “Mano kraštas” estas 12 eroj

“Mano kraštas” estas unu el dekelkaj amaskomunikiloj, kun kiuj LEA sukcese kunlaboras. Kutime, en preskaŭ ĉiu el ili kelkfoje dum la jaro aperas gravaj artikoloj pri Esperanto-movado en Litovio. La nova projekto faras tiun informadon multe pli regula kaj stabila. Krome, la ebleco lerni Esperanton rete en la litova lingvo faras la projekton tre valora en la praktika vidpunkto.

Vizitu ĝin: <https://www.manokrastas.lt/page/lietuvos-esperantininku-sajunga>

Povilas Jegorovas

La membraro de UEA plu malkreskadas

Laŭ la tabelo, aperinta en la aprila numero de la revuo *Esperanto*, en 2019 UEA havis malpli da individuaj membroj (IM) kompare kun 2018. Entute temis pri 4 162 IM-oj (4 581 por 2018, diferenco de 419). Tio okazis ĉefe pro malgranda UK: 904 partoprenis en 2019, kompare kun 1 553 en 2018, diferenco -649.

Plej multe da IMoj liveris Germanio (400), Francio (358), Brazilo (299), Japanio (263) kaj Usono (244). Kune kun aligitaj membroj (AM) la tuta UEA-membraro estis 12 816 (13 106 por 2018, diferenco de 327). Malgraŭ la falo la nova kotizsistemo havis pozitivajn aspektojn: 9 landoj (Bangladeŝo, Barejno, Brunejo, Centr-Afrika Resp., Ekvadoro, Etiopio, Gabono, Paragvajo, Trinidado) ĉeestas nian liston ĉi-jare, la membraro en Afriko kreskis 60% (de 145 en 2018 al 234 en 2019), kaj enspezoj pro aliĝoj estis tamen pli altaj.

Nun la tuta membraro de UEA konsistigas nur ĉ. 30% de la rekorda membro-nombro, atingita en la jubilea jaro 1987a. Vidu la evoluon de la membronombro de UEA (la rekordaj postmilitaj jaroj estas markitaj grase).

Jaro	AM	IM	Sume
1980	27554	6629	34183
1987	36351	7281	43642
1990	25224	7645	32869
1991	19146	8071	27217
2001	12835	6479	19314
2007	11477	6011	17488
2008	12492	5702	18194
2009	12605	5713	18318
2010	10527	5288	15715
2011	10480	5321	15801
2012	10057	5046	15103
2013	10019	4903	14922
2014	9789	5027	14816
2015	9215	5501	14716
2016	8689	4365	13054
2017	8570	4501	13071
2018	8525	4581	13106
2019	8654	4162	12816

AIKo

Iĝu abonanto de “La Ondo de Esperanto”!

Akademianoj kontrolis lernolbron

Laŭ instigo de *Espéranto-France*, ĝia eldonisto, la Sekcio reviziis novan eldonon de la franca lernilo *Metodo 11*, kiu aperos en 2020. La tekston diversnivele kontrolis membroj de la Sekcio pri Kontrolado de Lerniloj sub la gvido de franca sekciano Marc Bavant. La kolektivo konsistis el ok Akademianoj el ses naciaj lingvoj. La sekcianoj priparolis diversajn elementojn kaj eblajn problemojn en la teksto. Ili debatis pri proponotaj solvoj. La laboro en la Sekcio antaŭeniris rapide por ne malhelpi la eldonplanon de la verko.

Fine de la Sekcia laboro, Marc Bavant kunsidis kun redaktistoj de la lernilo kaj rekte transdonis kaj klarigis la konsilojn kaj rekomendojn de la Sekcio. La eldona kolektivo plejparte akceptis la Akademiajn proponojn, kaj kreis finan version, kiun ni kontrolis denove. La verko aperos kun la indiko sur la unua paĝo “Ĉi tiun kurson lingve reviziis la Sekcio pri Kontrolado de Lerniloj de la Akademio de Esperanto”.

Lee Miller

Direktoro de la Sekcio

Esperantaj reklamkampanjoj en Facebook en Hungario

La Budapeŝta Esperanto-Centro “Eventoj-HU” dum 2019 elspezis ĉ. 300 mil forintojn (ĉ. mil eŭroj) por reklamkampanjoj en Facebook. Inter la pagitaj anoncoj estis ĝeneralaj reklamaj afiŝoj pri Esperanto, pri specialaj hungariaj avantaĝoj en la universitato, pri la eblo de rapida lingvoekzameno, niaj kursoj, kaj ankaŭ anoncoj por la jamaj parolantoj (SES, IJK, vortaro, libroservo, konkurs-ebloj, ktp).

Resumaj rezultoj:

Apero: 2.545.819 foje

Atingitoj: 566.514 personoj

Klakoj: 24.109 foje

Alivorte: Niaj afiŝoj estas montritaj al pli ol duonmiliono da personoj, kiuj pli ol 24 mil fojojn klakis sur ilin, kaj atingis la koncernajn retajn aŭ fejsbukajn paĝojn.

Krom tiu fejsbuka kanalo kiel kutime, ankaŭ pasintjare ni elspezis 100 mil forintojn (ĉ. 300 eŭroj) por enlanda reklamado en Google.

La kostojn de la reklamado ni kovris per diversaj enspezoj: Fondaĵo Eszperantó, mia firmao Lingvo-Studio kaj personaj engagoj de Szabolcs István kaj mi.

En la reklamkampanjo ni havis apartan blokon por gejunuloj. Ĝi ampleksis pli ol trionon de la buĝeto. Rezulte de tio ni kolektis informon pri pli ol 120 gejunuloj, lernintaj pasintjare Esperanton. Bedaŭrinde en Hungario ne plu ekzistas junulara Esperanto-movado, do tiuj novlernintoj ne povis engaĝiĝi al la movado...

Szilvási László

Lingvo-Studio

<http://www..eventoj.hu>

Programo de la Montreala IKU

Laŭ la rekomendo de la IKU-komisiono, la Estraro de UEA decidis pri la programo de la Internacia Kongresa Universitato (IKU) kaj la Scienca Kafejo en Montrealo. La komisiono (Fiedler, Maitzen, Tonkin, Vergara, Wandel kaj Wen) ricevis 24 proponojn, el kiuj ĝi elektis naŭ por la IKU kaj ok por la Scienca Kafejo. La resumoj aperas en la IKU-paĝo de UEA: <https://uea.org/teko/IKU>

Kadre de IKU Grant Goodall prelegos pri lingvistiko, Xavier Alcalde pri Geopolitiko, Pascal Dubourg Glatigny pri Esperanto kaj la dua mondmilito, la IKU-rektoro Geoffrey Greatrex pri romianoj kaj persoj en la malfrua antikvo, François Lo Jacomo pri la Ora Nombro, Bill Mak pri la Silkaj Vojoj, Orlando Raola pri Kemio kaj akvo, Keyhan Sayadpour pri genetiko kaj koro kaj Carlos Spinola pri Spacveturado. La prelegoj de Goodall, Lo Jacomo kaj Raola estos parto de AIS-kurso kun po du aldonaj prelegoj.

GK UEA

Montrealo superis Vankuveron

La nombro de la aliĝintoj al la 105a Universala Kongreso de Esperanto superis 800. Je la 2a de marto al la kongreso, kiu okazos ekde la 1a ĝis la 8a de aŭgusto 2020 en Montrealo (Kanado), aliĝis 803 personoj – je unu aliĝinto pli multe ol al la antaŭa Kanada UK, tiam en la 1984a jaro 802 personoj aliĝis al la 69a mondkongreso esperantista en Vankuvero.

Je la 30a de marto estas registritaj 824 aliĝintoj el 57 landoj. La plej multaj aliĝintoj nun estas en Usono – 142, sekvas la kongreslando kun 97 aliĝintoj. Vidu la laŭlandan plejliston (landoj kun pli ol dudek aliĝintoj):

Usono	142	Japanio	54
Kanado	97	Koreio	39
Francio	96	Ĉinio	29
Brazilo	55	Italio	22
Germanio	54		

La Montreala kongreso, se ĝi okazos, havos la ŝancon iĝi la plej amasa inter la nordamerikaj UKoj:

1910: UK-6 en Vaŝingtono (Usono) – 357 aliĝintoj

1915: UK-11 en San-Francisko (Usono) – 163 aliĝintoj

1972: UK-57 en Portlando (Usono) – 923 aliĝintoj

1984: UK-69 en Vankuvero (Kanado) – 802 aliĝintoj

2010: UK-105 en Montrealo (Kanado) – jam 824 aliĝintoj

Oni povas aliĝi al la 105a UK rete ĉe <https://uea.org/kongresoj/alighilo>

AiKo

Tempoj kaj urboj. 1859. Penza

En la jaro de sia 25a datreveno Moskva Esperanto-Asocio MASI lanĉas novan Esperanto-renkontiĝon: “Tempoj kaj urboj”. Ĝi estas dediĉita ĉefe al gravaj eventoj, okazintaj en la vizitata urbo ekde la mezo de la 19a jarcento.

Per ekzemplo de la vizitata urbo ni ŝatus senti la vastan historian fonon, samtempan kun la vivo de Zamenhof kaj lia lingva projekto. Nia unua urbo estas Penza (ruse: Пенза), kaj nia unua esplorjaro estas 1859 – la naskiĝjaro de la kreinto de Esperanto.

Penza situas en ĉevolga altebenaĵo centre de la Eŭropa parto de Rusio. La setlejo, iĝinte urbo en 1663, nun estas administra, ekonomia kaj kultura centro de Penza regiono. Al Zamenhof la urbo havas neniun senperan rilaton, ili vivis siajn apartajn vivojn – sed ja samtempe! Kaj tiu fakto estas sufiĉa por interese trakti nian temon.

Ni ŝatus paroli pri historiaj kaj politikaj eventoj, aparte pri scienc-teknika progreso kaj evoluo de artoj en la jaro 1859a en la mondo, Rusio, Bjalistoko kaj Penza. La Esperanta parto de la programo enhavas ankaŭ intelektajn kaj psikologiajn ludojn, poezian horon, tabluludadon k. s.

Nia renkontiĝo estos ĉefe turisma kaj ripoza. Penza estas riĉa je kulturaj vizitindaĵoj. Ni loĝos en komforta hostelo en la urbocentro, proksime al gravaj muzeoj, parkoj kaj promenejoj. Ni piediros al: Domo de popola kreado (300 m), Penza zoo (390 m), bildgalerio K. A. Savickij (1,1 km), parko V. G. Belinskij (1,5 km), vizitos muzeon de unu bildo G. V. Mjasnikov, regionografian muzeon, muzeon de V. O. Ključevskij, botanikan ĝardenon kaj skulptaĵparkon “Legendo”. Vespere dezirantoj povos viziti teatrojn aŭ filharmonion.

Ni atendas esperantistojn de ĉiuj lingvoniveletoj, spertulojn kaj komencantojn, aktivulojn kaj konsumantojn el ĉiuj regionoj de Rusio kaj el aliaj landoj.

Por partopreni necesas informi la organizantojn, laŭeble anticipe – kaj vi ricevos ĉiujn klarigojn kaj la aliĝilon. Bonvolu telefoni kaj skribi al Irina Gonĉarova: +7-905-7966199, mirinda.strigo@gmail.com, https://vk.com/mirinda_strigo aŭ al Ilja (Penza): g nusarev@inbox.ru, <https://vk.com/id558362403>. En la socia reto “V Kontakte” estas kreita grupo, en kiu ni klopodos meti ĉiujn organizajn kaj programajn novaĵojn <https://vk.com/tempojkajurboj>.

En la sekva jaro nin akceptos alia urbo, kaj nia esplorjaro estos 1887 – la jaro de la apero de la Unua Libro. La tema programo estos konstruita laŭ la sama logiko. La prezentaĵo, kiu koncernos Zamenhofon, ĉirkaŭprenos lian vivon en la periodo 1859-1887.

MASI

Iĝu amiko de “La Ondo de Esperanto”!

Ni funebras kaj kondolencas

La 30an de decembro 2019 en Samarkando pro kormalsano forpasis

Bahodir Zabievič Habibov (1955-2019)

ĉarma kaj helpema homo, fidela amiko kaj multjara Esperanto-aktivulo, farinta multon por la Esperanto-movado en Uzbekio. Lerta profesia fremdlingva instruisto, laŭreato de kelkaj regionaj kaj landaj fakaj konkursoj, kunaŭtoro de la unua uzbeklingva Esperanto-lernolibro (*Esperanto xalqaro tili*, 1998). Li instruis Esperanton, kungvidis la kulturklerigan projekton “Esperanto – la lingvo proksimiganta popolojn kaj kulturojn” (2018-19) en la regiona biblioteko.

Bahodir Habibov flue parolis ses lingvojn, tradukis en la uzbekan lingvon kelkajn Esperanto-poeziaĵojn kaj aliajn tekstojn, partoprenis Esperanto-eventojn en Uzbekio, Ruslando, Pollando, Norvegio...

La 23an de marto 2020 en la hospitalo de Piacenza (Italio) pro koronaviruso forpasis

Júlia Sigmond (1929-2020)

rumania hungara pupaktorino kaj esperantistino (ekde 1956). Ŝi kunlaboris en *Monato*, dum 12 jaroj redaktis la revuon *Bazaro* (1997-2009), ricevis kelkajn premiojn en la Belartaj Konkursoj de UEA kaj verkis pli ol dek librojn en Esperanto: *Mi ne estas Mona Lisa* (2001), *Kiam mi estis la plej feliĉa en la vivo?* (2008), *Novaj fabeloj pri Ursido Pu kaj Porketo* (K-disko, 2008), *Nomoj kaj sortoj* (2011), *Dialogo* (2012), *Libazar' kaj Tero* (kun Sen Rodin, 2013), *Kvodlibeto* (kun Sen Rodin, 2015), *Kvin geamikoj* (2016), *Fronto aŭ dorso* (2017), *Doloro* (2017), *Steĉjo-Fabeloj* (2018), *Dankon* (2018), *Júlia Sigmond 90* (2019).

La 27an de marto 2020 en la hospitalo de Piacenza pro koronaviruso forpasis

Filippo Franceschi (1931-2020)

konata en Esperanto kiel Sen Rodin, itala instruisto, fotisto, ĵurnalisto, hortikulturisto k. a. Esperantisto ekde 1940, li diskoniĝis danke al siaj beletraj verkoj, premioj en Belartaj Konkursoj de UEA, kaj eldonitaj libroj: *Bildoj pri norda lando kaj aliaj rakontoj* (2006), *Vivovero de virino* (de Carmen Cassinis, traduko, 2009) *Nu, kaj do?* (2010), *Libazar' kaj Tero* (kun Júlia Sigmond, 2013), *Kvodlibeto* (kun Júlia Sigmond, 2015). En aprilo 2016 li kabeis pro troa neŭtraleco de la Esperanto-movado pri Palestino. Li mortis nur kvar tagojn post la forpaso de sia edzino Júlia Sigmond.

Ni funebras kaj kondolencas.

Halina Gorecka
Aleksander Korĵenkov

La 24an de januaro 2020 Humphrey Tonkin reprezentis UEA en la Altnivela Interaga Dialogo okaze de la Internacia Tago de Edukado la 2-an de januaro; li ankaŭ faris paroladon ĉe la Informsesio por la Civila Socio kaj Dialogo, kiun kunvokis Konferenco de Neregistaraj Organizoj (CoNGO) ĉe UN la 5an de marto.

La 21an de februaro Francis Hult partoprenis kiel reprezentanto de UEA en speciala kunsido de UN pri la Internacia Tago de la Gepatra Lingvo. (Esperanto por UN)

La departemento pri nemateria kultura heredaĵo (NKH) de Ministerio de Kulturo de Slovakio decidis ne listigi Eon en la nacia reprezenta listo de NKH de Slovakio, ĉar ĝi estas "internacia lingvo, kiu ne havas naciajn specifaĵojn". (Eŭropa Bulteno)

Lorena Bellotti reprezentis Eon en Munkeno, nome de Kultura Centro E-ista, komisiita de la Ea Civito ĉe Asocio de LingvoTestistoj en Eŭropo, kiu tie havis siajn vintrajn labor-kunsidojn la 6-7an de februaro 2020. (HeKo)

La 21an de februaro la Libera Brusela Universitato (Vrije Universiteit Brussel, VUB) organizis seminarion pri interlingvistiko kaj planlingvoj por sesdeko da studentoj kaj docentoj; post enkonduko de d-ro Federico Gobbo el la Universitato de Amsterdamo, okazis fulmokurso kun la prezento de Eo kaj debato en kvar laborgrupoj. (K. Tytgat)

La 16-20an de decembro 2019 okazis la sepa E-Semajno en la elementa lernejo Baiyangshujie de la urbo Taiyuan, provinco Shanxi, norda Ĉinio; dum unu semajno sub la slogano "Ĉina spirito, monda rigardo" okazis diversaj eventoj pri Eo por pli ol 1 500 lernantoj, instruistoj kaj gepatroj. (EPĈ)

La Universitato de Sevilo (Hispanio) laŭ peto de studentoj starigis retkurson de Eo helpe de la programo Zoom. (La Bitbulteno)

La 7an de januaro 2020 en la domo de Ĉina Internacia Eldona Grupo (ĈIEG) okazis ceremonio de subskribado de kontrakto pri kuneldonado de la E-versio de *Unesko-Kuriero* en ĉeesto de gvidantoj kaj reprezentantoj de ĈIEG, *El Popola Ĉinio* kaj *Unesko-Kuriero*. (EPĈ)

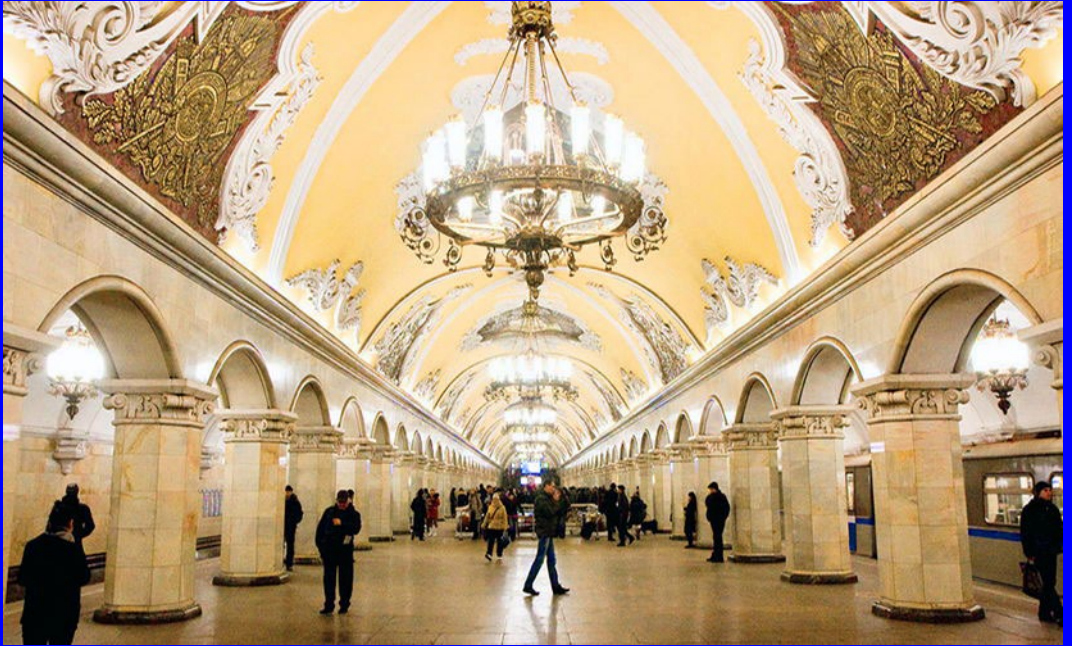
La filmeto "Minga Guazú" de Alexandra Mendieta gajnis la unuan lokon en la konkurso "Mia Asocio, mia urbo", kiun Ĉina Radio Internacia (ĈRI) kaj UEA lanĉis por diskonigi E-asociojn en diversaj lokoj de la mondo samkiel la lokajn kulturaĵojn de la urboj, kie situas la asocioj, omaĝe al la 55-jariĝo de la E-disaŭdigo de ĈRI. (GK UEA)

Post la rezigno de Britio organizi la 77an Internacian Junularan Kongreson (IJK), la estraro de TEJO decidis akcepti la inviton de Korea E-Junularo kaj oficiale anoncis, ke IJK-77 okazos somere 2021 en la insulo Jeju, Sud-Koreio. (tejo.org)

En 2019 la fondaĵo Canuto de UEA, kiu helpas al aktivuloj, kiuj mem ne povas pagi plenan kotizon, subtenis 482 UEA-membrigojn el 74 landoj: Afriko (subsahara): 132 en 24 landoj, Ameriko: 107 en 14 landoj, Azio: 121 en 15 landoj, Eŭropo: 91 en 14 landoj, Meza Oriento kaj Norda Afriko: 27 en 7 landoj. (EKO)

La Estraro de UEA plilongigis la duan, favoran aliĝperiodon al la 105a UK ĝis la 1a de majo. (GK UEA)

Tribuno

La Moskva metropoliteno, lanĉita en majo 1935, estas la plej granda en Eŭropo, laŭ la intenso de la uzado. En ĝia pli ol 400-kilometra reto estas 233 stacioj, inter kiuj 48 havas la statuson “kultura heredaĵo”. Dum la 85-jara historio la Moskva metroo ekhavis legendojn kaj mitojn; pri kelkaj el ili rakontas nia redakciano Valentin Melnikov.

Nia pakto kun la tagiĝo

Eseo de Probal Dasgupta

Antaŭ dudeko da jaroj, mi vizitis Srilankon pro nekutima laboro – pacama, principe esperantisteca, tamen ne kun uzantoj de Esperanto. Mi iris tien kiel membro de plurnacia brigado da instruantoj pri la tradukarto. Ni volontulis per pacaj rimedoj iomete kuraci tiun insulan landon sangantan pro enlanda milito. Invitite de universitata fakultatestro en la urbo Kandy, ni tie labortendare instruis liajn kolegojn kaj studentojn, kaj aliajn interesatojn el diversaj srilankaj universitatoj, pri la tradukistiko kaj parencaj lingvosciencaj konceptoj. Niaj trejnitaj intencis traduke pontofari inter la sinhala, la tamila kaj la angla, kaj tiel krei bazon por fortika paco.

Mi rememoras hodiaŭ tiun gravan komencon. En kaj apud la Esperanto-movado, ni faras kulturalan laboron por la paco, ni ree kaj ree faras tiajn komencojn, ankaŭ se ni ne atendas ke precize tiuj komencoj atingos sukcesan kulminon. Ni semas kaj semas, neniam laciĝas – precipe en la landoj sudaj, ĉe homoj junaj, tagiĝaj, komencemaj, senlacaj. La esperantistaro estas plenplena je komencantoj pri la paca lingvo. Ne hontinde. Eĉ la plej avangardaj homoj estas komencantoj pri la homarana konscio. Ni fieru ke niaj veturiloj startas kaj restartas kaj restartas sur tiu vojo.

Esperanto estas homarana movado, kiu centfoje stumblas kaj tamen redebutas sur la arenoj de la mondo. Niaj debutoj diversas laŭ la regionoj. Brazilo, ekzemple, foje investegis energion en la lerneja agado. Se la ĉefaj agantoj pacience fosados sian sulkon, pli aŭ malpli frue multaj lernejoj en Brazilo instruados nian lingvon al milmiloj da geknaboj. Tio estos unu speco de ekflorado. Dependos de la politika vetero, kiom frue aŭ malfrue tiuj semoj fruktos. En dua lando gravas la universitataj studentoj. En tria lando reliefe aktivis la maljunuloj, homoj de la “tria aĝo”. Ilia matura saĝo fortigas nian ĝardenon per radikoj profundaj. Se iam brazilaj lernejoj amase lernos Esperanton, ili eventuale trovos amemajn kaj diligentajn korespondgeaĵojn en Pollando.

Kiom da lokoj, tiom da vokoj. Kiom da aĝoj, tiom da saĝoj. Efektive, egale gravas la homoj el ĉiuj generacioj, ne nur la lernejanoj. Kial do emfazi la komencemon de movado re kaj re debutanta? Kial elekti por eseo la titolon “nia pakto kun la tagiĝo”? Estimataj, kompreneble ni bezonas agemulojn el ĉiu aĝo. Mia celo ja ne estas atentegi nur la infanaron, sed tra la tuta gamo de niaj fortostreĉoj insiste emfazi la reunigadon de la homarana impeto. La tago reunigas sin je la tagiĝo – je tiu momento, kiam la tago mem estas komencanto kaj rememoras havi magian pakton kun ni esperantistoj. Kian enhavon mi imagas por tiu magia pakto? Jen la ĉefa demando por ni hodiaŭ.

La respondo al tiu demando plej valida por vi havas kiel ekirpunkton la fruajn paŝojn de via persona vivo. En via infanaĝo, vi ekkonis la plej senperajn personojn kaj faktojn. *Koni* tiun vian medion estis la ĉefa celo de viaj eklernoj. Ni nomu tiun fruan medion “*via medieto*”. Poste, plu kreski signifis por vi lerni en lernejo, studi en universitato, legi gazetojn, viziti sociajn retejojn. Vi abunde trinkis de tiuj fontoj de *sciado*. Tial, multon ne rekte *konatan* vi tamen *scias* – multajn faktojn pri sportistoj, politikistoj, kantistoj, aktoroj, montoj, riveroj, gejseroj, dezertoj. Vi neniam renkontos ilin, sed iliajn detalojn vi rapide liveras dum kvizoj. Tiuj objektoj de via serioza scio aperas do en “*via mediego*”, tiel ni nomu ĝin.

Nun mi starigas al vi nekutiman, tute eksterkvizan demandon. Kie en la horaro de via tagnokto aperas la medieto konata ekde via infaneco kaj la mediego sciata ekde via lernejado? Pensu iomete. Dum la funkciaj horoj de la *tago* – ĉu labora, ĉu feria tago, tio ne gravas – la *sciatoj* el *via mediego* nepre iel-tiel aperadas sur via ekrano. Sed en la *nokto*, dum vi dormas, viaj sonĝoj foje venigas sur vian ekranon la *medietajn*, intimajn homojn kaj lokojn, la *konatejojn*. Jen iuj elementoj el la ordinara ritmo de viaj tagoj kaj noktoj.

Sed vidu, la tagiĝo estas magia momento. Ĝi prezentas eblon de io eksterordinare alia, eblon de utopio. Tiu momento diras al vi ke alia mondo eblas. La potenco de tiu sankta momento donas al vi la subitan kuraĝon revii ke la tago nun naskiĝanta ne ripetos la ŝablonon de viaj rutinoj. Ĝi malfermos al vi aventuran pardonon; trans ties sojlo vi renkontos tute novan elementon – *sci-konon*. Tiu mirinda sci-kono metos la *konatejan*, *medietan* realon de viaj noktoj en ĉioŝanĝan, eksterordinaran interkirladon kun via tago. For la tagordon, vi krios, for la banalan tagordon stulte truditan de tiu *mediego* kiun mi rigardis kiel *sciatan*!

La magie potencaj voĉoj el viaj fruaj jaroj vokas. En la nomo de la sankta senmakuleco de viaj infanjaraj ekimpresoj, tiuj potencaj voĉoj ordonas al vi ke vi ne plu akceptu la antaŭjuĝojn kaj la misajn preferojn de tiu vialanda elito – de elito kiu per la agordoj de la nacia edukistemo muldis vin kiel obeeman ŝtatanon. La potencaj voĉoj admonas vin ne plu malami la fremdulojn kaj la enmigrintojn, kvankam vi estas sisteme instruita malami ilin. Ili admonas ke vi ĉesu ignori tiujn nevidebligitajn marĝenulojn en via socio kiujn vi estas edukita ignori. Ili insistas ke vi amu kaj respektu pli ol nur tiujn kiujn pro la prioritatoj de via nacia elito vi

lernis senrivale ami kaj respekti. Ili insistas ke malobee al via elito vi nun amu kaj respektu universale ĉiujn homojn.

Mi ne plukas utopiemon el la malplena aero, estimataj, sed el konkreta socia realo. Orienta Azio jam montris la vojon al aliaj mondpartoj. Eble iuj el vi aŭdis pri la libro aperinta en 2007 sub la titolo *Historio por malfermi la estontecon*, esperantigo de komuna, trilanda mezlerneja lernolibro pri la moderna historio de Koreujo, Ĉinujo kaj Japanujo. Tiun libron dum jaroj zorge kunverkis entute 42 historiistoj (17 ĉinoj, 13 japanoj kaj 12 koreoj). Ili sukcesis produkti verkon sen mensogoj kaj sen embasasiĝo uzeblan por la mezlerneja instruado. Tiu libro ne kaŝas la hororajn faktojn pri la rivaleco inter la nacioj, pri la militoj, pri ekspluatadoj, pri hontindaj krimoj. Tamen la libro per sia ekzemplo instruas al maturaj homoj ekvilibre diri la veron, plenumante la deziron de infanoj povi plenrespekte fidi al siaj plenkreskuloj.

La libro oficiale aperis en 2005 samtempe en la japana, la ĉina kaj la korea; ĉiuj tri versioj estas egale validaj. 42 homoj garantias, ke ili diras la samon. La esperantigon – faritan de 11 ĉinoj, 22 japanoj kaj 11 koreoj – kunordigis Yu Tao, Satoo Morio kaj Lee Chong-Yeong. Ili donas al nia unika interkomunumo la rajton fieri ke ekster la orientaziaj lingvoj nur Esperanto portas al la homaro ĉi tiun unike valoran pontolibron, pontantan inter edukaj sistemoj.

Tiu orientazia lernolibro estas iom utopia. Ĝi ja ne estas uzata por instrui la historion en ĉiuj mezlernejoj de la tri landoj. La lernejoj sistemoj eĉ ne intertraktas formale kun la celo atingi tian aranĝon aŭ komisii la produktadon de pli da neŭtralaj lernolibroj de la sama tipo por ke la lernejoj havu elekton inter diversaj aŭtoroj, diversaj stiloj ktp. Nur iuj lernejoj eksperimente uzas la libron. Tamen rimarku la signifon de la fakto ke Ĉina Esperanto-Ligo, Japana Esperanto-Instituto kaj Korea Esperanto-Asocio kune aŭspiciis la aperigon de tia esperantigo, kaj ke la Redakto-komitato de tiu lernolibro sukcesis funkciadi kun la konsento de la respektivaj registaroj. La ekzisto de la libro estas grava simbolo de tiu tagiĝo kun kiu la Esperanta interkomunumo havas unikan pakton, sed al kiu sentas allogon ĉiuj homoj bonvolaj, ne nur esperantistoj.

Atente rimarku, ke la trilanda projekto ne celis liveri universitatan, enciklopediecan verkon de pluraj volumoj por profesoroj kaj studentoj. Oni prave elektis la mezlernejan nivelon. Iomete pli aĝaj infanoj – pretaj unuafoje en sia vivo aŭdi la veron pri siaj nacioj – lernu surbaze de komunaj agordoj kiuj nuligas la apartajn

mensogojn preferatajn de la elito de ĉiu unuopa lando. Jes, la revo estas utopia, alidire tro avangarda, kaj tial la tuta lernejaroj ja ne tuj efektivigos ĝin. Tamen, vidu kiom da institucioj pretas sponsori la revon. Elektante la mezlernejan nivelon, tiu projekto emfaze deklaras la gravecon de ... la tagiĝo, la komenco de la serioza lernado de la moderna historio.

Geamikoj diris al mi, ke mi erarus, se mi tro forte kaj unikige emfazus la aperon de specife tiu libro orientazia. Mi estas informita, ekzemple, ke jam pli frue aperis samtipaj komunaj lernolibroj por la francoj kaj la germanoj. Pardonu ke mi ne esploris precize kiom da komune verkitaĵoj aperis do en tiu regiono, nek ekzakte kiom da lernejoj instruas el tiaj libroj. Tamen bonvolu noti ke la landoj funkciaj jam delonge en la Nord-Atlantika Traktata Organizaĵo plene dissolvis ne nur geopolitike sed ankaŭ kulture la formalan malamikecon kiu ekzistis dum la dua mondmilito. Tiu situacio ne estas komparinda kun tio kion ni trovas en Orienta Azio. Krome, mi nenie vidis esperantigon de tiaj francaj-germanaj lernolibroj historiaj, nek komenton en Esperanto pri la valoro de tiuspeca verka entrepreno. Mi tial sentas la devon insisti pri la unika valoro de la orientazia lernolibro. Certe sudazianoj kaj amerikanoj bone komprenas ke neniu venus al la ideo verki nun kredindan komunan lernolibron pri la moderna historio de la sudaziaj landoj aŭ de la Amerikoj. Kaj mi sincere petas vin ne demandi kian sencon havus pensi tuj pri simila komunhistoria projekto por tiu aŭ alia regiono kara al vi. Luj utopiaj pensoj trafas la sojlon de konkreta efektivigeblo pli frue ol aliaj.

Estimataj, kiamaniere vi mem, konkrete, povas partopreni la firmigadon kaj diskonigadon de nia esperantista pakto kun la tagiĝo? Kiuj utopiaj agoj elsaltos el viaj magiaj manoj? Vi certe mem iniciatas multon. Tamen, ĉu mi rajtas fari unu-du sugestojn?

Unue mi konkrete sugestas ion tuje fareblan. Kiam Mahatma Gandhi volis vekti nin baratanojn al la neceso propraforte liberiĝi el sub la kolonia jugo de la britoj, li petis ke ni faru volontulan laboron ĉiutage – ke dum minimume duona horo ĉiutage ni propramane ŝpinu per ŝpinrado. Tiel ĉiu baratanon rekte, persone partoprenu la produktadon de ŝtofo kaj kontribuu al la malfortiĝinta teksaĵa industrio de Barato. La celo de tiu alvoko de Gandhi estis redukti nian dependecon de la vestaĵoj kiujn Britujo amase produktis kaj trude vendadis al ni. La baratanoj de tiu epoko mobilizis sin ĉirkaŭ tiu konkreta volontula laboro. Inspirite de tiu ideo, mia patro Arun Dasgupta iam diris al mi: Probal, vi esperantistoj, se vi volas krei socian teksaĵon de la homoj el la tuta mondo, devus ĉiutage traduki dum almenaŭ duonhoron. Traduki estas la lingva ekvivalento de ŝpinado.

Bonvolu ne pensi ke mi insiste petas ke ĉiu esperantisto kontribuu ĝuste per la tradukado de altkvalitaj beletraj tekstoj, kiujn oni tuj aperigu. Certe ne al ĉiu individuo tia laboro konvenas. Ni pensu al la infanoj. Ni ja ne devus kredigi al ili ke la arto traduki estus facilega. En la lernejoj Esperanto-programoj, pro la agordoj de la moderna lingvo-pedagogio, tute ne rolas rekte la tradukarto. Tamen, infanoj lernintaj

iom da Esperanto ĝuos la sperton regule traduketi el Esperanto en sian gepatran lingvon, ekster la kursa horaro, lude kaj plezure, sen konsideroj pri aŭtoraj rajtoj kaj eldonebleco – same kiel oni biciklas aŭ naĝas sen nepre konkursi kun ĉampionoj. Mi ĉefe sugestas ke la esperantista komunumo diversmaniere reliefigu la valoron de la tradukado kaj la gravecon de niaj tradukistoj, tre ofte neglektataj. Traduki estas pontofari inter lingvoj. Esperanto kiel pontolingvo estas natura aliancano de absolute ĉia tradukado en la mondo, ankaŭ inter la portugala kaj la hispana, inter la germana kaj la ĉina.

Mia dua sugesto estas ke teksante la socian ŝtofon vi ne nur atentu al diversaj longdistancaj partneroj, kion kuraĝigas la transnacia retoriko de Esperanto, sed ankaŭ pensu pri la marĝenaj socioj neglektataj en via propra socio. En ĉiu lando troviĝas evidentaj aksoj de tia malegaleco. La urbanoj havas pli da avantaĝoj ol la kamparanoj. La viroj, ol la virinoj. La junuloj kaj mezaĝuloj, ol la maljunuloj. Kiam vi lingve ekzercas vin por plibonigi vian Esperanton, provu tuŝi la temon de tiuj malegalecoj en via interparola kaj skriba repertuaro. Ne nur babilu pri la kutimaj agrablaj kaj facilaj temoj. Komprenoble ne troigu la fortostreĉon; nepre ne perdu la gajan bazon de la Esperanta sociumado. Memoru ke la celo de la iniciatoj pri kiuj ni pensas hodiaŭ estas festi la tagiĝojn, la komencojn. Ne forgesu la principon ke ni devas kutimiĝi al la facilaj ŝtupoj antaŭ ol sufiĉe forti por la pli penaj ŝtupoj. Sed inter la komencoj gravaj al ni aperu ankaŭ la malfacilaj klopodoj fari ian komencon por konscii diversajn sociajn malegalecojn inter ni, kaj apliki la forton de la esperantista amikeco al tiuj demandoj. Se ni povas nenion pli konkretan fari por helpi, ni almenaŭ aŭskultu unu la alian. Trovi aŭskulteman amikon jam duonigas la ŝarĝon kiun devas porti suferanto.

Espereble vi ne pensas ke mi emfazas komencojn nur pro retorikaj kialoj. Tute ne. Mi emfazas la komencojn, ĉar nur imperiistoj akaparas al si la rajton tuŝi per siaj krudaj, intervenemaj manoj la tutan gamon de la viveroj en fremda socio. Liberaj homoj kune iniciatas komencojn. Ili ne klopodas anticipe fiksi la kompletan tagordon de libere fluanta konversacio. Kiam la homaro estos sukcesinta pri tuta serio da komencoj, tiam la mezo de nia planeda rakonto spontane prezentos sin al ni. Neniu ja devos ion iniciati por atingi tiun rezulton. Niaj planoj estu sisteme komencemaj, utopiaj; la realon sekvontan post tiuj komencoj ni ne bezonas plani – la realo eĉ tro trude invadas nian spacon, kaj ĝuste niaj utopioj povas iom bremsi tiun invadon.

La Esperanto-movado elektis por sia standardo la verdan koloron. La verdo simbolas la junon, la komencojn, la printempojn.

En la jara ciklo, vivu la printempo! En la taga ciklo, vivu la tagiĝo! Vivu nia pakto kun la tagiĝo!

Iĝu patrono de “La Ondo de Esperanto”!

Fino, aŭ kio?

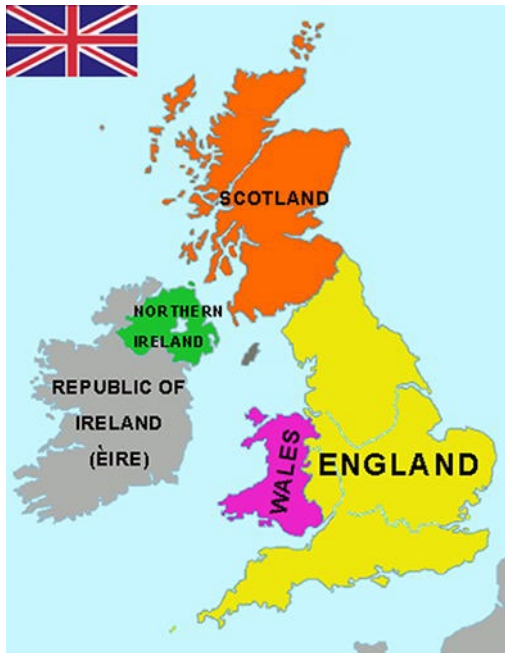
de **Ed Robertson**

Kvazaŭnekrologo: La Unuiĝinta Reĝlando en Eŭropa Unio, la 1a de januaro 1973 – la 31a de januaro 2020

Dum mia junaĝo, la *Unuiĝinta Reĝlando de Britio kaj Nordirlando* (UR) fariĝis parto de la Eŭropa Unio, nome je la novjariĝo de 1973. Notu, ke mi ne uzas ĉi-kuntekste la terminon *Britio*, ĉar la UR inkluzivas ankaŭ la plej nordorientajn ses graflandojn de Irlando. Ankoraŭ ne temis pri la *Eŭropa Unio*, sed tiam nur pri la *Eŭropa Ekonomia Komunumo* (EEK). Mi memoras, ke kelkaj homoj tiam, samtempe festantaj pri la jarŝanĝiĝo, demandis unu de la alia: “Ĉu vi sentas vin eŭropano nun?”

Bona demando. Por multaj el ni en Skotlando tiam, kaj eĉ pli tamen nun, alia demando, kiu fariĝis grava, estis: ĉu ni sentu nin pli skotaj, aŭ pli britaj? Por mi mem, estante laŭ la gepatra deveno duonskota kaj duongermana, eŭropeco estis jam parto de la ekvacio. Du jarojn pli poste, en 1975, ni rajtis finfine voĉdoni pri la decido farita de la britaj parlamentanoj jam en 1971. Referendumo en la Unuiĝinta Reĝlando estis tre malkutima okazaĵo, ĉar la tiama sinteno ĉe ni estis, ke politikajn decidojn inter balotoj faras parlamentanoj.

La referendumo de 1975 pri Eŭropo estis tute malsimila al tiu, kiu okazis en la Unuiĝinta Reĝlando pli lastatempe, en 2016. Certe en 1975 estis kelkaj, tiuj, kiuj nostalgiumis pri la grandioza Brita Imperio, jam finfine agonianta, kaj tiaj homoj do kontraŭis la ideon pri unuiĝo kun eŭropanoj, kaj eĉ pretendis, ke “ni” savis ilin (la eŭropanojn) en du mondmilitoj. Sed ankaŭ granda parto de la tiutempa rezisto kontraŭ la brita membriĝo en EEK venis tiam de la maldekstrularo, el kiu multaj kritikis la

EEK-on kiel “kapitalistan klubon”, kiu, ili asertis, malpermesus la ŝtatigon de gravaj partoj de industrioj kaj servoj. La ideo pri faciligo de kontaktoj inter popoloj, inter laboristoj eĉ, ŝajne ne ludis gravan rolon en la pensado de multaj, kiuj nomis sin socialistoj. Mi devas konfesi, ke tiam eĉ mi troviĝis en tiu tendaro.

La rezulto de la referendumo de 1975, tamen, estis kristalklara. La demando estis: “Ĉu vi opinias, ke la Unuiĝinta Reĝlando restu en la Eŭropa Komunumo (la Komuna Merkato)?” La opinio de la popolo, aŭ de la 64%, kiuj efektive voĉdonis en 1975, tamen, estis ke pli ol 67% el ili volis resti en la Eŭropa Komunumo, kaj nur preskaŭ 33% voĉdonis por eliro. Kaj tio servis kiel respondo al la demando por jardekoj.

La vortumado de la demando en la referendumo de 2016 pri EU estis malpli pozitiva: “Ĉu la Unuiĝinta Reĝlando restu membro de la Eŭropa Unio, aŭ forlasu la Eŭropan Union?”. Kaj la rezulto, per finfine tre malgranda majoritato, estis malpli definitiva, kaj politike la malo de tiu en 1975: preskaŭ 52% por eliro, iomete pli ol 48% por restado. La procentaĵo de la rajtigitoj kiuj voĉdonis en 2016 estis 72%, do almenaŭ la nivelo de intereso pri la EU kreskis dum tiuj intervenintaj 41 jaroj.

Kio ja okazis intertempe? Interesa malsameco inter la du rezultoj estas ne nur, ke la procentaĵoj ŝanĝiĝis, sed ankaŭ, ke la lokoj de tiuj, kiuj subtenis rilaton kun Eŭropo ŝanĝiĝis. En 1975, la kontraŭantoj troviĝis en Skotlando. En la okcidentaj insuloj de Skotlando eĉ 70% de la voĉdonintoj kontraŭis, kaj la cetero de Skotlando certe ne entuziasmis tiom, kiom Anglio. En 2016, kontraste, la subtenantoj de la EU troviĝis en Skotlando, kaj la nordo de Irlando. En Skotlando kontraŭis Briteliron el EU 62% kaj subtenis tion nur 38%, kaj en la nordo de Irlando 56% kontraŭis Briteliron kaj 44% estis por. Do, du landoj el la kvar “partneroj” en la Unuiĝinta Reĝlando ne subtenis la komunan rezulton.

Ĝena afero por multaj skotoj estis la fakto, ke en la skotlanda sendependec-referendumo de 2014, la brita registaro asertis, ke la sola maniero por skotaj voĉdonantoj certigi pri daŭra membreco de Skotlando en la EU, estus por Skotlando resti en la Unuiĝinta Reĝlando. Povas esti, ke tiu aserto estis decida registara karto sur la ludotablo, kaj sen ĝi, eble la skota sendependec-referendumo havintus alian rezulton. Tamen, en la historio, kiu fakte okazis, Skotlando devis akcepti la rezulton de la referendumo de 2016. Sed ironie, do, la nuna situacio eble igas pli verŝajna rapidan estontan skotan realiĝon al la EU post sendependiĝo ol estintus la kazo post sukcesa referendumo pri sendependeco en 2014. Ja nun en 2020 la skotaj opiniondoj trapasis 50%-an subtenon por skota rehavo de sendependeco disde la Unuiĝinta Reĝlando. Se la brita registaro ne rifuzus peton por plia referendumo pri skota sendependiĝo, tamen. Sed tiu temo estus alia rakonto, eble por alia fojo, ĉar la temo ne malaperos.

La voĉdonantoj en la nordo de Irlando laŭ simila maniero majoritate aprobis daŭran membrecon en la EU. Tie la praktikaj problemoj de Briteliro estis evidentaj. La “provinco” norda Irlando, posedaĵo de la Unuiĝinta Reĝlando, havas internacian

landlimon kun la sendependa Respubliko Irlando. Tiu landlimo serpentumas tien kaj reen laŭ 500 km. Kelkloke ĝi trairas domojn; kelkloke ĝi laŭiras la mezon de ŝoseo; kelkloke estas “insuletoj” apartenantaj al Respubliko Irlando, ĉirkaŭitaj de la teritorio de la Unuiĝinta Reĝlando, kelkloke la inverso estas. Estus malfacile trovi landlimon malpli taŭgan por dogana barilo. Kaj ne ekzistas multaj lokoj, kie homoj tiom emus malobei oficialan barilon. Se pli ol 25 mil britaj soldatoj ne sukcesis fermi tiun landlimon, kelkcent doganistoj apenaŭ povus.

Tamen kiel oni klarigu la rezulton en la cetero de la Unuiĝinta Reĝlando, nome en Anglio ekster Londono? Kio okazis dum tiuj kvardek unu jaroj inter 1975 kaj 2016?

Eble du aferoj: Unue la “Ĉiam pli proksima unuiĝo” ĉe la EU-flanko, tute normala kaj atendinda ideo por sukcesa kunlaboro. Kaj due, la reago al ĝi de kelkaj politikistoj de la brita Konservativa Partio. Ĉiam la ordinara membraro de tiu organizo montris sian postimperian nostalgion, kaj tordis la brakon de la konservativaj parlamentanoj, kaj minacis anstataŭigi ilin per pli “eŭroskeptika” deputito.

Sed ankaŭ grave rolis la fakto, ke tiuj, kiuj gvidis ĉi tiun kulturan militon, okupis altajn poziciojn en la amaskomunikiloj. La politika debat-programo de BBC *Question Time* (Demando-Tempo) plej kulpis pri malproportia trudado de la vidpunkto de por-briteliraj politikistoj. Nigel Farage, ĉefo de la UKIP (United Kingdom Independence Party), kaj poste de la Brexit Party, aperis **tridek kelk** fojojn kiel gasto en tiu programo, pli ol ĉiu alia politikisto – nekredebla atingiĝo por partio, kiu por la plejparto de sia vivo ne posedis proprajn parlamentanojn britnivele. Ĝi estas ja kvazaŭ milito, kaj militoj havas viktimojn. Unu semajnon antaŭ la baloto en la brita referendumo de 2016, dekstrema kontraŭulo de EU murdis la laboristan deputitonon Jo Cox (pron: Ĝo Koks). Ŝajne, kaj triste, tiu frenezaĵo ne damaĝis la subtenon por la britelira flanko.

Britnivele, la nombroj estis jenaj: 52% por eliro el EU, 48% kontraŭ. En Skotlando, la inverso: 38% por eliro el EU, 62% kontraŭ. Certe tiu malkonsento hantos la rilaton inter Skotlando kaj la brita registaro dum la venontaj jaroj. En la lasta kaj hasta ĝenerala baloto de decembro 2019, deputitoj de la sendependisma kaj por-eŭropa Skota Nacia Partio sukcesis en 48 el la 59 skotaj balotdistriktoj, rezulto tute mala ol la angla rezulto de amasa venko por la konservativuloj. Pro la kronviruso normala politiko estas por la momento flankenmetita. Sed verŝajne (espereble) antaŭ la fino de la jaro, politika debato en Britio reiros al normaleco. Ĉi tiu cirko ankoraŭ ne estas finita.

Kio nun? Ni troviĝas nun preskaŭ kvar jarojn post tiu signifoplena baloto. La Unuiĝinta Reĝlando teorie jam ekŝiĝis el EU, sed malmulto ŝanĝiĝis ĝis nun. Eble iu interkonsento eblos antaŭ la fino de la transira periodo en decembro 2020, kiam la Unuiĝinta Reĝlando fornavigos en la sunsubiron, al kiu scias-kie, eble fariĝonta marionetlando de Donald Trump, aŭ alternative, (kiu scias?) eble vekigi el la koŝmaro, kaj ellaborinta ian justan kaj reciprokajn rilaton kun siaj najbaroj.

Legendoj kaj realo de la Moskva metroo

de Valentin Melnikov

Kiel ĉiu populara kaj longe ekzistanta (ekde 1935) sistemo, la Moskva metropoliteno havas multajn interesaĵojn, kaj iom post iom ĉirkaŭ ĝi formiĝis diversaj legendoj, ankaŭ superstiĉoj.

Oni asertas, ke la ringa linio – kiu dekomence ne estis en la perspektivaj planoj de 1930aj jaroj – konstruita en 1949-54 kaj sur ĉiuj skemoj montrata kiel bruna rondo, aperis kvazaŭ pro tio, ke Stalin, dum iu diskuto kun la urbestro pri la perspektivoj de la metroo, metis sur la mapon tason kun kafo. De la taso restis ronda bruna spuro, kaj poste timemaj-servemaj-humiliĝemaj projektantoj rapide planis la ringan linion.

Reale, tio ne povis okazi. Stalin ne okupiĝis pri urbaj aferoj – nur pri la ŝtataj; kaj se tia diskuto okazus, oni uzus detalan mapon, kun 1-2-metra dimensio. Lasi samskalan spuron sur ĝi povus nur sitelego... kaj perfekte runde tiu linio aspektas nur sur simplaj skemoj, en la realo kaj sur detalaj mapoj ĝia formo estas komplika.

Cirkulas onidiroj, ke en la metroo estas ia mutaciiga radiado, kaj pro ĝi aperis grandegaj trimetraĵoj, vagantaj en tuneloj, kaj aliaj monstroj, kiuj eĉ lumas per si mem.

Reale, en 1990aj jaroj, precipe inter novriĉuloj, estis modo havi hundojn “pitbull” – ekstere similajn al proporcie pligrandigita rato. Unu tia hundo foje forkuris, dum kelka tempo vagadis en tuneloj. En tre malforta lumo, de malproksime ĝi vere similis gigantan raton. Kiel kutime, por evoluo de klaĉoj, duonmetra rato transformiĝis en dumetran, poste en trimetran. La hundo estis sola, ĝi delonge mortis, sed la idiotaj onidiroj cirkulas ĝis nun. Cetere, nenia radiado estas en la metroo – kaj eĉ se ĝi ekzistus, bestoj pro ĝi simple mortus, sed ne lumus. Trankviliĝu...

En la stacio “Ploŝĉadj Revolucii” (Placo de Revolucio – cetere, la placo estas nomita laŭ la burĝa revolucio en februaro 1917, ne laŭ la proleta en la samjara oktobro) situas kvardeko da bronzaĵoj, prezentantaj sovietiajn laboristojn, kampulojn, armeanojn, infanojn ktp. Inter ili estas limgardisto kun hundo. Bedaŭrinde, dum lastaj jaroj modiĝis la superstiĉo: froti nazon de la bronza hundo por ricevi

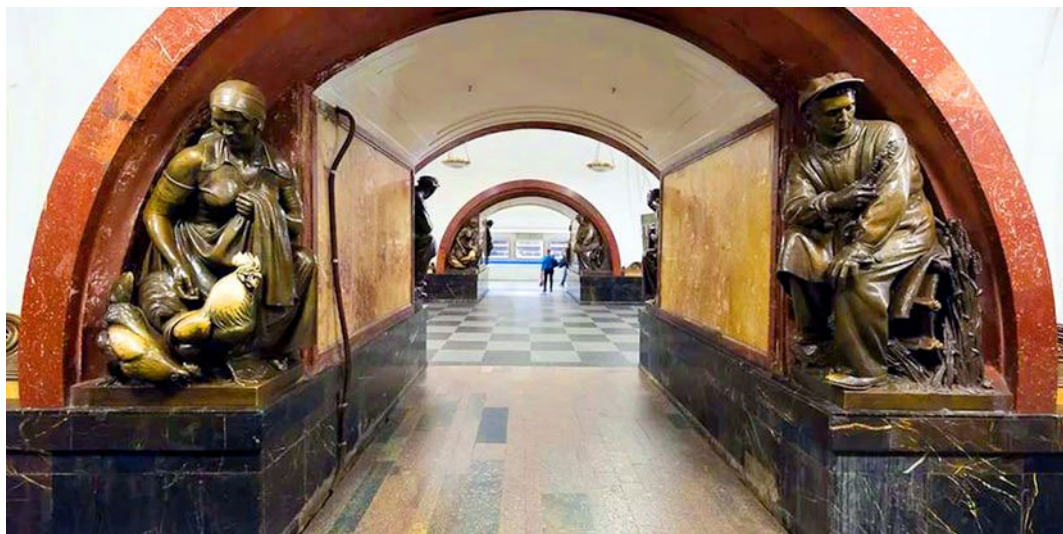
bonŝancon. Iuj ĵurnalistaĉoj eĉ ĝoje rakontas pri tiu “tradicio”, fakte propagandas ĝin. Pigraj studentoj, anstataŭ diligente lerni por ekzamenoj, turmentas la bronzan hundon. La skulptaĵo jam estas en plorinda stato, videble detruigās – sed la vandalismo bedaŭrinde daŭras senpune.

Ni revenu al la realo. En ĉiuj moskvaj metrotrajnoj la voĉaj anoncoj pri la aktuala kaj sekva stacio, pri transirejoj, avertoj pri fermiĝo de pordoj – sonas per vira voĉo, kiam la trajno iras direkte al la centro, kaj per virina voĉo, kiam la trajno iras for de la centro. Sur la ringa linio vira voĉo estas sur interna vojo (horloĝmontrila direkto), la virina sur la ekstera (male).

Tio estas farita por helpi al blindaj pasaĝeroj, kaj tio oportunas ne nur por ili (en aliaj urboj mi ne aŭdis tiaĵojn), por ne miksi direktojn en granda sistemo. Tamen, kiel memorfiksi? Ofte oni diras: matene via estro (viro) vokas vin al laboro (en la urbocentron), vespere via edzino vokas vin hejmen (al periferiaj loĝdistriktoj). Tamen, tio neniel klarigas la ringan linion. Memorfiksi la tuton tre facilas per alia metodo. (Bigotoj, forturnu vin de la ekranu!) Imagu la naturan fiziologian procezon inter viro kaj virino. Li strebas internen, kaj ŝi faras rean movon. Nu, aŭ imagu alian procezon kiu povas okazi naŭ monatojn post la unua. Same pri la ringo, la viro estas ene, la virino ekstere...

La Moskva metroo estas ne nur efika transportilo, sed ankaŭ grandega muzeo. Malrapidigu viajn paŝojn, rigardu ĉirkaŭen, levu la kapon! Mozaikoj, freskoj, skulptaĵoj, bareliefoj ornamas malnovajn kaj novajn staciojn. Laŭ ili eblas studi historion. Sur la plafono de “Majakovskaja” estas serio de mozaikoj laŭ skizoj de la fama sovetia pentristo Aleksandr Dejneka – “Diurno de la Sovetia ĉielo”. Same laŭ liaj

Metrostacio “La placo de Revolucio”.

skizoj estas faritaj mozaikoj en “Novokuzneckaja” (sep en la stacio mem kaj unu en la surtera vestiblo). La mozaikisto Vladimir Frolov laboris en la sieĝata Leningrado en 1941-42 en teruraj kondiĉoj, tamen li finfaris ĉion kaj baldaŭ mortis pro malsato. La mozaikoj dekomence estis destinitaj por alia stacio – “Paveleckaja”, sed tiam (1943) oni ne sukcesis konstrui ĝin laŭ la projekto, ĉar bezonataj grandaj detaloj troviĝis sur teritorio okupita de faŝistoj. Tial la mozaikoj aperis en la apuda “Novokuzneckaja”, kaj “Paveleckaja” ricevis la projektitan aspekton (sed kun alia arta aranĝo) post funda rekonstruo nur en 1959.

En la surtera vestiblo de “Dobrininskaja” (1950) oni vidas mozaikon, kiu prezentas festan manifestacion. Homoj estas vestitaj laŭ la modo de la tujpostmilitaj jaroj, tamen ili portas portreton de la unua kosmonaŭto Jurij Gagarin, fluginta la 12an de aprilo 1961. Kial? Rigardu la mozaikon deflanke – vi rimarkos, ke ĉi tiu portreto havas surfacon tute malsimilan al la cetero. Pli frue ĉi tie estis portreto de Stalin, forigita post la “kondamno de la personkulto”.

Marmoro de kelkaj stacioj enhavas bone videblajn restaĵojn de gigantaj konkvoj, formitaj antaŭ dekmilionoj da jaroj. La stacio “Rimskaja”, aranĝita en antikva stilo, havas veran fontanon subtere. “Miĉurinskij prospekt” havas vitran muron, tra kiu videblas apuda parko. “Vorobjovi Gori”, la plej longa, situas sur ponto super la rivero Moskvo kun belegaj panoramoj. Kaj multo, multo alia. Venu en Moskvon kaj dediĉu tutan tagon (eĉ tiom ne sufiĉos!) por rigardi nian metroon. Por prepariĝi, anticipe legu la romanon *Metropoliteno* de Vladimir Varankin.

En la stacio Dobrininskaja Gagarin anstataŭis Stalinon.

Internacia Tago por Elimino de Rasa Diskriminacio

La 21a de marto estas la Internacia Tago por Elimino de Rasa Diskriminacio, ĉiujara aranĝo kiu atentigas pri la plago de rasismo. Ĉi-jare la Internacia Tago por Elimino de Rasa Diskriminacio fokusiĝas je la duonvoja pritakso de la Internacia Jardeko por Homoj de Afrika Deveno (2015-2025), kiun prizorgas la Konsilio pri Homaj Rajtoj, en Ĝenevo. La pritakso resumos la jaman progreson kaj vokos al plia agado.

Laŭ Unuiĝintaj Nacioj, “Proksimume 200 milionoj da homoj kiuj identigas sin kiel afrikdevenaj loĝas en la Amerikoj. Multaj pliaj milionoj loĝas en aliaj mondopartoj, ekster la afrika kontinento.”

Notas Unuiĝintaj Nacioj: “Ĉu kiel posteuloj de viktimoj de la transatlantika sklavo-komercio, ĉu kiel pli lastatempaj enmigrantoj, afrikdevenaj personoj estas inter la plej malriĉaj kaj plej marĝenigitaj grupoj. Ili ankoraŭ havas limigitan aliron al bonkvalita edukado, sanservoj, loĝejoj kaj socia asekuro, kaj ilia nivelo de politika partopreno estas ofte malalta. Krome, afrikdevenaj personoj ne malofte suferas pro multflanka diskriminacio surbaze de aĝo, sekso, lingvo, religio, politika opinio, socia deveno, posedrajto, handikapo, naskiĝo, aŭ alia statuso.”

Universala Esperanto-Asocio, laŭ sia statuto, estas neŝanceleble kontraŭ ĉiuj formoj de diskriminacio, inkluzive de rasa diskriminacio. Fundamenta al ĝia kredo estas vizio de monda komunumo kiu vivas en harmonio kaj reciproka kompreniĝo. La rapida ekspansio de la Internacia Lingvo Esperanto en lastaj jaroj atestas pri la potenco de tiu vizio.

Laŭ la fondinto de Esperanto kaj ties movado por la paco, d-ro L. L. Zamenhof, en mesaĝo al la Universala Kongreso de la Rasoj en Londono, antaŭ pli ol cent jaroj, “La konfliktoj kiuj troviĝas inter la diversaj rasoj kaj popoloj estas la plej granda malbono kiu afliktas la homaron.” Tiu malbono de rasismo daŭre vivas, bredante malamon kaj nutrante malegalecon. Ni alvokas al homoj ĉie troviĝantaj, ke ili kuniĝu por konkeri tiun malbonon per la spirito de kompreniĝo, inkluzive de lingva kompreniĝo, inter popoloj kaj rasoj tra la tuta mondo.

GK UEA

En Zagrebo post la tertremo

Multaj demandis min: “Kiel fartas esperantistoj post la tertremo en Zagrebo la 22an de marto 2020?” Jen mia sperto:

Mi loĝas en la urbocentro de Zagrebo en la mezepoka strato Nova ves. La unuaj tertremoj estis du, la unua je la 6:24, kaj post duonhoro venis la dua, iom malpli forta. Ni aŭdis fortegan bruon, kaj tuj post ĝi venis skuegoj, pro kiuj mi flugis de la lito. La bruo ne venis nur de la tertremo sed tute aparte de frakasitaj glasoj (el ses miaj belaj verdaj alzasaj glasoj la tertremo ŝatis detrui kvin, ĉampanaj glasoj aldone, glasoj por glaciaĵoj, japanaj teleroj kaj ceramikaĵoj, tekruĉoj kaj vinkruĉoj, ĉion la

puŝo de la tertremo elĵetis el mia kuireja ŝranko.) La tertremo ĉe mi odoris je kuba rumo, ĉar frakasiĝis plena botelo da blanka rumo kaj aspergis la polvon.

Multaj domoj en la strato estas damaĝitaj. Ĉiuj loĝantoj elkuris surstraten en malvarman matenon en negliĝo kaj forgesis por momento la koronaviruson. Mi havis mian maskon survizaĝe kaj gantojn. Poste atakis nin 90 tertremoj malpli fortaj. Se iu demandas: “Kiel vi fartas?”, la respondo estas: “Mi fartas 5,50 laŭ Richter”.

Mian domon jam vizitis du arkitektoj kun kaskoj surkape, el 300 kiom nun cirkulas tra la urbo kaj inspektas la zagrebajn domojn. Post la kontrolo ili gluis sur la pordon la verdan etiketon. Tio signifas, ke oni rajtas loĝi en tiu domo.

Ĉirkaŭ 300 zagrebanoj ne rajtas loĝi en siaj domoj, ili ricevis provizoran restadon en studenta domo. Mi estas kontenta, ke mi rajtas dormi hejme kaj reordigi mian bibliotekon. El ĉiuj Esperantaj libroj la plej bonan flugkapablon havis la libro ricevita de So Gilsu *Mi serĉas mian perditan...* Ankaŭ nia Esperanto-klubo en Vodnikova en la sufiĉe damaĝita zagreba urbocentro fartas bone.

Saluton el Zagrebo kiun ni devos rekonstrui dum venontaj jaroj. TAKE havus grandan laboron ĉe ni. Sed unue ni venku koronaviruson kaj poste ni sanigu la vundojn. Granda laboro antaŭ ni.

Spomenka Ŝtimec

Premio Paul Gubbins por Nova Ĵurnalisma Talento

Okaze de la 40-jara ekzisto de *Monato*, kaj por memori sian forpasintan ĉefredaktoron Paul Gubbins, la revuo starigis la Premion Paul Gubbins por Nova Ĵurnalisma Talento. Ĉiujare, kaj tiel longe ke restos mono en la fonduso kreita pro tiu ĉi celo, estos aljuĝata ĉefpremio de 250 eŭroj, dua kaj tria premio de 100 eŭroj kaj sep senpagaj abonoj de *Monato*.

Povas partopreni ĉiu persono, kiu bone regas Esperanton kaj kiu ne verkis por *Monato* dum la lastaj kvin jaroj. Por partopreni la kandidatoj sendu tekston de minimume 500 kaj maksimume 2500 vortoj al nova_talento@monato.be.

La temoj inter kiuj la kandidatoj povas elekti estas:

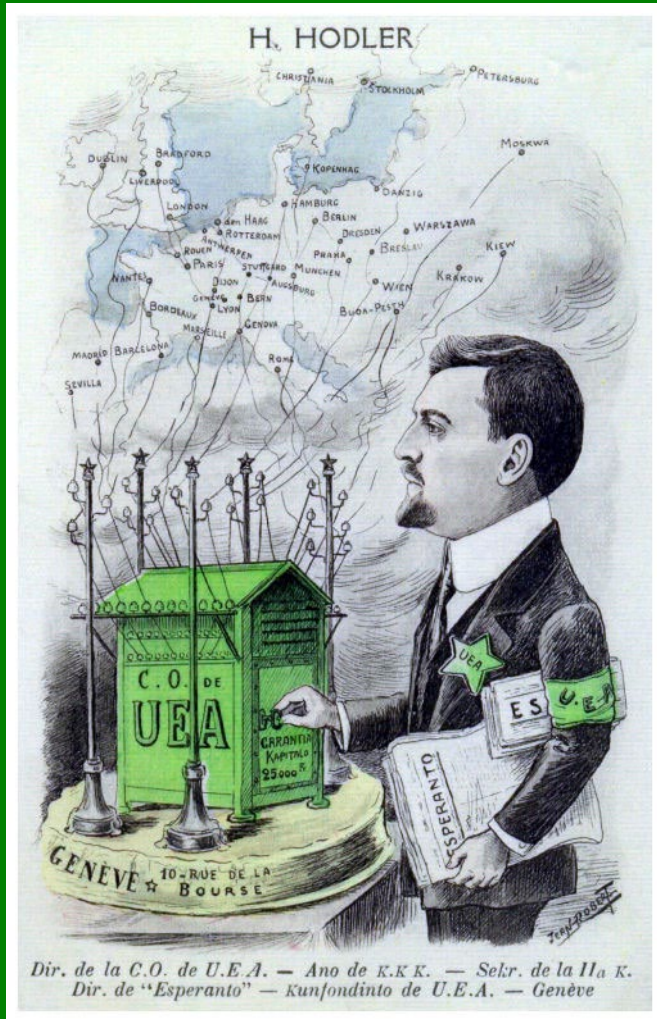
- * La politiko, vivo, turismo aŭ historio de sia propra lando aŭ regiono
- * Ekonomio
- * Komputado
- * Scienco
- * Medio kaj ekologio
- * Lingvo

Atentu, ke Esperanto-movado ne estas inter la temoj. *Monato* estas revuo en Esperanto, ne pri Esperanto. Antaŭ ol ekverki, indas demandi ĉe nova_talento@monato.be, ĉu temo taŭgas por la konkurso.

La kompleta regularo: https://www.monato.be/nova_talento.php

Roland Rotsaert

Arkivo

Antaŭ cent jaroj, la 31an de marto 1920 mortis Hector Hodler, iniciatoro kaj la ĉefa ideologo de UEA. Okaze de ĉi tiu datreveno ni republikigas artikolon de Edmond Privat, kiu reprenis de Hodler la redaktorecon de la revuo *Esperanto*.

Jubileoj kaj memordatoj en aprilo 2020

3. Antaŭ 115 jaroj naskiĝis **Georgij Nikolajevič Teterin** (Тетерин, 1905-1921-1972), sovetunia inĝeniero kaj superlerneja instruisto de radiokomunikado kaj aktiva esperantisto; unu el la refondintoj de la Esperanto-movado en Peterburgo meze de la 1950aj jaroj, prezidanto de la Leningrada Esperanto-Klubo, kunaŭtoro (kun Z. Semjonova) de lernolibro de Esperanto (1958).

8. Antaŭ 10 jaroj mortis **Higinio García Gómez-Quintero** (1939-1955-2010), hispan-devena kanada instruisto de lingvoj, filozofio kaj teologio, kaj esperantisto; redaktoro de *Aujourd'hui l'espéranto*, aŭtoro de la fantasta novelaro *Kapturnoj* (1999).

11. Antaŭ 35 jaroj mortis **Vilho Setälä** (1892-1906-1985), pioniro de la finnlanda fo-
toarto, kreinto de la finnlingva fotoleksiko, kaj la plej konata finna esperantisto; sekretario (1918-22) kaj prezidanto (1955-65) de Esperanto-Asocio de Finnlando, ĝenerala sekretario de la 14a UK (Helsinki, 1922), fondinto kaj redaktoro de *Esperanta Finnlando* (1918-73, kun paŭzoj); komitatano de UEA (1920-63), membro de la Akademio de Esperanto (1930-85); aŭtoro de pluraj vortaroj, lernolibroj kaj libroj en/pri Esperanto inkluzive de la finna-Esperanta vortaro (1923) kun pli ol 30 mil kapvortoj kaj lernolibro *Privilegia vojo al lingvoscio: Esperanto kun kvar internaciaj, tri finnaj kaj du svedaj eldonoj*; honora membro de UEA (1933), honora prezidanto de EAF (1979). — Legu pli en la enciklopedio *Nia Diligenta Kolegaro* (NDK), p. 255-257.

12. Antaŭ 85 jaroj naskiĝis **Erich-Dieter Krause** (1935-1947-), germana lingvisto, leksikografo kaj esperantisto; aŭtoro de Esperantaj vortaroj, laste de la 1679-paĝa *Großes Wörterbuch Deutsch-Esperanto* (2007) kaj 1512-paĝa *Vollständiges Wörterbuch Esperanto-Deutsch in zwei Bänden* (2018); membro de la Akademio de Esperanto (1986-).

12. Antaŭ 125 jaroj naskiĝis **Andreas Gregorius Joannes Cseh** (pron: Ĉe, 1895-1911-1979), rumania, poste nederlanda romkatolika pastro kaj religia instruisto, kaj esperantisto konata en Esperanto kiel Andreo Cseh; la plej konata Esperanto-instruisto inventinta sian originalan rektan metodon por instrui Esperanton; sekretario de Internacia Centra Komitato de la Esperanto-Movado (1924-29), komitatano de UEA (1928-34), kunfondinto de Universala Ligo (1942), fondinto kaj redaktoro de *La Praktiko* (1932-63, kun milita paŭzo); membro de la Akademio de Esperanto (1932-70), direktoro de la Sekcio por la Gramatiko (1937-40), vicprezidanto de la Akademio (1951-63). Honora Membro de UEA (1933). — Legu pli en NDK, p. 62-63.

14. Antaŭ 130 jaroj naskiĝis **Stanisław Karolczyk** (1890-1907-1965), pola oficisto kaj esperantisto, konata en Esperanto kiel Eska, refondinto, eldonanto kaj redaktoro de *Pola Esperantisto* (1922-26), kelkatempa prezidanto de Pola Esperantista Societo; tradukinto de pluraj polaj beletraĵoj kaj unu el la du aŭtoroj (kun S. Braun) de la poemaro *Unuaj agordoj* (1912); membro de la Akademio de Esperanto (1948-53).

19. Antaŭ 155 jaroj naskiĝis **Aleksandr Andrejevič Saĥarov** (Сахаров, 1865-1904-1942/43), impostoficisto, instruisto kaj esperantisto; la unua profesia esperantisto en

Ruslando, fondinto de la librejo (vendejo kaj eldonejo) *Esperanto* (1907) kaj de la gazeto *La Ondo de Esperanto*, kiun li eldonis kaj kunredaktis (1909-17); kompilinto de ses didaktikaj libr(et)oj (lernolibro, du vortaroj, ŝlosilo, frazlibro kaj krestomatio), kiuj en 1916 aperis kiel 448-paĝa volumo *Весь язык Эсперанто* (La tuta lingvo Esperanto), aŭtoro de la satira novelo *Superforta ambicio* (1913) kaj de *Rememoroj de centprocenta esperantisto* (posteume, 1993). — Legu pli en NDK, p. 246-247.

23. Antaŭ 140 jaroj naskiĝis **Aleksandr Aleksejeviĉ Postnikov** (Постников, 1880–1907-1925), rusa oficiro kaj esperantisto; propagandisto de Esperanto, kunfondinto (1908) kaj prezidanto (1909-11) de Ruslanda Esperantista Ligo fermita post lia aresto, refondinto kaj eldonanto de *Ruslanda Esperantisto* (1909-10), ĉeforganizinto de la unua Ruslanda Esperanto-Kongreso (Peterburgo, 1910), fondinto de Universala Ligo (1910). — Legu pli en NDK, p. 233-234.

25. Antaŭ 15 jaroj mortis **Itō Kanzi** (1918-1959-2005), japana eldonisto kaj esperantisto, aŭtoro de okvoluma japanlingva romano pri Zamenhof (1967-83); kolektinta kaj editorinta kun la pseŭdonimo Ludovikito verkojn kaj tradukojn de Zamenhof, aliajn tiutempajn dokumentojn, presaĵojn kaj leterojn kadre de la 58-voluma serio; honora membro de UEA (1990), laŭreato de la Esperanto-Kulturpremio de la urbo Aalen kaj FAME-Fondaĵo (1991). — Legu pli en NDK, p. 139-140.

25. Antaŭ 70 jaroj naskiĝis **Peter Zilvar** (1950-1972-), germana administranto, asekuristo kaj esperantisto; gvidanto de GEA-Filio por Klerigado kaj Kulturo = Esperanto-Centro Herzberg / Interkultura Centro Herzberg (ICH) ekde ĝia fondo en 2004; ekde la proklamo de Herzberg am Harz kiel “la Esperanto-urbo” kunordiganto de la varia por kaj per-Esperanta agado en la urbo; aŭtoro de centoj da priesperantaj artikoloj kaj de du libroj en Esperanto; honora membro de GEA (2008), la Esperantisto de la Jaro 2007. — Legu pli en NDK, p. 307-308.

27. Antaŭ 35 jaroj mortis **Lajos Kökény** (1897-1919-1985), hungara instruisto, stenografo kaj esperantisto, prezidanto de Hungarlanda Esperanto-Societo (1941-47); redaktoro de *Hungara Heroldo* (1928-30, 1935-36), *Hungara Vivo* (1961-68) kaj *Hungara Esperantisto* (1971-73), redaktoro de la duvoluma *Enciklopedio de Esperanto* (1934-35); aŭtoro de kelkaj libroj en/pri Esperanto; honora prezidanto de Hungara Esperanto-Asocio (1978), honora membro de UEA (1980). — Legu pli en NDK, p. 157-159.

28. Antaŭ 80 jaroj naskiĝis **Jacques Le Puil** (1940-1958-), franca diversprofesiulo, kantisto kaj esperantisto, konata en Esperanto kiel Ĵak Le Puil kaj Ĵak Lepuïl; ofta koncertanto en Esperantaj kongresoj kaj renkontiĝoj, kantisto kaj muzikisto en ses muzikaj albumoj (*Danĝera ul'*, 1977; *Revenas mi*, 1984; *De Pont-Aven al Varsovi'*, 1985; *Ne donu tro*, 1994; *Mi estas*, 2004; *Sen elizi'*, 2014); kunfondinto (1976) kaj ĝisnuna redaktoro de *La KancerKliniko*; ĉefredaktoro de *Grand dictionnaire français-espéranto* (kun J.-P. Danvy k. a., 1992), tradukinto de pluraj libroj; laŭreato de la premio de OSIEK (2007). — Legu pli en NDK, p. 175-177.

Antaŭ 125 jaroj: Lev Tolstoj kaj la unua Esperanta gazeto

de Aleksander Korĵenkov

En la novembra numero de la unua esperantista revuo *Esperantisto* (1894), lanĉita de Lazarj Markoviĉ “Ludoviko” Zamenhof (1859-1917) en septembro 1889 kiel *La Esperantisto*, aperis la rezulto de la voĉdonado pri la reformado de Esperanto. Kvankam ĉi tiu decido stabiligis la lingvon, pluraj esperantistoj, precipe eksvolapukistoj, forlasis Esperanton. Ekzemple, Christian Schmidt kaj la tuta Mondlingva Klubo de Nurenbergo adiaŭis Esperanton kaj aliĝis al Idiomo-Neutral; ĝis 1903 en Germanio ne ekzistis esperantistaj societoj. Antoni Grabowski, “la patro de la Esperanta poezio”, forlasis Esperanton por preskaŭ dek jaroj.

Wilhelm Heinrich Trompeter (1839-1901), kiu dum kelkaj jaroj administris *Esperantiston* kaj pagis salajron al ĝia redaktoro Zamenhof, donis sian voĉon por la reformoj kaj anticipe anoncis, ke li financos la gazeton nur ĝis la fino de la 1894a jaro. Zamenhof en januaro 1895 devis repreni la administradon de la gazeto. Ĝia abonantaro draste falis de 889 en 1893 al nur 596 en 1894, kaj tiu nombro verŝajne plu malkreskus en 1895 pro la malabonoj de la ekzistintoj (la lasta abonlisto registris nur 425 ricevitaĵajn abonojn).

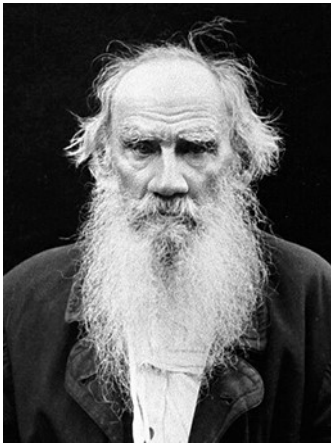
Zamenhof serĉis novajn eblojn por popularigi sian gazeton. Li kontaktiĝis kun la tolstojanisma redakcio de eldonoj de *Posrednik* (Peranto), kiu jene klarigis siajn motivojn por kunlaboro:

Stariĝante sur la fundamenton de unu por ĉiuj facile aliĝebla lingvo internacia Esperanto, ni esperas disvastigi nian agadon, komencinte komunikiĝadon kun egale kun ni pensantaj homoj de diversaj landoj kaj popoloj kaj altirinte ilin al kunsento kaj partoprenado en la elektita de ni servado – al la kreo de regno de Dio.

Ĉar kiel organo de la lingvo internacia Esperanto en la nuna tempo servas la gazeto “Esperantisto”, tial ni volas ekuzi ĝin por la atingado de la celoj de nia servado».

(*Esperantisto*, 1895, №2, p. 28.)

Sekve de ĉi tiu “partneriĝo” *Esperantisto* perdis sian neŭtralecon en la sferoj de etiko kaj religio. Unuafoje la rubriko *Folieto de “Posrednik”* aperis en la februara *Esperantisto*; en ĝi estis presita la verketo *Prudento aŭ Kredo?* de Lev Nikolajevič Tolstoj (1828-1910) kun antaŭparoloj de Zamenhof kaj *Posrednik*.

Temas pri letero de Tolstoj al Anna Germanovna Rozen, baronino en Estlanda gubernio de Ruslando, kiu la 8an de majo 1894 petis lin kontribui al bonfara artikolaro, eldonota profite al lepruloj. Tolstoj konsentis, sed sendis nenion, kaj la 17an de septembro la baronino reskribis pri la afero kaj proponis al li, se li ne povas sendi tekston literaturan, respondi tri ŝiajn demandojn.

Tolstoj, kuniginte ŝiajn demandojn al unu, respondis per tre zorge verkita letero (en lia arkivo restis kvar malnetaj kaj unu tajpita versioj), sendita el Jasnaja Poljana al Rozen la 26an de novembro 1894. La 18an de decembro Rozen skribis: “Bedaŭrinde, la cenzuro forprenis de mi la ĝojon vidi Vian leteron presita en nia kolekto. Oni rezolute rifuzis al ni presigi Vian respondon al miaj demandoj”. La letero do aperis en 1895 eksterlande kun du titoloj; france: *Lettre sur la raison et la religion*; kaj ruse: *О разуме и религии* (Pri racio kaj religio). Ĝin eldonis Miĥail Konstantinoviĉ Elpidin (1835-1908) en sia Ĝeneva presejo.

Ĉar ĝi estis la plej freŝa Tolstoja teksto, kunlaboranto de *Posrednik*, probable ne informita pri la cenzura malpermeso, sendis ĝian Esperantan tradukon al Zamenhof por publikigo. **Ĝi aperis antaŭ 125 jaroj, la 15an de februaro 1895 en *Esperantisto*.**

Tiutempe ĉiu eksterlanda gazeto antaŭ dissendo al Ruslandaj adresoj venis al la Poreksterlanda cenzura komitato (Комитет цензуры иностранной) en Peterburgo. Pri la cenzurado de *Esperantisto* okupiĝis Stepan (aŭtente: Étienne) Franceviĉ Gejpic (1864-99). Konstatinte, ke en *Esperantisto* aperis traduko de la letero, kies presadon la cenzuro jam malpermesis, Gejpic raportis tion al la Komitato, kiu la 1an de marto 1895 malpermesis la distribuadon de *Esperantisto* en Ruslando.

Zamenhof redaktis sian gazeton en Grodno, sed ĝi estis presata en Nurenbergo, de kie ĝi estis dissendata al la abonantoj. Pro tio li eksciis pri la malpermeso nur fine de marto (Gregorie: komence de aprilo).

Provizora malpermeso enlasi eksterlandan gazeton estis rutina afero en tiutempa Ruslando, same kiel provizora fermo de enlanda gazeto. Eksciinte pri la malpermeso, Tolstoj skribis al Nikolaj Nikolajevič Straĥov (1828-96), filozofo, publicisto kaj kritikisto, kiu en 1885-87 laboris en la Poreksterlanda cenzura komitato:

Estas certa doktoro Zamenhof, kiu inventis Esperantan lingvon kaj eldonis en ĝi revuon, ŝajne en Dresdeno. La revuo havis ĉirkaŭ 600 abonantojn, el kiuj plejmulto estis en Ruslando. Miaj amikoj, precipe unu el ili, Tregubov, granda

adepto de Esperanto, dezirante subteni la revuon, donis al ĝi mian tute sendanĝeran leteron pri la rilato de la racio al la kredo kaj ankoraŭ unu artikolon pri nepagado de impostoj en Holando. Ĝi faris tion, ke oni malpermesis enlasi la Esperanto-gazeton en Ruslandon, kaj Zamenhof, pasie dediĉinta sin al sia inventaĵo, ankaŭ pli frue malriĉiĝinta pro tio, suferis parte pro mi. Ĉu eblas klopodi por redoni al li denove la permeson por la abonado de la gazeto en Ruslando? Mi promesas, ke mi nenion publikigos ĉe li, nek iel partoprenos. (Толстой Л. Н. *Полное собрание сочинений*. Том 68. Письма 1895 [Электронный ресурс]. М.: РГБ, 2006, с. 89. Tradukis A. Korĵenkov.)

La 6an de junio Straňov respondis al Tolstoj, ke li komisiis zorgi pri tio al la konata poeto Apollon Nikolajevič Majkov (1821-97), kiu ekde 1882 ĝis sia morto estis prezidanto de la Poreksterlanda cenzura komitato.

Majkov nuligis la malpermeson, sed post la maja-junia kajero 1895, reale eldonita en aŭgusto, Zamenhof ne daŭrigis la eldonadon. Kial? Ludovikito supozis, ke kvankam nenio malhelpis al Zamenhof rekomenci la eldonadon de la gazeto, li uzis la pretekston por fermi ĝin:

Se ni trankvile foliumas tiamajn numerojn de la gazeto, ni ne povas deteni nin formuli tian opinion, ke la gazeto jam transpasis sian zeniton. Jes, ni sentas ian rutinecon de la persona gazeto. Kiom ajn la persono estus talenta, ia limo neeviteble aperas. Do, se ni kuraĝus eldiri nian opinion malkaŝe, eĉ se li daŭrigus tiun gazeton post tiu katastrofo, tio jam ne povus havi gravan signifon por la lingvo nek por la afero. Ke ĝi devis ĉesi eliradi, estis ia bonŝanco donita de ekstere. Jam venis la tempo, kiam iu entreprenu tute alikarakteran gazeton, kun kiu Ludoviko mem havos plej malmulte da rilatiĝo.

([Itô Kanzi] Ludovikito. *Historieto de Esperanto*. Tokio: Libroteko Tokio, 1998, p. 136.)

Hodiaŭ, 125 jarojn poste, vi povas relegi la tekston de Tolstoj, kiun supozeble esperantigis Ivan Miĥajloviĉ Tregubov (1858-1931), tolstojano kaj pacifisto. Li estis esperantisto №3332 en la 16a eldono de *Adresaro de la personoj kiuj ellernis la lingvon "Esperanto"*, kiu listigis la personojn, kiuj registriĝis kiel esperantistoj inter la 13a de oktobro 1893 kaj la 13a de oktobro 1895. Kiel sian adreson li, same kiel la tolstojano Jevgenij Ivanoviĉ Popov (1864-1938), indikis la adreson de *Posrednik*, menciitan en *Esperantisto*.

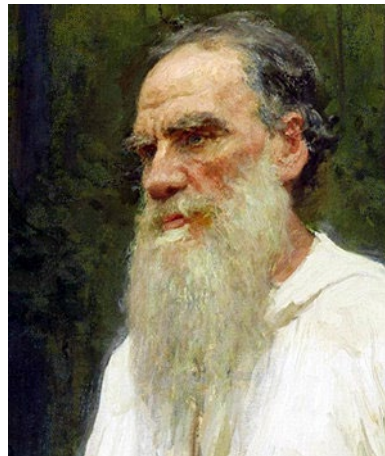
Kvankam la traduko de Tregubov estas plurloke fuŝa, ni publikigas ĝin en la originala formo, korektinte nur kelkajn gravajn erarojn. Dum la legado ne forgesu, ke anstataŭ la vorto "prudento" devas esti "racio".

La jarabono por 2020 kostas nur 15 eŭrojn

<http://esperanto-ondo.ru/Lo-abon.htm>

Prudento aŭ Kredo?

de Lev Tolstoj

Vi volas scii mian opinion pri tio, ĉu estas dezirinde penadi per helpo de la prudento akiri en sia interna vivo plenan konsciecon kaj serĉi esprimon en vortoj de la veroj, kiujn ni spirite akiris.

Mi en la plej decida maniero respondas vian demandon jese, t. e., ke ĉiu homo, por plenumo de sia difino sur la tero kaj por atingo de vera bono (kio ĉiam iras kune), devas ĉiam ĉiujn fortojn de sia prudento streĉi por klarigado al si mem tiujn religiajn principojn, laŭ kiuj li vivas, t. e. la sencon de sia vivo.

Mi ofte renkontadis inter malkleraj laboristoj-terfosistoj, kiuj bezonas elkalkuladi kubajn mezurojn, la vastigitan konvinkon, ke matematika elkalkulado estas trompa kaj ke oni ne devas konfidi al ĝi. Ĉu pro tio, ke ili ne scias matematikon, aŭ pro tio, ke homoj, kiuj kalkuladis por ili matematike, ofte intence aŭ senintence trompadis ilin, – la opinio pri la nekredindeco kaj netaŭgeco de la matematiko por difinado de mezuroj enradikiĝis inter la malkleraj laboristoj kaj fariĝis por la plimulto el ili vero senduba, kiun ili eĉ ne trovas bezone pruvi.

Tia sama opinio fortikiĝis ankaŭ inter homoj – mi diras kuraĝe, nereligiaj – opinio, ke la prudento ne povas solvadi demandojn religiajn, ke la aluzado de prudento al tiuj ĉi demandoj estas la ĉefa kaŭzo de eraroj, ke la solvado de demandoj religiaj per la prudento estas krima fiereco. Mi diras tion ĉi pro tio, ke la esprimita en via demando dubo pri tio, ĉu oni devas penadi pri konscienco en siaj religiaj konvinkoj, povas esti fondita nur sur tiu ĉi supozo, t. e. sur tio, ke la prudento ne povas esti uzata por la solvado de religiaj demandoj, – kaj dume tia supozo estas tiom same stranga kaj videble malvera, kiel la supozo pri tio, ke elkalkulado ne povas solvi demandojn matematikajn.

Al la homo estas donita rekte de Dio nur unu ilo por ekkonadi sin kaj sian rilaton al la mondo, – alia rimedo ne ekzistas, – kaj tiu ĉi ilo estas la prudento, – kaj subite oni diras al li, ke la prudenton li povas uzadi por klarigado de siaj demandoj domaj,

familiaj, mastrafaj, politikaj, sciencaj, artaj, sed nur ne por klarigado de tio, por kio ĝi estas donita al li; ke por klarigado de la plej gravaj veroj, de tiuj, de kies ekkonado dependas lia tuta vivo, la homo neniel devas uzi la prudenton, sed devas spirite akceptadi tiujn ĉi verojn sen almiksado de la prudento, dum sen la prudento la homo nenion povas spirite akcepti.

Oni diras: akceptu la revelacion (Dian anoncadon) per kredo; sed ankaŭ kredi la homo ne povas preter la prudento. Se la homo kredas tion kaj ne kredas tion ĉi, tio estas nur tial, ke lia prudento diras al li, ke tion ĉi oni ne devas kaj tion oni devas kredi. Diri, ke homo ne devas gvidadi sin per la prudento, estas tute egale, kiel se al homo, kiu trovas sin en malluma subteraĵo kaj portas lampeton, ni diros, ke por elveni el la subteraĵo kaj trovi la vojon, oni devas estingi la lampeton kaj gvidadi sin ne per lumo, sed per io alia.

Sed eble oni diros, ke ne ĉiuj homoj posedas grandan prudenton kaj apartan kapablon esprimadi siajn pensojn kaj ke tial nelerta esprimado de siaj pensoj pri religio povas konduki al eraro. Tion ĉi mi respondos per la vortoj de la Evangelio: “kio estas kaŝita de saĝuloj, estas malkaŝita por malgrandaj infanoj”. Kaj tiu ĉi diro ne estas trograndigo kaj ne paradokso, kiel oni kutimis juĝi pri tiuj eldiroj de la Evangelio, kiuj ne plaĉas al ni, sed tio ĉi estas konfirmo de la plej simpla kaj senduba vero pri tio, ke al ĉiu estaĵo en la mondo estas donita leĝo, kiun tiu ĉi estaĵo devas sekvi, kaj por la ekkonado de tiu ĉi leĝo estas donitaj al ĉiu estaĵo la respondaj organoj por tio ĉi. Kaj tial ĉiu homo estas donacita per prudento, kaj en tiu ĉi prudento estas malkaŝitaj al ĉiu homo la leĝo, kiun li devas sekvi. Kaŝita tiu ĉi leĝo estas nur por tiuj homoj, kiuj ne volas ĝin sekvi kaj, por ne sekvi la leĝon, rifuzas la prudenton kaj, anstataŭ por la ekkonado de la vero uzi la donitan al ili por tio ĉi prudenton, uzas por tio ĉi per kredo akceptitajn montrojn de homoj tiaj samaj kiel ili, kiuj ankaŭ rifuzis la prudenton.

Tamen la leĝo, kiun devas sekvi homo, estas tiel simpla, ke ĝi estas aliĝebla por ĉiu infano, tiom pli, ke homo ne bezonas mem denove eltrovi la leĝon de sia vivo. Homoj, kiuj vivis antaŭ li, eltrovis kaj esprimis ĝin, kaj la homo bezonas nur reesplori per sia prudento, akcepti aŭ ne akcepti tiujn tezojn, kiujn li trovas esprimatajn en la tradicio, t. e. ne tiel, kiel konsilas fari la homoj, kiuj deziras ne plenumi la leĝon: per la tradicio trakontroli la prudenton, sed kontraŭe: per la prudento trakontroli la tradicion. La tradicioj povas esti de homoj kaj esti malveraj, sed la prudento estas certe rekte de Dio kaj ne povas esti malvera. Kaj tial por ekkonado kaj esprimado de la vero estas bezonaj neniaj eminentaj kapabloj, sed oni devas nur kredi je tio, ke la prudento estas ne sole la plej alta dia eco de la homo, sed ankaŭ la sola rimedo por ekkonado de la vero.

Aparta saĝo kaj talentoj estas necesaj ne por la ekkonado kaj esprimado de la vero, sed por la elpensado kaj esprimado de malvero. Unu fojon dekliniĝinte de la montroj de la prudento, ne kredinte al ĝi, sed kredinte laŭ nuda vorto al tio, kio estas prezentata kiel vero, la homoj amasigas kaj akceptas per blinda kredo ordinare en

formo de leĝoj, revelacioj (Dia anoncado), dogmatoj tiajn komplikitajn, nenaturajn kaj reciproke kontraŭparolajn tezojn, ke por ilin esprimi kaj ligi kun la vivo, estas efektive necesa granda rafiniteco de la saĝo kaj aparta talento. Oni bezonas nur prezenti al si homon de nia mondo, edukitan sur la religiaj principoj de kia ajn kristana religio – katolika, ortodoksa, protestanta, – kiu volos klarigi al si la religiajn principojn, kiuj estis inokulitaj al li de la infaneco, kaj volos ligi ilin kun la vivo, – kian komplikitan laboron de saĝo li devas trafari, por pacigi ĉiujn kontraŭparolojn, kiuj sin trovas en la religio, kiu estis inokulita al li per la eduko. Dio estas kreinto kaj bona, kaj Li kreis la malbonon, Li ekzekutas homojn kaj postulas elaĉeton k. t. p., kaj ni konfesas la leĝon de amo kaj pardono kaj ni ekzekutas, militas, deprenas de malriĉeguloj ilian propraĵon k. t. p. k. t. p.

Kaj jen por la disvolvo de tiuj ĉi nesolveblaj kontraŭparoloj, aŭ pli vere por kaŝi ilin de si, estas necesa multe da saĝo kaj apartaj talentoj; sed por ekkoni la leĝon de sia vivo, aŭ, kiel vi vin esprimas, por alporti plenan konsciecon al sia kredo, estas bezonataj neniam apartaj talentoj de saĝo, oni bezonas nur allasi nenion kontraŭan al la prudento, ne rifuzi la prudenton, sed religie gardi sian saĝon kaj kredi sole al ĝi.

Se la senco de lia vivo aperas al homo kiel ne klara, tio ĉi montras ne ke la prudento ne taŭgas por la klarigo de tiu ĉi senco, sed nur ke estas akceptita per kredo tro multe da neprudenta kaj oni devas forĵeti ĉion tion, kio ne estas konfirmata per la saĝo.

Kaj tial mia respondo je via demando pri tio, ĉu oni devas penadi akiri konsciecon en sia interna vivo, estas tia, ke tio ĉi estas la plej necesa kaj grava afero, kiun ni povas fari en la vivo. Ĝi estas necesa kaj grava tial, ke la sola prudenta senco de nia vivo konsistas en la plenumado de la volo de Dio, kiu sendis nin en tiun ĉi vivon. Sed la volo de Dio estas ekkonata ne per ia eksterordinara mirindaĵo, per skribado per Dia fingro de la leĝo sur ŝtonaj tabuloj aŭ per verkado per helpo de sankta spirito de senerara libro, aŭ per senerareco de ia sankta persono aŭ personaro, sed nur per la efikado de la prudento de ĉiuj homoj, kiuj transdonas unu al alia per faro kaj vorto la verojn, ĉiam pli kaj pli klariĝantajn al ilia konscio. Tiu ĉi ekkonado neniam estis kaj estos plena, sed konstante pligrandiĝas laŭ mezuro de moviĝado de la homa vivo: ju pli ni vivas, des pli klare kaj plene ni ekkonas la volon de Dio kaj sekve ankaŭ tion, kion ni bezonas fari, por ĝia plenumado.

Kaj tial mi pensas, ke la klarigado al si de ĉiu homo (kia ajn malgranda lin kalkulus li mem kaj aliaj: la malgrandaj ĝuste estas grandaj) tiun tutan religian veron, kiu estas atingebla por li, kaj ĝia esprimado per vortoj (ĉar la esprimado per vortoj estas unu senduba signo de plena klareco de penso) estas unu el la plej ĉefaj kaj sanktaj devoj de ĉiu homo.

26 Novembro 1894.

Lev Tolstoj.

La verko de H. Hodler

de Edmond Privat

Ho ve, neniam plu ni aŭdos ĉi-tie la firman voĉon de Hector Hodler, kiu tiel saĝe gvidis nin. Sed lia verko restas. Ni relegu liajn skribaĵojn, precipe liajn ĉef-artikolojn dum la milito kaj poste.

En ili ni trovos valoran instruadon por la estonto. Kiam la preskondiĉoj estos iom pli favoraj, utile estus, ilin represi. Post la Kongresaj paroladoj de Zamenhof, ili estus rekomendinda legaĵo al ĉiu esperantisto.

H. Hodler estis logika sekvanto de nia Majstro. La noblajn principojn de Zamenhof li sciis apliki al la nuna tempo kun rimarkinda sento pri realaĵoj.

Per Esperanto la genia iniciatinto de la lingvo celis starigi neŭtralan fundamenton, super kiu la homoj ĉesus esti antaŭ ĉio naciaj kaj fariĝus homaranoj. Tamen, pro lokaj cirkonstancoj, nia movado longe restadis sur la kampo de nura propagando laŭnacia.

Hodler ĝin eltiris el tiu periodo kaj organizis la supernacian grundon, kie ĉiuj individuoj rekte ekrilatas inter si sen ia diversigo pri gentoj aŭ regnoj. Tiam la rondo familia povis praktike realiĝi, kaj la lingvo estis tuj uzebla kun ĝia plena celo. Sen UEA la Esp. movado similus ĉiujn aliajn movadojn. Ĝi estus nur ia federacio de naciaj organizaĵoj, kies nur ĉefoj interrilatas inter si kaj kies popolamasoj eĉ ne havus okazon uzi mem Esperanton.

Naciaj societoj estas tre necesaj por propagandaj celoj, sed kiom pli efika estas ilia laborado, kiam ilia membraro spertas mem la utilecon de la lingvo kaj rekte inspiriĝas el konstanta internacia komunikado!

Ne nur al nia movado limiĝis tiu tendenco de Hodler. Al tuta estonta movado limiĝis tiu tendenco de Hodler. Al tuta estonta organizo de l' homaro li celis prepari la vojon. Neniu pli ol li deziris interŝtatan Ligon, sed li volis ĝin igi vere efikan per internacia edukado de la popolamasoj, instruante ĉiun homon kiel fariĝi homarano.

La fundamenton al tiu nova ordo li ekkonstruis per UEA, ĉar li konsideris utila nur edukadon per sperto, ne per frazista predikado. Lin mem multe instruis la vivo kaj ĝiaj maldolĉaĵoj.

El la akraĵoj de lia infaneco li konservis fortan malfidon al malplenaj vortoj kaj tre kritikeman juĝon. Tio helpis lin eviti ĉiun iluzion. Multfoje ni admiris lian akuratan honestecon rilate al ciferoj aŭ statistikoj, kontraŭe al tro blufemaj fervoruloj.

Sed super ĉio regis ĉe li forta volo kaj ideala espero. La malpraktikaĵojn aŭ iluziojn li forbalais nur por helpi veran antaŭenmarŝon al efektiva progreso. Lia severa racio servis nur lian altan bonkoron. Dum li tiel disciplinite organizis UEA por reciproka interhoma helpado, li mem donis la ekzemplon de plena sindono eĉ en malgrandaj detaloj.

* * *

Lia trankvila saĝo ebligis lin montri la vojon jam de malproksime. Kio ŝajnis al ceteraj kvazaŭ profetaĵo estis por li nur simpla atentemo je faktoj. Naŭ monatojn antaŭ la fino de la milito, en marto 1918, li skribis en ĉi tiu gazeto:

“Cetere, estas verŝajne eraro, kredi, ke tuj post la formala subskribo de la pacotraktato, la eksteraj kondiĉoj subite refariĝos tiel favoraj kiel antaŭ la milito. La nuna krizo profunde ŝancelas la moralan, politikan kaj ekonomian fundamentojn de la socia vivo. La popoloj serĉas novajn vojojn. Ilin tedas la malnovaj putriĝintaj sistemoj kaj aranĝoj; ion novan ili aspiras, sed ili ankoraŭ erarvagas en la mallumo kaj ne scias jam elekti. Oni eksentas, ke la mondo estas graveda je nova ordo, sed kia ĝi estas, neniu povas nun profeti. La militon kredeble sekvos akraj bataloj inter la diversaj tendencoj, kiuj akcelas la reorganizon de l' mondo. Ĝi rekutimigis la homaron je la uzo de la perforto, kaj ĉio lasas supozi, ke tiuj bataloj ne ĉiam fariĝos per pacaj rimedoj. Ĉiukaze estas tre dube, ĉu nia generacio ree travivos epokon tiel relative trankvilan kiel estis la antaŭmilita periodo.

Se ni do atendas plenan retrankviliĝon de la monda vivo, ni ja riskas atendi tre longe. Pli saĝe estas de nun adaptiĝi al la novaj vivkondiĉoj kaj antaŭvidi, ke dum certa tempo nia agado disvolviĝos en la tumulta atmosfero de batalema epoko.”

Du jaroj da posta sperto montris, ke Hodler estis prava. Jam granda parto de l' Esperantistaro ĝin komprenis kaj kuraĝe rekomencis labori. En “Novaj Perspektivoj” H. Hodler ekzamenis la nunan taskon kun granda klarvido. Laŭ li, Esperanto pruvis jam sian taŭgecon kaj vivantecon sur literatura kampo. Al ĝi nur mankas teknikaj vortaroj. Li deziris, ke oni traduku modernajn ideojn aŭ teknikajn verkojn kaj poste eltiru la necesan vortaron laŭ sperto.

Nia lingvo devas esti preta por akcepto, kaj tia ĝi ankoraŭ ne estas por multaj fakoj. Ankaŭ li prave insistis pri la bezono je pli plena ellernado de la lingvo. Mankas ĉe ni granda nombro da bonaj verkistoj, perfektaj tradukistoj, lertaj instruistoj. Prepari tiajn estas urĝa laboro.

Pri organizo de la Esperantistoj H. Hodler ankaŭ deziris koncentriĝon. Li proponis ŝparon de samcelaj centroj, pli klaran dividon de laboroj kaj profiton de ekzistanta forto kiel UEA, por daŭre subteni la Lingvajn kaj Kongresajn instituciojn.

Pri ĝeneralaj homaraj interesoj la ideoj de H. Hodler ne estis malpli klaraj. En "Novaj Vojoj" li tie ĉi defendis ilin per argumentado majstra. Jam en 1916 kaj 1917, eĉ antaŭ la famaj paroladoj de Prezidanto Wilson, li montris, kiamaniere paco povus esti starigita sur la mondo.

Nacia libereco, demokratia regado, internacia ŝtatligo ŝajnis al li la tri ĉefaj elementoj necesaj. Nacia libereco, tio signifis por li dispartigon de teritorioj laŭ volo de la loĝantoj, respekto al malplimulto, ĉesigo de barbara ekspluatado de homoj per homoj en kolonioj kaj aliloke.

Demokratia regado, tio estis laŭ li absoluta rajto de la nacioj kontroli la tutan mastrumadon de la naciestroj inkluzive la traktadon kun najbaroj kaj la dispartigon de riĉaĵoj. Li deziris forigon de sekreta diplomatio kaj malpotencigon de la mono per ŝanĝo de l' ekonomia reĝimo.

Internacian ŝtatligon li proponis por ebligi la homojn servi ion super apartaj ŝtatoj kaj anstataŭi absurdan militarismon per komunaj internaciaj interesoj.

Por atingi tiujn progresojn, Hodler ne fidis je absolutaj teorioj. Nek la nura predikado al individua reformo, nek la blinda kredo je nur ekonomia ŝanĝo ŝajnis al li pravaj. Super ĉio li malfidis perforton kiel efika rimedo.

En sia lasta novjara artikolo, li insistis pri *edukado*, kio ŝajnis al li la plej grava rimedo. Sinedukado, edukado de la homoj, edukado de l' popoloj, detruo de l' antaŭjuĝoj, preparado al tuthomaraj sento kaj vivo. Jen la necesajo plej urĝa.

Por tiu mirinda tasko, UEA estas ilo potence taŭga, ĉar ĝi funkciigas tiun unuarangan edukilon: Esperantismo. Tial Hector Hodler fordonis al ĝi sian tutan vivon. *Esperanto*, 1920, №6 (238)

XVI^a jaro. N° 238 (6)

★ Monata ★

Junio 1920

ESPERANTO

Oficiala organo de UNIVERSALA ESPERANTO-ASOCIO

JARA ABONO

Simpla abono . . . . . 10. — Frankoj
 Kun la membreco de UEA . . . . . 12.50 Frankoj
 Unu numero . . . . . 1. — Franko
Swisa poŝtĉeko III. 2600. — La abonoj komenciĝas en januaro

REKLAMO

Anonco (unu-centimetra kolonero) . . . . . 2. — Frankoj
 Anonceto (1 linio: 10 vortoj) . . . . . 0.50 Franko
 Korespondado (1 enskribo) . . . . . 0.75 Franko
Rabatoj: 3 enpresoj 10%; 12 enpresoj 25%

DIREKTINTO: HECTOR HODLER — REDAKTORO: D-ro EDMOND PRIVAT, GENÈVE
 ADRESO DE LA REDAKCIO KAJ ADMINISTRADO: MUSEUMSSTRASSE 14, BERN

TEKSTO. — *La Verko de H. Hodler*, Edmond Privat. — **Nuntempaĵoj:** *Fervojo London-Tanger-Dakar*, G. Houard. — **Socia vivo:** *Persio*, Iv. H. Krestanov. — **Notoj.** — **Literaturo:** *El miaj reĝaj interligtoj*, Jan Havlase. — *Tri tomboj*, A. Mexin. — *Pri Esperanta literaturo kaj ĝia historio*, F. Glaser. — **Esperantismo:** *Hector Hodler* ? — *Kroniko.* — *Dek-dua Universala Kongreso de Esperanto.* — *Internacia Instituto de Esperanto.* — *Diversaĵoj.* — *Tra la gazetaro.* — *Tra la libraro.* — *Lingvaj Studoj.* — *Oficiala informilo de UEA.* — *Esperantista Parolejo.* — *Esperantista Vivo.* — *Niaj Mortintoj.* — *Esperantista Literatura Asocio.*

Kulturo

Ni daŭrigas la ciklon pri rusaj romanoj de la 20a jarcento. Post *La eta demono* de Fjodor Sologub kaj *Peterburgo* de Andrej Belyj, ĉi-foje vi povas konatiĝi kun la romano *Ĉevenguro* de Andrej Platonov.

Pri la ĉefverko de Platonov kaj ĝia stranga lingvaĵo

La tria ero en nia ciklo pri rusaj romanoj de la 20a jarcento, estas dediĉita al *Ĉevenguro* de Andrej Platonoviĉ Klimentov (1899-1951), pli konata kiel Andrej Platonov. *Ĉevenguro* (Чевенгур, 1927-28) estas lia sola nete finverkita romano. Du ampleksaj fragmentoj el la romano (ĉirkaŭ duono de ĝi), unue titolita *La konstruantoj de l' printempo*, aperis en 1928, sed la plena teksto en 1978 en Londono, kaj nur en 1988 en Moskvo. Tiam, en la perestrojka epoko estis eldonitaj ankaŭ aliaj gravaj Platonovaj prozaĵoj *Konstrufosaĵo* (Котлован, 1930), *La maro de juneco* (Ювенильное море, 1932), kaj *La feliĉa Moskvo* (Счастливая Москва, 1936).

Ĉevenguro. Pri kio temas? Plej supraĵe: pri la nelonga vivo de Aleksandro (Saŝa) Dvanov, spertinta danĝerajn aventurojn dum la postrevolucia interna milito kaj savita de Stefano Kopjonkin, adoranto de Rosa Luxemburg. Kopjonkin kaj poste Dvanov venis al la urbeto Ĉevenguro, kie triumfis komunismo kaj ĉesis la historio, kaj kies loĝantoj, restintaj post masakro aŭ forpelo de preskaŭ ĉiuj aŭtoktonoj, atendas alvenon de l' komunisma paradizo, iusence simila al la Dia Regno, Nirvano aŭ Fina Venko. Fine preskaŭ ĉiuj protagonistoj mortas en antikveca heroa maniero dum batalo kontraŭ absurdaj rajdantoj.

La nombro da studoj pri *Ĉevenguro* jam superis milion. Ni ne aldonu unu plian kaj lasu flanke la ideologiajn, religiajn, filozofiajn kaj aliajn interpretojn, sed nur menciu, ke la lingvaĵo de Platonov estas tre individua kaj malsimilega al tiuj de Tolstoj, Gorjkij aŭ Ŝoloĥov ne malpli draste (sed tute alimaniere) ol la individua lingvaĵo de Karolo Piĉ en *La Litomiŝla tombejo* malsimilas al tiuj de Engholm aŭ Szilágyi.

Ja ne eblis verki Turgenevece pri la senprecedenca starigado de la juna soveta respubliko ankoraŭ sentradicia kaj antaŭstalinisma, kaj la Platonova stilo vidiĝas ĉiupaĝe per lingvotordado, pleonasmoj, bibliismoj, kancelariaĵoj, ellasoj, ripetoj, malkongruaĵoj, fantasto, grotesko, hida naturalismo, eposeco, poezieco (Platonov debutis kiel poeto), ironio kaj sarkasmo pri altaj ideoj ktp. Ne miru do pri la "enpensigintaj haroj" de Prokofij kaj pri lia interpreto de laboro "kiel postrestaĵo de la avideco kaj kiel ekspluata-besta voluptaĵo", aŭ pri la sento de la revenanta infanaĝo de Donkiĥoto-Kopjonkin ("Kopjo" estas lanco en la rusa).

Kiel traduki ĝin? Miquel Cabal Guarro, tradukinta la romanon en la katalunan, atentigas, ke dum la rusa leganto sentas nur la strangecon de la lingvaĵo, sen dubi pri la valoro de l' verko, la kataluna leganto, frontinte ĉi tiun unuavide plumpan tekston, eble pensas, ke temas pri fuŝa traduko fare de mallerta tradukinto, kiu per sia subnivela laboro malestimias la leganton kaj la aŭtoron. La barcelona tradukisto demandas sin: "Kiel oni povas traduki Platonovon kaj ne aspekti kiel la plej sentalenta tradukisto en la mondo?" Nu, eble la plej sentalenta estas ne li, sed mi, kiu kuraĝas proponi al vi Esperantan version de fragmento el la mezo de l' romano, kiu montras la aperon de Kopjonkin en Ĉevenguro kaj (post preterlaso de kelkaj paĝoj) la rememoron de Pijusja pri la militkomunisma masakro.

Se vi ne ŝatas ĉi tiun tradukon, ne insultu la aŭtoron, insultu min!

Aleksander Korĵenkov

Ĉevenguro

Vojaĝo kun malfermita koro

Romano de Andrej Platonov: Fragmento

<...>

La blua aero ŝvebis super Ĉevenguro kiel alta sopiro, kaj la vojo ĝis la amiko superis la fortojn de la ĉevalo.

Kaptita de tristo, suspekto kaj alarma angoro, Kopjonkin decidis tuj, en ĉi tiu kruda loko, kontroli la revolucion en Ĉevenguro. “Ĉu eble ĉi tie troviĝas rezervo de banditismo?” – Kopjonkin ĵaluze pensis. – Mi tuj montrós tre draste komunismon al ĉi tiuj serpentaĉoj embuskantaj en tranĉeoj!”

Kopjonkin trinkis akvon en la kuirejo kaj komplete ekipis sin. “Vidu, eĉ la ĉevalo agitiĝas kontraŭ tiuj fiuloj! – Kopjonkin rezonis kun indigno. – Ili pensas, ke komunismo estas menso kaj profito, sed korpo mankas en ĝi, nur bagatelo kaj konkero!”

La ĉevalo de Kopjonkin ĉiam estis preta por urĝa milita laboro, kaj ĝi akceptis lin sur sia vasta kamarada dorso kun resona pasio de la akumulita forto.

– Galopu antaŭe kaj montru al mi la Soveton, – Kopjonkin minace diris al nekonata preterpasanto. Tiu provis klarigi sian staton, sed Kopjonkin elingigis sian sabron, kaj la viro ekkuris apud Proleta Forto. La kondukanto kelkfoje returnis sin kaj riproĉe kriis, ke en Ĉevenguro la homoj nek laboras, nek kuras, sed la pezon de ĉiuj impostoj kaj devoj portas la suno.

“Probable ĉi tie loĝas nur feriantoj el la trupo de resaniĝantoj, – Kopjonkin silente dubis. – Aŭ dum la imperia milito ĉi tie estis lazaretoj!..”

– Ĉu nun la suno kuru antaŭ la ĉevalo, kaj vi kuŝu? – Kopjonkin demandis la kuranton.

La ĉevengurano kaptis la bridon por reguligi sian intensan spiradon kaj respondis:

– Ĉe ni, kamarado, la homoj ripozas ĉi tie: nur la burĝoj iam rapidis, ĉar ili bezonis manĝaĉi kaj opresi. Sed ni manĝas kaj amikas... Jen por vi la Soveto.

Kopjonkin malrapide tralegis la enorman frambokoloran skribaĵon super la tomb-eja pordego: “Soveto de Socia Homaro de Ĉevengura Liberigita Distrikto”.

La Soveto mem troviĝis en la preĝejo. Kopjonkin rajdis laŭ la tombeja vojeto al la preĝeja sojlo. Antaŭ la enirejo estis arka skribaĵo: “Venu al mi ĉiuj, kiuj estas laborantaj kaj ŝarĝitaj, kaj mi vin ripozigos”¹. Ĉi tiuj vortoj tuŝis la koron de Kopjonkin, kvankam li memoris, kies slogano ĝi estas.

“Kie estas mia ripozo?” – li pensis, sentante lacon en sia koro. – Sed ne, vi neniam trankviligos la homojn: vi estas ne klaso, sed persono. Nun vi estus SRano², kaj mi neniigus vin.

Proleta Forto, ne kliniĝante eniris en la friskan preĝejon, kaj la rajdanto venis surĉevale en la preĝejon kun la miro sento de la revenanta infanaĝo, kvazaŭ li retrovus sin en la avina kelo de sia naskiĝdomo. Kopjonkin jam pli frue renkontis forgesitajn lokojn el sia infanaĝo en la distriktoj, kie li vivis, vojaĝis kaj militis. Iam li preĝis en simila preĝejo de sia vilaĝo, sed el la preĝejo li estis revenanta hejmen al la forta brakumo de sia patrino. Kaj eble nek la preĝejo, nek la voĉoj de birdoj, jam mortintaj kunuloj de lia infanaĝo, nek la timigaj maljunuloj, kiuj vagis somere al mistera Kievo, – eble la infanaĝo estis ne ĉi tio, sed tiu ekscitiĝo de la infano, kies patrino estas vivanta, kaj la somera areo odoras je ŝia juposubo; en tiu aŭrora tempo ĉiuj maljunuloj vere estas misteraj, ĉar iliaj patrinoj mortis, sed ili vivas kaj ne ploras.

Je la tago, kiam Kopjonkin enrajdis en la preĝejon, la revolucio estis eĉ pli malriĉa ol la kredo, kaj ĝi ne povis ŝirmi la ikonojn per ruĝa ŝtofo: la Eternulo Cebaot, pentrita sub la kupolo, rigardis rekte al la ambono, kie okazis la kunvenoj de la revkomo³. Nun sur la ambono, ĉe la akre ruĝa tablo sidis triopo: prezidanto de la Ĉevengura distrikta plenumkomitato Ĉepurnyj, junulo, kaj virino kun gaja kaj atenta vizaĝo, kvazaŭ ŝi estis komunistino el la futuro. La junulo, havanta sur la tablo la taskolibron de Jevtuŝevskij⁴ kiel konsultlibron, estis pruvanta al Ĉepurnyj, ke la suna forto certe sufiĉos por ĉiuj, ĉar la Suno dekduoble pli grandas ol la Tero.

– Vi, Prokofij, ne pensu – estas mi, kiu pensos, sed vi formulu! – Ĉepurnyj ordonis.

– Kamarado Ĉepurnyj, vidu mem: por kio la homo moviĝu, ja tio ne laŭas la sciencon? – la junulo senhalte klarigadis. – Se oni kolektus ĉiujn homojn por komuna atako, eĉ tiam ili estus kontraŭ la forto de l’ suno, kiel unu privata kamparano kontraŭ agrikultura komunumo. Mi certigas vin, ke tio estas senutila afero!

Ĉepurnyj fermetis siajn okulojn por koncentri siajn pensojn.

– Ion vi ĝuste parolas, sed ion mensogas. Karesu Klaŭdinjon en la altarejo, sed mi okupiĝos pri miaj antaŭsentoj, ĉu estas tiel aŭ aliel!

Kopjonkin bridis la pezan paŝadon de sia ĉevalo kaj deklaris sian intencon senpacience kaj senprokraste trakribri la tutan Ĉevenguron, en kiu eble kaŝiĝas kontraŭrevolucia nesto.

– Vi ĉi tie tre saĝas. Sed en la saĝo ĉiam troviĝas ruzo por opresado de la pacema homo.

Kopjonkin tuj rekonis la junulon kiel ĉasbeston: nigraj netravedeblaj okuloj, sur la

vizaĝo videblas malnova ekonomia menso, kaj meze de l' vizaĝo estas malfermita, flaranta kaj hontinda nazo, – sed la nazoj de la komunistoj estas kiel bastoŝuoj, kaj la okuloj pro la fido estas grizaj kaj pli parencaj.

– Sed vi, ulo, estas ŝtelisto, – Kopjonkin rivelis la veron. – Montru viajn dokumentojn!

– Jen, kamarado! – la junulo tute afable konsentis.

Kopjonkin prenis la kajeretojn kaj foliojn. Laŭ ili antaŭ li estis Prokofij Dvanov, partiano ekde aŭgusto de la 1917a jaro.

– Ĉu vi konas Saŝan? – Kopjonkin demandis, provizore pardonante lian premantan vizaĝon pro la familinomo de la amiko.

– Mi konis lin, kiam mi estis infano, – la junulo respondis, ridetante pro sia troa saĝo.

– Do, Ĉepurnyj donu al mi paperfolion – necesas Saŝan inviti ĉi tien. Necesas kunfrapi unu saĝon kontraŭ alian, por ke disŝutiĝu fajreroj de komunismo...

– Sed ĉi tie la poŝto estas nuligita, kamarado, – Ĉepurnyj klarigis. – Homoj en amaso loĝas kaj persone intervidiĝas; bonvolu diri: por kio ili bezonus poŝton? Ĉi tie, frato, proletoj estas jam tute unuigitaj!

Kopjonkin ne tre domaĝis la mankon de la poŝta servo, ĉar dum sia vivo li ricevis du leterojn, kaj nur unufoje leteris mem, kiam en la imperiisma milito li eksciis, ke lia edzino mortis kaj do necesis defore funebri ŝin kun la familianoj.

– Ĉu iu povos marŝi al la gubernia ĉefurbo? – demandis Kopjonkin al Ĉepurnyj.

– Ni havas tian piediranton, – Ĉepurnyj rememoris.

– Kiu li estas, Ĉepurnyj, – vigliĝis la virino, kara por ambaŭ ĉevenguranoj. Ja vere kara: eĉ Kopjonkin eksentis, ke se li estus juna, li brakumus tiun virinon kaj longe tenus ŝin senmove. Ĉi tiu virino eligis malrapidan kaj friskan animtrankvilon.

– Miĉjo Luj! – Ĉepurnyj memorigis. – Li vojaĝemas! Sendita al la gubernia ĉefurbo, li atingos Moskvon aŭ Ĥarkovon, kaj li revenas, kiam la sezono finiĝas – aŭ floroj ekfloras, aŭ neĝo kovras la teron...

– Por mi li iros pli rapide, mi donos al li komision, – Kopjonkin diris.

– Li iru, – Ĉepurnyj permesis. – La vojaĝado por li estas ne laboro, sed nur evoluigo de l' vivo!

– Ĉepurnyj, – la virino diris al li. – Donu al Luj farunon por interŝanĝi, li reportos al mi ŝaleton.

– Ni donos ĝin, Klaŭdia Parfjonovna, nepre; ni uzos la eblon, – Prokofij trankviligis ŝin.

Kopjonkin skribis al Dvanov per tajpeskaj literoj.

“Kara kamarado kaj amiko Saŝa! Ĉi tie estas komunismo, kaj denove: necesas, ke vi rapide venu al ĉi tiu loko. Nur la somera suno laboras ĉi tie, kaj la homoj nur neamare amikas, kvankam inoj penas elĉantaĝi ŝaletojn, kaj per tio ili klare malutilas malgraŭ sia agrableco. Via frato aŭ samfamiliano tute ne plaĉas al mi. Sed mi

vivas kiel dubjekto⁵, ial pensas nur pri mi mem, ĉar oni tute ne estimas min. Eventoj mankas – oni diras, ke tio estas scienco kaj historio, sed ne estas konate.

Kun revol. respekto *Kopjonkin*.

Venu por levi la komunan ideocon!"

– Ial mi plu pensadas pri io, imagas ion, aŭ ŝajnas al mi ke mi vidas ion... Mal-facile batas mia koro! – Ĉepurnyj turmente parolis al la malhela preĝeja aero. – Eble ĉe ni komunismo estas en ordo, sed eble ne en ordo! Ĉu mi veturu al kamarado Lenino, por ke li persone formulu por mi la tutan veron?

– Endas veturi, kamarado Ĉepurnyj! – Prokofij jesis. – Kamarado Lenino donos al vi sloganon, vi prenos ĝin kaj alportos ĉi tien. Ja estas absurde pensi nur per mia kapo: ankaŭ la avangardo laciĝas! Kaj, krome, kompanse mi ricevas nenium avantaĝon!

– Diru sincere, ĉu vi ne konsideras mian koron? – Ĉepurnyj ofendiĝis.

Evidente Prokofij alte taksis la forton de sia menso, kaj li ne perdis sian firman trankvilon.

– Kamarado, Ĉepurnyj, la sento estas amasa afero, sed la penso estas organizo. Kamarado Lenino mem diris, ke la organizo plej gravas por ni...

– Mi ja turmentiĝas, sed vi meditas – kio pli malbonas?

– Kamarado Ĉepurnyj, ankaŭ mi veturos kun vi al Moskvo, – la virino deklaris.

– Mi neniam vidis la centron, oni diras, ke tie estas mirindaj ioj!

– Jen la fino! – Kopjonkin elbuŝigis. – Vi, Ĉepurnyj, ŝin konduku rekte al Lenino kaj diru: "Jen por vi, kamarado Lenino, virino altigita ĝis komunismo!" Vi estas aĉuloj!

– Kio do? – Ĉepurnyj alarmiĝis. – Ĉu laŭ vi ĉe ni io ne tielas?

– Jes ja, ne tielas!

– Sed kielas, kamarado Kopjonkin? Miaj sentoj jam laciĝis.

– Ĉu mi scias? Mia tasko estas detruo la malamikajn fortojn. Kiam mi detruos ilin, tiam ĉio ĉe ni mem iĝos tia, kia devas esti.

Prokofij fumis kaj eĉ unufoje ne rompis la paroladon de Kopjonkin, pensante kiel eblas aligi al la revolucio ĉi tiun neorganizitan armitan forton.

– Klaŭdia Parfjonovna, ni iru promeni kaj iomete petoli, – kun strikta ĝentilo Prokofij proponis al la virino. – Por ke vi ne malfortiĝu!

Kiam ĉi tiu paro venis al la preĝeja sojlo, Kopjonkin fingromontris ilin al Ĉepurnyj.

– Burĝoj, sciu tion!

– Ĉu?

– Jes, je Dio!

– Sed kion ni nun faru? Ĉu ni subtrahu ilin el Ĉevenguro?

– Ne sidigu panikon sur vian kolon! Per mano armita fluigu komunismon el la ideo en la korpon. Atendu la venon de Saŝa Dvanov, li montros al vi!

– Ĉu li estas saĝa homo? – Ĉepurnyj senkuraĝiĝis.

– Kamarado, en lia kapo pensas la sango, sed en la kapo de via Prokofij pensas la ostoj, – fiere kaj skande klarigis Kopjonkin. – Ĉu vi almenaŭ foje povas kompreni? Jen la mesaĝo, sendu al marŝo kamaradon Luj.

Ĉepurnyj ĉe pensostreĉado povis elpensi nenion; li nur rememoris forgesitajn senutilajn okazaĵojn, kiuj donis neniun senton de la vero. En lia menso jen aperis enarbaraj romkatolikaj preĝejoj, pretermarŝitaj dum la imperiisma milito, jen orfa knabino sidanta ĉe fosaĵo kaj manĝanta arbarajn antriskojn; sed li tute forgesis, kiam li reale renkontis ĉi tiun knabinon, senutile konservatan en lia animo; kaj tute ne eblis scii, ĉu ŝi ankoraŭ vivas; eble ĉi tiu knabino estis Klaŭdino – se jes, ŝi ja estas perfekte bona kaj estus triste disiĝi de ŝi.

– Kial vi rigardas kiel malsanulo? – Kopjonkin demandis.

– Jen, kamarado Kopjonkin, – Ĉepurnyj diris kun trista laciĝo. – La tuta vivo en mi impetas kiel nubetoj!

– Sed endas, ke ĝi iru kiel nubego. Mi pensas, ke pro tio vi malbonfartas, – Kopjonkin kunsente riproĉis lin. – Ni iru al freŝa loko: ĉi tie iu humida dio fetoras.

– Ni iru. Prenu vian ĉevalon, ekstere mi estos pli forta, – Japano⁶ diris kun faciliĝo.

Elirinte, Kopjonkin montris al Japano la skribaĵon sur la preĝejo-revkomo: “Venu al mi ĉiuj, kiuj estas laborantaj”.

– Repentru tion sovetece!

– Neniu elpensos la frazon, kamarado Kopjonkin.

– Donu la taskon al Prokofij!

– Li ne estas tiel profunda, li ne sukcesos; li scias la subjekton, sed forgesis la predikaton. Mi prenos vian Dvanov kiel la sekretarion, sed Prokofij prefere petolu libere... Sed bonvolu diri, kial ĉi frazo ne plaĉas al vi – ĝi komplete parolas kontraŭ kapitalismo...

Kopjonkin minace sulkigis la frunton.

– Ĉu vi kredas, ke dio individue trankviligos la tutan amason? Tio estas burĝa koncepto, kamarado Ĉepurnyj. La revolucia amaso mem povos trankviliĝi, se ĝi leviĝos!

Ĉepurnyj rigardis al Ĉevenguro, kiu havis en si lian ideon. Komenciĝis serena vespero, ĝi similis al la anima dubo de Ĉepurnyj, al la antaŭseno, kiu ne kapablas finiĝi je penso kaj trankviliĝi. Ĉepurnyj ne sciis, ke ekzistas universala vero kaj senco de la vivo – li vidis tro multajn diversajn homojn, kiuj ja ne povus sekvi nur unu leĝon. Iam Prokofij proponis al Ĉepurnyj enkonduki en Ĉevenguro sciencon kaj klerigon, sed tiu tute senespere malakceptis ĉi tiun intencon: “Ĉu vi ne scias kia estas scienco? – li diris al Prokofij. – Ĝi donos al la tuta burĝaro inversan returnon: ĉiu kapitalisto povos iĝi sciencisto kaj komencos ŝuti pulvoron al la organismoj, kaj ni devos toleri tion! Aldone, scienco nur komencas disvolviĝi, kaj ne estas konate, kiel tio finiĝos”.

Ĉepurnyj grave malsanis en la frontoj kaj parkere ellernis medicinon, kaj pro tio

tuj post la resaniĝo li sukcesis ekzamenon por la rota helpkuracisto, sed li rilatis al la doktoroj kiel al mensaj ekspluatistoj.

– Kiel vi pensas? – li demandis al Kopjonkin. – Ĉu via Dvanov ne provos enkonduki sciencon ĉe ni?

– Li nenion diris al mi pri tio: lia afero estas nur komunismo.

– Sed mi timas, – Ĉepurnyj konfesis, penante pensi, sed taŭge rememoris Proĉjon, kiu tre precize vortumis lian suspekton pri scienco. – Prokofij sub mia gvido formulis, ke la saĝo estas la sama proprietaĵo, kiel la domo, kaj do ĝi opresos la nesciencistojn kaj malfortulojn...

– Sed vi armu la stultulojn, – Kopjonkin trovis la solvon. – Kaj poste la saĝulo provu proksimiĝi al ili kun la pulvoro! Ja ankaŭ mi, ĉu vi scias? Ankaŭ mi estas stultulo, sed mi vivas tute libere.

Homoj promenis sur la stratoj de Ĉevenguro. Hodiaŭ kelkaj el ili movis domojn, aliaj sur siaj manoj transportis ĝardenojn. Kaj nun ili iris por ripozi, interparoli kaj fini la tagon en la rondo de siaj kamaradoj. Morgaŭ ili havos nek laboron, nek taskojn, ĉar en Ĉevenguro anstataŭ ĉiuj kaj por ĉiuj laboris la suno, proklamita en Ĉevenguro kiel tutmonda proleto. Kaj la homoj malhavis devigajn taskojn: instigite de Ĉepurnyj, Prokofij donis al la laboro specialan interpreton, laŭ kiu la laboro estis por ĉiam deklarita kiel postrestaĵo de la avideco kaj kiel ekspluata-besta voluptaĵo, ĉar la laboro akcelas aperon de proprieto, kaj proprieto naskas opresadon; dum la suno mem donas por la homa vivo sufiĉe taŭgajn rimedojn, kies ampleksigo – per deviga homa laboro – nutras la klasbatalan fajron, ĉar tiel estas kreataj superflujaj malutilaj objektoj. Sed en Ĉevenguro la homoj ĉiusabate laboris, pro kio miris Kopjonkin, iom diveninta la sunsistemon de la vivo en Ĉevenguro.

– Ĝi estas ne laboro, sed sabata volontulado. Prokofij ĝuste komprenis min kaj donis ĉi tiun grandiozan frazon, – Ĉepurnyj klarigis.

– Ĉu li estas via klarigisto? – interesiĝis Kopjonkin, ne fidante al Prokofij.

– Ne. Estas jene: li per sia malvasta pensado malfortigas miajn grandajn sentojn. Sed li estas ulo literatura, sen li mi vivus en muta turmentado... Sed en la sabata volontulado estas produktata neniu proprieto, – kaj mi ne permesus tion, – okazas nur libervola difektado de la etburĝa heredaĵo. Bonvolu diri, kia opresado estas en tio?

– Nenia, – sincere konsentis Kopjonkin.

Ĉepurnyj kaj Kopjonkin decidis noktumi en remizo, trenita en la mezon de la strato.

– Prefere iru al via Klaŭdinjo, – Kopjonkin konsilis. – Vi ja ĉagrenas ŝin!

– Prokofij kondukis ŝin al nekonata loko, li do ĝoju – ni ĉiuj estas la samaj proletoj. Prokofij klarigis al mi, ke mi ne pli bonas ol li.

– Sed vi mem diris, ke vi havas grandan senton, kaj tiu ulo malpli taŭgas por la ino.

Ĉepurnyj embarasiĝis: ja tio estis vera! Sed lia koro doloris lin, kaj hodiaŭ li povis pensi.

– Kamarado Kopjonkin, tiu granda sento doloras en mia brusto, sed ne en miaj junaj organoj.

– Bone, – konsentis Kopjonkin, – ripozu do kun mi, ankaŭ mia koro ne bonfartas.

Proleta Forto formanĝis la tutan herbon, kiun Kopjonkin falĉis por ĝi sur la urbo-placo, kaj noktomeze ankaŭ ĝi subiĝis sur la plankon de la remizo. Simile al iuj infanoj, la ĉevalo dormis kun duone malfermitaj okuloj, per kiuj ĝi dormeme kaj milde rigardis al la senkonscia Kopjonkin, kiu nur ĝemis pro la trista kaj nigriĝinta sento de forgeso.

La Ĉevengura komunismo estis sendefenda dum tiuj mallumaj stepaj horoj, kiam la homoj per la forto de l' dormado kuracis la lacon de la taga interna vivado kaj provizore forlasis siajn konvinkojn.

* * *

Ĉevenguro vekigis malfrue; ĝiaj loĝantoj ripozadis post jarcentoj da opresado kaj ne povis ĝissate ripozi. La revolucio perbatalis dormadon por Ĉevengura distrikto kaj faris la animon la ĉefa profesio.

La Ĉevengura kuriero Luj plenaŝe marŝis al la gubernia centro, havante la leteron al Dvanov kaj, akcesore, biskotojn kaj betulŝelan boteleton da akvo, kiu varmigis ĉe lia korpo. Li ekiris, kiam vekigis nur formikoj kaj kokinoj, kaj la suno ankoraŭ ne plene nudigis la ĉielon. Pro la paŝado kaj loganta aerfreŝo, lin forlasis ĉiuj dubaj pensoj kaj deziroj; la vojaĝo elĉerpis lin kaj liberigis lin de superflua malutila vivo. Ankoraŭ en sia junaĝo li proprapense komprenis, kial la ŝtono povas flugi – ĉar ĝi pro la ĝojo de la moviĝado iĝas malpli peza ol la aero. Ne konante literojn kaj librojn, Luj konvinkiĝis, ke komunismo devas esti senpaŭza moviĝado de la homoj al la foro de l' tero. Li multfoje diris al Ĉepurnyj, ke tiu deklaru komunismon vojaĝo kaj liberigu Ĉevenguron el la eterna surloka ekzistado.

– Kiun la homo similas, ĉu la ĉevalon aŭ la arbon? Diru al mi konscience, – Luj demandis en la revkomo, angorante pro la mallongaj urbaj stratoj.

– Kara kamarado, la homo similas ion superan! – Prokofij elpensis. – La malfermitan oceanon kaj la harmonion de l' skemoj!

Luj vidis neniujn akvejojn krom riverojn kaj lagojn, kaj el la harmonioj li konis nur la tirharmonikon.

– Verŝajne, la homo pli similas la ĉevalon, – deklaris Ĉepurnyj, rememorante la ĉevalojn, kiujn li konis.

– Mi komprenas, – Prokofij diris, daŭrigante la sentojn de Ĉepurnyj. – La ĉevalo havas bruston kun koro kaj noblan vizaĝon kun okuloj, sed la arbo malhavas tiujn.

– Jes, tiel, Proĉjo! – ekĝojis Ĉepurnyj.

– Mi ja same diras! – Prokofij konfirmis.

– Tute ĝuste! – konklude aprobis Ĉepurnyj.

Luj kontentiĝis pri tio kaj proponis al la revkomo senprokraste komenci movi

Ĉevenguron al foro. “Necesas, ke vento priverŝu la homon, – Luj provis konvinki, – aliel ĝi denove komencos opresi la malfortulojn, aŭ ĉio mem sekiĝos, ekenuos, vi ja scias, ĉu ne? Sed survoje neniu evitos amikecon – kaj sufiĉos aferoj por komunismo!”

Ĉepurnyj devigis Prokofijon precize noti la proponon de Luj, kaj poste ĉi tiu propono estis diskutata en kunsido de l’ revkomo. Tamen Ĉepurnyj, sentante la radikan veron de Luj, ne donis al Prokofij siajn gvidajn antaŭsentojn, kaj la kunsido peze laboris dum plena printempa tago. Prokofij do elpensis formalan malakcepton al la propono de Luj: “En la baldaŭa epoko de militoj kaj revolucioj oni konsideru la homan movadon urĝa signo de komunismo, nome: la tuta loĝantaro de la distrikto tiam ĵetu sin sur kapitalismon, kiam en tiu plene maturiĝos krizo, kaj poste ne ĉesigu la venkan vojon, hardante la homojn en la sento de kamaradeco sur la vojoj de la tuta ter globo; sed dume necesas limigi komunismon al la spaco, batale gajnita ĉe la burĝaro, por ke ni havu ion por regi”.

– Ne, kamaradoj, – malkonsentis la raciema Luj. – En loko fiksita komunismo neniel povos realiĝi: ĝi havos nek malamikon, nek ĝojon!

Prokofij rigardis al la atente aŭskultanta Ĉepurnyj, ne divenante ties hezitajn sentojn.

– Kamarado Ĉepurnyj, – Prokofij provis trovi la solvon. – Ja la liberigo de la laboristaro estas afero de la laboristaro mem. Luj do foriru kaj iom post iom liberiĝu! Tio ne koncernas nin!

– Ĝuste! – rezolute konkludis Ĉepurnyj. – Iru, Luj: la movado estas afero de la amaso, kaj ni ne malhelpos tion!

– En ordo, dankon, – Luj riverencis al la revkomo kaj iris serĉi la neceson foriri en el Ĉevenguro.

Ekvidinte Kopjonkin-on sur ties dika ĉevalo, Luj ekrimorsis, ĉar Kopjonkin estis ien iranta, dum li, Luj, estis loĝanta en loko fiksita; do Luj ankoraŭ pli forte ekdeziris iri eĉ pli foren el la urbo, kaj decidis antaŭ la foriro fari por Kopjonkin ion kunsentan, sed mankis la rimedoj por fari tion – en Ĉevenguro donaceblaj objektoj mankis: li povintus nur doni akvon al la ĉevalo de Kopjonkin, sed tiu rigore malpermesis al flankuloj proksimiĝi al ĝi kaj mem trinkigis ĝin. Kaj nun Luj bedaŭris, ke en la mondo multas domoj kaj substancoj, sed mankas ĝuste tiuj, kiuj markas la komunumon de la homoj.

Luj decidis ne reveni al Ĉevenguro post la gubernia centro, sed atingi Peterburgon por tie maristiĝi kaj fornavigi, ĉie observante la teron, marojn kaj homojn kiel konstantan nutraĵon por sia frateca animo. Ĉe la akvodislino, de kie estis videblaj la Ĉevenguraj valoj, Luj rerigardis al la urbo kaj al la matena lumo.

– Adiaŭ, komunismo kaj kamaradoj! Se mi vivos, mi rememoros ĉiun el vi!

Kopjonkin, kiu estis ekzercanta Proletan Forton eksterurbe, rimarkis Luj-on sur la altaĵo.

“Verŝajne, iu trampo turnas sin al Ĥarkovo, – mute decidis Kopjonkin. – Kun ili

mi maltrafos la orajn tagojn de la revolucio!” – kaj li rajdigis sian ĉevalon marŝi surstepe al la urbo por jam hodiaŭ definitive kontroli la tutan komunismon kaj fari necesajn agojn.

La Ĉevenguraj stratoj malaperis pro la translokado de la domoj – ĉiuj konstruaĵoj staris ne sialoke, sed survoje; Proleta Forto, kutima al vojoj rektaj kaj glataj, maltrankviliĝis kaj ŝvitis pro oftaj turnoĵ.

Junulo kaj junulino kuŝis sub kruda ŝafpelta palto apud kliniĝinta vojperdinta remizo; laŭ la torso ŝi estis rekonebla kiel Klaŭdino. Kopjonkin atente irigis la ĉevalon ĉirkaŭ la dormantoj: li hontis la junaĝon kaj estimis ĝin kiel regnon de la granda estonteco. Pro la sama junaĝo, ornamita per indiferento al la junulinoj, li iam estime ekamis Aleksandron Dvanov, sian kunulon sur la vojo de la revolucio.

Ilustraĵo de Svetlana Filippova

<...>

Malmultaj alvenintaj infanoj, kiuj foje vidiĝis sur herbejoj, estis dikaj pro la aero, libero kaj manko de ĉiutaga edukado. Sed ne estis konate kiel vivis la plenkreskuloj. Kopjonkin ankoraŭ povis vidi novajn sentojn en ili; de malproksime ili ŝajnis al li feriantoj venintaj el imperiismo, sed mankis al li faktoj pri tio, kio estas interne de ili kaj inter ili; kaj ilian bonan humoron Kopjonkin taksis nur varma elvaporigo de sango en la homa korpo, kiu ne signifis komunismon.

Apud la tombejo, en kiu troviĝis la revkomo, estis longa tereno da sinkinta tero.

– Burĝoj kuŝas ĉi tie, – diris Pijusja. – Mi kun Japano elbatis el ili ankaŭ la animojn.

Kopjonkin kun kontento testis per sia piedo la sinkintan grundon de la tombo.

– Vi do devis fari tion! – li diris.

– Tio ne estis evitebla, – Pijusja pravigis la faktojn, – venis al ni la neceso vivi...

Sed Paŝincev sentis sin ofendita pro tio, ke la tombo ne estis batpremita, ja necesis batpremi ĝin kaj porti ĉi tien surmane la malnovan ĝardenon, kaj tiam la arboj elsuĉus el la tero la restaĵojn de kapitalismo kaj, kiel mastroj, transformus ĝin al verdaĵo de socialismo. Sed Pijusja mem konsideris la kompaktigon de la grundo grava tasko, sed ne sukcesis plenumi ĝin, ĉar la gubernia estraro eksigis lin el la prezidanteco de la eksterordinara komisiono ĈK⁷. Tio preskaŭ ne ofendis lin, ĉar li sciis, ke en la sovetaĵoj oficejoj devas servi personoj edukitaj, ne similaj al li, kaj la burĝaro utilis por tio. Danke al ĉi tiu scio Pijusja post sia eksigo el la revolucia ofico, tuj kaj por ĉiam rekonis, ke la revolucio pli saĝas ol li kaj kvietiĝis en la amaso de

la Ĉevengura kolektivo. Pli ol ĉion Pijusja timis kancelariojn kaj skribitajn paperojn; ekvidante ilin li kutime tuj silentiĝis kaj, morne malfortiĝante per sia tuta korpo, sentis la nigramagian potencon de la penso kaj skribo. En la epoko de la servado de Pijusja la Ĉevengura eksterordinara komisiono estis lokita sur la urba herbokampo; anstataŭ registri la masakradon de la kapitalo Pijusja publike videbligis ilin kaj proponis al la kamparanoj mortigi siajn eksajn terposedantojn, kaj tio estis farata. Sed nun, kiam komunismo definitive disvolviĝis en Ĉevenguro, la komisiono, laŭ persona ordono de Ĉepurnyj, estis por ĉiam fermita, kaj sur ĝian herbejon estis movitaj domoj.

Kopjonkin mediteme staris super la komuna tombo de l' burĝaro – tombo sen arboj, sen monteto kaj sen memoro. Al li svage ŝajnis, ke tio estas farita, por ke la fora tombo de Rosa Luxemburg⁸ havu arbon, monteton kaj eternan memoron. Al Kopjonkin ne plaĉis nur tio, ke ne estis bone kompaktigita la grundo super la tombro de l' burĝaro.

– Vi diras, ke vi aldone elbatis el la burĝoj ankaŭ la animon? – Kopjonkin dubeme diris. – Sed oni ja eksigis vin. Do, verŝajne vi draŝis ne la tutan burĝaron aŭ ne ĝismorte. Eĉ la teron vi ne batpremĉis ĉi tie!

Kopjonkin draste eraris pri tio. En Ĉevenguro oni mortigis la burĝojn nete kaj honeste, kaj eĉ ilia postmorta vivo ne povis ĝojigi ilin, ĉar post la mortpafado de la korpoj oni mortpafis la animojn.

Post nelonga vivo en Ĉevenguro la koro de Ĉepurnyj ekdoloris lin pro tio, ke en la urbo abundis etburĝaro. Kaj jen ekdoloris lin lia tuta korpo – la tero en Ĉevenguro estis tro malvasta kaj malpurigita de la proprietuloj kaj proprietajoj, sed necesis senprokraste meti komunismon en la loĝantaron, sed la loĝejoj de la komenco de la urbo okupis strangaj vaksodorantaj homoj. Ĉepurnyj speciale iris en la kamparon kaj rigardis al freŝaj apertaj lokoj – ĉu eble tie oni komencu komunismon? Sed li rezignis, ĉar pro tio la proletaro kaj la vilaĝa malriĉularo neniam ricevus la Ĉevengurajn konstruaĵojn kaj manĝilojn, kreitajn de la opresitaj manoj. Li sciis kaj vidis, kiel suferi la burĝaro atendas la duan alvenon, kaj li persone tute ne kontraŭis tion. Post ĉirkaŭ du monatoj da prezidanteco de la revkomo Ĉepurnyj ekturmentiĝis – la burĝaro vivas, komunismo mankas, kaj al la estonteco kondukas, laŭ la guberniaj cirkuleroj, vico kaj sinsekvaj-ofensivaj transiraj ŝtupoj, en kio Ĉepurnyj per siaj sentoj suspektis trompon de la amasoj.

Komence Ĉepurnyj establis komisionon, kaj tiu parolis al li pri la neceso de la dua alveno, sed tiam Ĉepurnyj silentis, sed en la animo decidis ne tuŝi la etburĝaron, por ke la monda revolucio poste havu farendraĵon. Kaj poste Ĉepurnyj ekvolis ĉesi turmentiĝi kaj venigis la prezidanton de la eksterordinara komisiono Pijusja.

- Purigu por mi la urbon de la opresantoj! – Ĉepurnyj ordonis.
- Tio eblas, – Pijusja obeis.

Li decidis mortigi ĉiujn loĝantojn en Ĉevenguro, kaj Ĉepurnyj kun faciliĝo konsentis pri tio.

– Vi ja komprenas, ke tio estos pli bonkora! – li persvadis Pijusjan. – Se ni ne faros, frato, la tuta popolo mortos en la transiraj ŝtupoj. Cetere, burĝoj nun estas eĉ ne homoj: mi legis, ke kiel la homo naskiĝis de simio, tiel ĝi mortigis ĝin. Rememoru do: se estas proletaro, por kio estu la burĝaro? Tio estas tre malbela!

Pijusja estis persone konata kun la burĝaro: li memoris la Ĉevengurajn stratojn kaj klare memoris la aspekton de ĉiu domposedanto: Ŝĉokotov, Komjagin, Piĥler, Znobilin, Ŝĉapov, Zavyn-Duvajlo, Petekrutĉenko, Sjusjokalov kaj de ĉiuj iliaj najbaroj. Krom tio Pijusja konis la manieron de iliaj vivo kaj nutrado, kaj li volonte mortigus ĉiun el ili permane, sen uzado de armiloj. Ekde sia enoficiĝo kiel la prezidanto de la eksterordinara komisiono li ne havis animan pacon kaj ĉiam agaciĝis: ja la etburĝaro ĉiutage manĝis la sovetan panon, vivis en liaj domoj (antaŭe Pijusja dum dudek jaroj laboris kiel masonisto) kaj kuŝaĉis sur la vojo de la revolucio kiel bruta kadavro.

La plej maljunaj dentomankaj burĝaj vizaĝoj transformis la tolereman Pijusjan en stratbatalanton: ĉe renkontoj kun Ŝĉapov, Znobilin kaj Zavyn-Duvajlo, Pijusja plurfoje pugnobatis ilin, kaj ili nur silente viŝis sin, elportis la ofendon kaj esperis pri estonteco. Aliajn burĝojn li ne renkontis, sed speciale veni al iliaj domoj Pijusja ne deziris, ĉar pro la oftaj koleriĝoj lia animo sufokiĝis.

Sed la sekretario de la distrikta plenumkomitato Prokofij Dvanov ne konsentis detrui la burĝaron senaverte per laŭvica vizitado de ĉiu domo. Li diris, ke oni devas fari tion sur teoria bazo.

– Sed kiel? Formulu! – Ĉepurnyj proponis al li.

Prokofij en meditadoj ĵetis malantaŭen siajn SRanajn enpenŝiĝintajn harojn.

– Sur la bazo de ilia propra antaŭjuĝo! – Prokofij komencis formuli.

– Mi sentas! – Ĉepurnyj senkomprene estis ekpensonta.

– Sur la bazo de l' dua alveno! – Prokofij precize esprimis sin. – Ili mem deziras ĝin, ili ricevu ĝin, kaj ni ne estos kulpaj.

Sed Ĉepurnyj akceptis la kulpon.

– Bonvolu diri, kial ni ne kulpas? Ni kulpas pri ĉio, ĉar ni estas revolucio. Kaj se vi formulas por senkulpigi vin, iru for!

Kiel ĉiu saĝa homo Prokofij estis senemocia.

– Kamarado Ĉepurnyj, estas nepre necese oficiale anonci la duan alvenon. Kaj sur ĝia bazo purigi la urbon por la proleta loĝado.

– Sed ĉu ni mem agos ĉi tie? – Ĉepurnyj demandis.

– Generale – jes. Sed poste necesos distribui la hejmajn havaĵojn tiel, ke ili ne plu opresu nin.

– Prenu mem la havaĵojn, – Ĉepurnyj indikis. – La proletaro mem havas siajn sanajn manojn. Kial vi nun sopiras burĝajn kofrojn, bonvolu diri! Skribu la ordonon!

Prokofij koncize formulis la estontecon por la Ĉevengura burĝaro kaj donis la skribitan paperon al Pijusja, kiu devis laŭ sia memoro aldoni al la ordono liston kun la nomoj de la proprietuloj!

Ĉepurnyj tralegis, ke la Soveta potenco disponigas al la burĝaro la tutan senfinan ĉielon, ekipitan per steloj kaj astroj por organizi tie la eternan beatecon, kaj koncerne la teron, nemoveblajn konstruaĵojn kaj hejmajn mastrumaĵojn, tiuj restas sube – interŝanĝe al la ĉielo – plene en la manoj de la proletaro kaj laboranta kamparanaro.

Fine de la ordono estis indikita la dato de la dua alveno, kiu en organizita ordo kondukos la burĝaron al la vivo en la transa mondo.

La burĝaro devis veni al la preĝeja placo je la ĵaŭda noktomezo, kaj kiel la bazo de la ordono estis konsiderita la bulteno de la gubernia meteologia buroo.

Prokofij delonge estis logata de la impona malhela komplikeco de la guberniaj paperoj, kaj li kun volupta rideto adaptis ilian stilon por la distrikta skalo.

Pijusja nenion komprenis en la ordono, kaj Ĉepurnyj snufis tabakon kaj interesiĝis nur pri tio, kial Prokofij fiksas la duan alvenon por ĵaŭdo, sed ne por la hodiaŭa lundo.

– Merkredo estas fasta tago, ili malpli brue prepariĝos! – Prokofij klarigis. – Sed krome hodiaŭ kaj morgaŭ estas atendata pluvema vetero, – mi ja havas la veterinformojn.

– Vana privilegio, – Ĉepurnyj riproĉis, sed ne tre insistis pri fruigo de la dua alveno.

Intertempe Prokofij kun Klaŭdinjo vizitis ĉiujn domojn de la propriethavantaj civitanoj kaj ĉe tio rekvizis iliajn negrandajn porteblajn objektojn: braceletojn, silkajn tukojn, orajn cartempajn medalojn, porknabinan pudron kaj simile. Klaŭdinjo metis la objektojn en sian kofron, kaj Prokofij promesis al la burĝoj iom plilongigi la vivon nur por altigi la enspezon de la respubliko; la burĝoj staris surplanke kaj humile dankis. Ĝis la ĵaŭda nokto Prokofij ne povis liberiĝi kaj bedaŭris, ke li ne fiksas la duan alvenon al la sabata nokto.

Ĉepurnyj ne timis, ke Prokofij ekhavas multe da havaĵo: ĝi ja ne gluiĝas al la proleto, ĉar tukoj kaj pudroj malaperos sur la kapo senspure por la konscio.

Je la ĵaŭda nokto la preĝejan placon okupis la Ĉevengura burĝaro, veninta ankoraŭ la merkredan vesperon. Pijusja postenigis ĉirkaŭplace ruĝarmeanojn, kaj venigis magrajn ĉekistojn internen de la burĝa publiko. Nur tri burĝoj el la listo ne venis: du el ili estis mortpremitaj en siaj hejmoj, kaj la tria mortis pro la maljuna aĝo. Pijusja tuj sendis du ĉekistojn kontroli, pro kio ruiniĝis la domoj, kaj mem komencis starigi la burĝojn rektlinie. Burĝoj kunportis saketojn kaj kofretojn kun sapoj, viŝtukoj, subvestoj, blankaj bulkoj kaj familiaj memorlibretoj⁹. Pijusja kontrolis tiojn ĉe ĉiu kun aparta atento al la memorlibretoj.

– Tralegu, – li petis iun el la ĉekistoj.

Tiu legis:

– “Por ripozigo de la animoj de la Diaj sklavoj: Eŭdokia, Marta, Firso, Polikarpo, Bazilo, Konstanteno, Makario kaj ĉiuj familianoj.

“Por la sano de Agripina, Maria, Kosmio, Ignaco, Petro, Johano, Anastazia kun la idoj kaj ĉiuj familianoj kaj la malsana Andreo”.

- Ĉu kun la idoj?
- Kun ili! – la ĉekisto konfirmis.

Post la vico da ruĝarmeanoj staris la edzinoj de la burĝoj kaj ploregis en la nokta aero.

– Forigu ĉi tiujn malamikinojn! – Pijusja ordonis. – Ĉi tie “kun la idoj” ne bezonatas!

– Ankaŭ ilin necesas detrui, kamarado Pijusja! – ĉekisto konsilis.

– Por kio, saĝulo? Ilia ĉefa membro jam estas forhakita!

Du ĉekistoj revenis post la kontrolo de la ruiniĝintaj domoj kaj klarigis: en la domoj kraŝis la plafonoj, ĉar la subtegmentejoj estis ŝarĝitaj je salo kaj faruno super la elportebla pezo; la faruno kaj la salo necesis por la burĝoj kiel provizo por manĝado dum la disvolviĝo de la dua alveno, por sukcese pasigi ĝin kaj poste resti vivaj.

– Ha, vi jene! – Pijusja diris kaj batalpretigis la ĉekistojn sen atendi la nokto-mezon. – Knaboj, frakasu ilin! – Kaj li mem sendis kuglon el sia revolvero al la kranio de la plej proksima burĝo Zavyn-Duvajlo. El la kapo de la burgo softe eliris vaporo, kaj poste sur liaj haroj vidiĝis patrina humida substanco, simila al kandelvakso, tamen Duvajlo ne falis sed sidiĝis sur sian hejman sakon.

– Ino, vindu mian kolon per beborubando¹⁰! – pacience diris Zavyn-Duvajlo. – Mia animo tie fluas! – Li falis de sur la sako sur la teron, brakuminte ĝin per siaj disĵetitaj brakoj kaj kruroj kiel mastro la mastrinon.

Ĉekistoj komencis pafi per siaj revolveroj la silentajn, hieraŭ komuniĝintajn burĝojn, kaj la burĝoj mallerte kaj malrekte falis, tordante siajn grasajn kolojn ĝis damaĝo de vertebreroj. Ĉiu el ili perdis la forton de siaj kruroj antaŭ senti la vundon, por ke kuglo trafu hazardan lokon kaj tie ĝin kovru viva karno.

La magriĝinta korpo de la vundita negocisto Ŝĉapov kuŝis surtere. Li petis la ĉekiston, kiu kliniĝis al li:

– Karulo, permesu al mi spiri, ne turmentu min. Voku mian virinon por adiaŭo! Aŭ rapide donu vian manon – ne iru malproksimen, sole mi timas.

La ĉekisto intencis doni al li sian manon:

– Tenu ĝin, vi jam finvivas.

Ŝĉapov, ne atendinte lian manon, kaptis lapon por transdoni al ĝi sian nefinvivitan vivon; li ne forlasis ĝin ĝis la perdo de sia sopiro al la virino, kiun li volis adiaŭi, kaj poste liaj manoj falis teren, ne plu bezonante amikecon. La ĉekisto komprenis kaj alarmiĝis: kun kuglo enkorpe la burĝoj, same kiel la proletoj, sopiris kamaradecon, sed senkugle ili amis nur sian posedaĵon.

Pijusja tuŝis Zavyn-Duvajlon:

– Kie via animo fluas – ĉu en la gorĝo? Mi tuj elbatos ĝin de tie!

Pijusja prenis la kolon de Zavyn per sia liva mano, oportune premis ĝin kaj enpikis sub la nukon sian revolveron. Sed la kolo de Zavyn ĉiam jukis, kaj li frotis ĝin je la drapa kolumo de la jako.

– Sed ne gratu vin, stultulo, ĉesu, ja mi skrapos vin!

Duvajlo ankoraŭ vivis kaj ne timis:

– Sed vi metu mian kapon inter viaj kruroj kaj kunpremu, por ke mi laŭte krii, ja tie mia ino staras kaj ne aŭdas min!

Pijusja pugnis lian vangon, por lastatempe senti la korpon de ĉi tiu burĝo, kaj Duvajlo kriis plendavoĉe:

– Manjo, oni batas!

Pijusja atendis la momenton, kiam Duvajlo finĉantis siajn vortojn, kaj tiam dufoje trapafis lian kolon kaj dispremis siajn sekajn gingivojn, kiuj varmiĝis en la buŝo.

Prokofij defore rimarkis ĉi tiun unuopan murdon kaj riproĉis Pijusjan:

– Kamarado Pijusja, la komunistoj ne mortigas de malantaŭe!

Pijusja pro ofendiĝo tuj reprudentiĝis:

– Kamarado Dvanov, la komunistoj bezonas komunismon, sed ne oficiran heroecon!.. Do, silentu, aŭ mi ankaŭ vin sendos ĉielen! Ĉiu putino volas sin ŝirmaĉi per ruĝa standardo – kvazaŭ tiam ŝia truaĵo kovriĝos per honoro... Mi per kuglo trovos vin tra la standardo!

Ĉepurnyj venis kaj ĉesigis ilian interparoladon:

– Diru bonvole, pri kio temas? Burĝoj surtere ankoraŭ spiras, sed vi serĉas komunismon en vortoj!

Ĉepurnyj kaj Pijusja komencis persone ekzameni la malvivajn burĝojn; la pereintoj kuŝis grupete: triope, kvinope kaj pliope; evidente ili strebis proksimiĝi per siaj korpopartoj almenaŭ dum la lastaj minutoj de la reciproka adiaŭado.

Ĉepurnyj ekzamenis per la dorso de sia manplato la burĝajn gorĝojn, same kiel mekanikistoj ekzamenas la temperaturon de la lagroj, kaj al li ŝajnis ke ĉiuj burĝoj ankoraŭ vivas.

– Mi el Duvajlo aldone ankaŭ la animon el la kolo elbatis! – Pijusja diris.

– Tute ĝuste, ja la animo estas en la gorĝo! – Ĉepurnyj rememoris. – Ĉu vi scias, kial la kadetoj¹¹ pendigas la niajn je la gorĝo? Same, por bruligi la animon per la ŝnuro: ĉi tiel oni mortas nete, plene! Aliel oni longe klopodos, ja malfacilas mortigi la homon!

Pijusja kaj Ĉepurnyj palpis ĉiujn burĝojn, sed ne konvinkiĝis pri ties definitiva morto: kelkaj kvazaŭ suspiris, aliaj havis iom fermitajn okulojn kaj nur ŝajnis la morton por nokte elrampi kaj pluvivi je la konto de Pijusja kaj cetera proletaro. Pro tio Ĉepurnyj kaj Pijusja decidis aldone sekurigi la burĝojn de pluvivo: ili reŝarĝis siajn revolverojn kaj al ĉiu kuŝanta proprietulo ili laŭvice trapafis la gorĝojn deflanke tra la tiroidoj.

– Nun nia afero estas pli trankvila! – fininte diris Ĉepurnyj. – Neniu proleto en la mondo estas pli malriĉa ol mortinto.

– Nun ĉio jam certas, – Pijusja kontentiĝis. – Necesas lasi la ruĝarmeanojn foriri.

La ruĝarmeanoj estis forpermesitaj, kaj la ĉekistoj restis por pretigi komunan tombon por la eksa burĝa loĝantaro de Ĉevenguro. Je la aŭroro la ĉekistoj finis

kaj ĵetis en la kavon ĉiujn kadavrojn kun iliaj saketoj. La edzinoj de la mortintoj ne kuraĝis proksimiĝi kaj en malproksimo atendis la finon de la terlaborado. Kiam la ĉekistoj por ne fari tombomonteton disĵetis la superfluan grundon sur la aŭrore lumigitan malplenan placon, pikis la fosilojn en la teron kaj ekfumis, la edzinoj de la mortintoj ekiris al ili el ĉiuj stratoj de Ĉevenguro.

– Ploru! – la ĉekistoj diris al ili kaj iris dormi pro la laciĝo.

La edzinoj kuŝiĝis sur la argilajn bulojn de la plata, senspura tombo kaj intencis angori, sed nokte ili malvarmumis, la malfeliĉo jam forlasis ilin kaj la edzinoj de la mortintoj ne plu povis plori.

Tradukis el la rusa **Aleksander Korĵenkov**

Notoj de la tradukinto

1. “Venu al mi ĉiuj, kiuj estas laborantaj kaj ŝarĝitaj, kaj mi vin ripozigos”. Citaĵo el la Evangelio de Mateo (11:28).

2. SRano (эсер). Membro de Partio de Socialistoj-Revoluciuloj.

3. Revkomo (ревком). Siglo por revolucia komitato.

4. Jevtuŝevskij, Vasilij Adrianoviĉ (1836-1888). Rusa matematikisto kaj pedagogo, aŭtoro de pluraj lerniloj, interalie, de la populara taskolibro *Kolekto de aritmetikaj taskoj*, kiu havis pli ol 30 reeldonojn.

5. Dubjekto (дубъект). Ĉi tiun vorton kun “d” anstataŭ “s” Platonov uzis dufoje en *Ĉevenguro*. Nek Platonov en aliaj siaj verkoj, nek aliaj aŭtoroj iam ajn uzis ĝin. “Дуб” (krerko) en Ruslando estas uzata kiel unu el la simboloj de stulteco (sed ankaŭ de fortikeco). Eble “stultbjekto” aŭ “stupidjekto” iom sentigas la ideon de ĉi tiu platonovismo.

6. Japano (Японец). Kromnomo de Ĉepurnyj, kiun li mem uzas.

7. ĈК (ЧК). Ruslingva siglo por Tutruslanda eksterordinara komisiono pri batalado kontraŭ kontraŭrevolucio kaj sabotado (Всероссийская чрезвычайная комиссия по борьбе с контрреволюцией и саботажем), kiu realigis la “ruĝan teroron” en 1917-22. Ano de ĈК estis nomata ĉekisto (чекист).

8. “... la fora tombo de Rosa Luxemburg”. Kopjonkin kreis por si kulton de Rosa Luxemburg, murdita en Berlino la 15an de januaro 1919.

9. Memorlibreto (поминальная книжка). Kajereto aŭ paperfolio kun listo de la mortintaj kaj vivantaj rusortodoksaj proksimuloj.

10. Beborubando (свивальник). Longa ŝtofrubando per kiu oni ĉirkaligis la bebojn super la tuko.

11. Kadeto (кадет). Ĉi tiu vorto havas du signifojn: (1) fininto de armea lernejo kaj (2) membro de la centrisma Konstitucia-Demokratia Partio, malpermesita post la bolŝevista revolucio. Preskaŭ certe temas pri la armeanoj, kvankam en la verkoj de Platonov oni pri nenio povas esti plene certa.

Kurba

Novelo de Paulo Sérgio Viana

Malgrasa, kurba, iranta tra la urbo en ĉiutaga, senfina pilgrimado, kun la okuloj fiksitaj al la grundo, vestita per grizkotona robo longa kaj malstrikta. Ĉe la talio, ŝi portis etan tolsakon kun la aperturo fermita per malpura ŝnureto. Ŝia aĝo estis nedifinebla, je ia punkto en la dua duono de la vivo. Kurba vivo.

Ŝi vagadis tra ĉiuj stratoj, prefere tra plej homplenaj, per nelongaj, ofte interrompataj paŝoj, kaj ŝi kolektadis malgrandajn objektojn, kiujn la homoj kaj la hazardo faligis al ŝi survoje. Fine de ĉiu tago, ŝi revenis hejmen, nome al domaĉo en la ĉirkaŭaĵo de la mondo, por kontroli kaj meti en ŝuskatolojn, tre organizita kaj klasigita, la tagan kolekton. Ŝi havis skatolon por vestbutonoj, alian por moneroj, tiun por harpingloj, por orelingoj, skribilfermiloj, nerompitaj globkrajonoj, krajonstumpoj, kudriloj, vinkorkoj, harfiksiloj, infansuĉiloj, malplenaj fajriloj, pecoj de ŝnuretoj, ŝlosiloj, paperklipoj, fadenbobenoj, vitraj globetoj, kandelstumpoj.

Ne malofte, Kurba vidis ion, kio ŝajne taŭgis, tiam ŝi sin klinis malrapide, kun la manoj sur la dorso, ekprenis la trovitaĵon, ekzamenis ĝin longe, iom pripensis kaj reĵetis ĝin surgrunden; ĝi ne taŭgis. Tio signifis ian kriterion, ian limon inter tio, kio meritis eniri la saketon (kaj poste la ĝustan departementon) kaj tio, kio estis nenio alia ol spitinda rubo. Tiel Kurba ne akceptis simplajn ŝtonetojn, bruligitajn alumetojn, cigaredstumpojn, paperpecojn (eĉ se kolorajn), plastajn sakojn, bierajn aŭ alibotelajn ŝtopilojn. Ankaŭ ne ĉifonojn. Kaj ankaŭ ne objektojn tiel nedifinitajn, ke oni ne povus identigi ilian devenon, ilian originan utilecon.

Koncerne la ŝtonojn, estis unu aparta afero. De tempo al tempo stratbuboj en grupo ĵetis sur ŝin malbelajn ŝtonojn kaj parolojn: katarto, nizo, vulturo. Kurba neniam respondis, ŝi ne deturnis sian korpon, ŝi nur rigardis iom mire. La ĵetitajn ŝtonojn, tiujn ŝi ja alprenis kaj konservis. Ili venis en specialan skatolon, tegitan per blanka, malnova poŝtuko. Fakte, tiuj atakoj de buboj lastatempe maloftiĝis. La nereago de Kurba, ŝia pasiveco kaj malkoleremo malstimulis la kruelon. Krome, la buboj ne komprenis, ke ŝi prenis la ŝtonojn kaj ne reĵetis ilin. Tio estis same, kiel ĵeti malbelajn ŝtonojn kaj parolojn en la akvon de lago.

Malofte okazis, ke iu kompatema homo proponis al ŝi almozon – etan moneron, panpecon, dolĉaĵon. Kurba tre konsterniĝis kaj multe pardonpetis, antaŭ la elreviĝo videbla sur la mieno de la proponinto. Tiam ŝi plej milde klarigis, por provi malpliigi la malkomfortan situacion: al mi tre plaĉus akcepti, kaj mi multe dankas, mia sinjoro, sed miaj trovitaĵoj tion ne permesas al mi; ili tre ofendiĝus.

Tiel okazis, ke Poeto, grasa kaj grizhara negro, tre konata en la proksimeco de iu stratangulo pro la kokosdolĉaĵoj, kiujn li mem kuiris kaj vendis, eksciis pri la serĉado kaj rifuzado de Kurba. Tiu alnomo venis al li pro la pitoreska kutimo proponi kokosdolĉaĵojn kune kun naivaj versoj: kokosdolĉaĵo al kliento, je prezo de nura vento; dolĉaĵojn al vi mi proponas, similajn neniu konas; prenu kvar, pagu por tri, vi restos fidela al mi; se en la vivo vi solas, Poeta dolĉaĵo konsolas; se mankas kokosdolĉaĵo en la deserto, la vivo fariĝas dezerto; de la dolĉaĵo, dilemo: ĉu la simpla, aŭ kun kremo; la vivo pli plaĉas, se vi kokosdolĉaĵon maĉas; manĝu sentime, la Poeto kuiras estime; aŭdaca kokosdolĉaĵo konvenas, se la vivo vin ĝenas.

Tia vendostrategio bone funkciis. La klientoj ŝatis la ekstravagancajn versojn kaj fine aĉetis la dolĉaĵojn, kiuj cetere ne estis la plej bonaj, sed ja la plej malmultekostaj. Eĉ Kurba haltis por iom ripozigi la okulojn kaj aŭskulti la versojn de Poeto.

Unu tagon Poeto starigis kaptilon. Kiam li vidis, ke Kurba venas ĉe la ekstremo de la trotuaro en sia kutima kolektado, li faligis moneron sur lokon, kie ŝi certe devos pasi. Kaj li sidiĝis apude, por observi. Ŝi venis, kliniĝis kaj prenis la allogaĵon, klare mirante, ke ŝi trovis tian valoraĵon, tiel facile videblan. Tiam ŝi ekvidis la vizaĝon de Poeto, kiu bonhumore ridetis. Kurba komprenis la aranĝon kaj trankvile demandis:

- Ĉu vi lasis ĉi tien la moneron?
- Ne mi. Iu alia faligis ĝin.

Kurba ne scipovis kontesti. Unu fojon prenita, la monero al ŝi apartenas, eĉ se la aranĝo estis nehonesta. Poeto kaptis la okazon kaj aldonis:

– Do aĉetu de mi kokosdolĉaĵon per tiu monero. Ĉu vi preferas blankan aŭ brunan?

- Blankan.

Kurba pagis, prenis la dolĉaĵon kaj metis ĝin en la sakon de trovitaj objektoj.

– Mia sinjorino, se vi permesas al mi demandon, kion vi kaptadas dum tiom longa tempo?

- Mi kaptas tion, kion la homoj faligas.
- Kial?
- Mi volas kompreni, kion la homoj faligas.

Kaj Kurba, kiu neniam parolis, nek ridis, tiam ridetis dolĉe. Poeto serioziĝis.

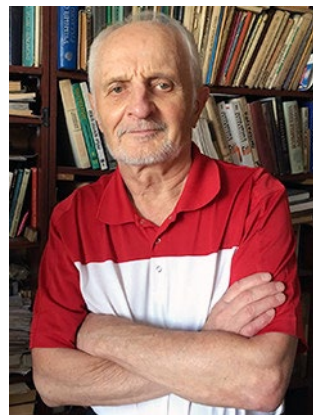
– Nu, ankaŭ mi estas stratkolektanto. Unu tagon mi trovos verson, kiu valoras pli ol miaj kokosdolĉaĵoj.

Kiam li finis sian frazon, Kurba jam troviĝis tri paŝojn for, sur la trotuaro, ĉiam kun la okuloj turnitaj malsupren. Tuj poste ŝi kliniĝis, prenis etan perditan objekton, zorge metis ĝin en la sakon kaj antaŭeniris.

Troa tago

Novelo de Miĥail Korotkov

1

Sonoris la vekhorloĝo. Mi, ne apertante la okulojn, malvigle etendis manon kaj premis butonon. Poste sentis, ke ĉe miaj piedoj, kiuj elstaras de sub litkovrilo, frotiĝas Baloro.

“Ha, sentaŭga kato, – mi ridetis, – li tamen superfortis la kuirejan pordon kaj aperis”. Mi ĉiam fermas lin tie por nokto, por li ne venu kaj ne malhelpu dormi. Mi sidiĝis sur la lito, volis preni Baloron en manojn kaj riproĉi. Sed kiam mi malfermis la okulojn – timege retiris la manon. Anstataŭ nia griza-blanka Baloro ĉe miaj piedoj sidis kaj indiferekte lavis sin dika katego, nigra kiel peĉo.

“Kiu diablo! Ĉu tiu penetris tra la ventolgiĉeto?” Laŭ mia dorso kuris malagrabra vento. Hieraŭ vespere tiu kato ne estis. Se estus hejme Nataŝa kaj Vika, mi opinius, ke ili alportis ĝin, kvankam ili tian deziron neniam montris, ni havas sufiĉe da zorgoj kun Baloro. Se mi hieraŭ vespere venus, ekzemple, post amika drinkado “apenaŭ viva”, mi povus, ne rimarkinte, enlasi lin en la pordon. Sed mi hieraŭ ne pekis, eĉ botelon da biero ne trinkis. Mi legis, preparis vespermanĝon, ian ordigon faris.

Mi levis min kun deziro elĵeti tiun neinvititan gaston sur la ŝtuparon, sed tio, kion mi ekvidis, devigis min ankoraŭ pli konsterniĝi. En la mezo de la ĉambro kuŝis, substerninte ian ĉifonaron, nerazita viraĉo, malpura kaj fiodora kiel senhejmulo.

Dum kelkaj sekundoj mi ne decidis alpaŝi al li, poste mi kuraĝis kaj abomeneme tuŝis per mia piedo lian ŝultron. Li malfermis la okulojn, sidiĝis kaj mire ĉirkaŭrigardis la ĉambron. Mi ne sciis, kion atendi de li, tial mi konvinkiĝis, ke miaj halteroj kuŝas sur sia loko, en ekstrema okazo ili estos utilaj.

– Kiel vi trafis ĉi tien?
– Mi ne memoras. – Li skuis la kapon kaj kulpe ridetis, kvazaŭ li volus diri: nu, superdrinkis mi hieraŭ, kion do, pardonu, bona homo.

Mi plilaŭtigis la voĉon:

– Nu, kiel vi ĉi tien trafis, vi ne memoras, sed kion vi memoras? Ĉu vi memoras almenaŭ, kiu vi estas?

– Homo, kiel vi vidas... – li ĉiam same kulpe, kiel al sia amiko, ridetis.

– Nu vi, aĉulo, ĉu vi komprenas almenaŭ ion?

Bati sidantan homon, kvankam li estas kanajlo, tamen ne decas, mi kaptis lian fiodoran ĉemizon kaj starigis lin.

– Fu, forlasu min! – Li forŝiris sin, saltis sur la liton, poste en la fendon inter la lito kaj la muro – kaj malaperis...

Ahem... fabeloj. Nun la instruita kato, verŝajne, komencos paroli ion. Li ĉiam ankoraŭ sidis sur la lito.

– Nu, kion vi diros? Ĉu ankaŭ vi estas el tiu fikompanio?

La kato ekkriis, kvazaŭ oni piedpremus lian voston, saltis malantaŭ la liton kaj malaperis inter la muro kaj la plankoplinto.

Kio do ĉio ĉi estas? Kial tiu tuta idiotaĵo devis okazi, kiam mi restis hejme sola, mi ne havas eĉ iun por rakonti. Sed Nataŝa kaj Vika ne kredus je tiu absurdaĵo. Jen ĵus estis viraĉo kaj kato, kaj – nenia postsigno.

Mi volis preni de la tablo liniilon por palpi per ĝi inter la muro kaj la plinto, kaj done konsterniĝis. La aĵoj de la trampo ja restis. Li dormis sur ia malnova palto kun duone senhara astrakana kolumo, kaj apude staris lia dorsosako, polurbrilanta pro malpuraĵo. Mi eksidis sur la liton, la unua penso estis la plej ĉiutaga: ĉu ne alportis la trampo pedikojn? Estus necese elporti la ĉifonaron en rubujon, sed kiel ĝin tuŝi?

Dum mi tion pripensis, knaris la enira pordo. Kia diablo? La torento de neinvititaj gastoj ne finiĝis. La pordo ja estis ŝlosita! Mi venis en la antaŭĉambron. Tie staris knabino proksimume dekdujara.

– Onklo Vlado, la patrino sendis min pruntepreni de vi iom da terpomoj.

Ahem, ŝi, ŝajnas, bone konas min, sed mi vidas ŝin unuafoje. Sed ĉu mi enketu la infanon: kiu estas vi kaj kiu estas via patrino?

En la kuirejo, saturita per odoro de io nebongusta, min kun rideto renkontis dika flavhara virinaĉo. Mi plian fojon por momento konsterniĝis, sed, kunpremite la dentojn, reregis min kaj simple diris, kvazaŭ ĉio estus en plena ordo:

– La infano bezonas terpomojn, – kaj poste adressedis al la knabino: – Kial vi ne prenis sakon, en kiun meti?

– Ha, donu al mi tute iomete kaj volvu en ĵurnalon.

Kia ĉarmo estas tiu knabino!

Mi elmetis el kesto kaj volvis en ĵurnalon kvin-ses grandajn terpomojn. La knabino dankis kaj forkuris. Ahem...

– Kaj nun mi aranĝos ordon kun vi, sinjorino. Nu, unue, la plej simpla kaj natura demando: kiu vi estas?

– Vi daŭrigas viajn stultaĵojn. Prefere ni ne daŭrigu. – Ŝi iom silentis. – Jen mi preparis al vi ovaĵon kun haringo kaj kafon. Manĝu, dume ĉio ne malvarmiĝis.

– Aŭskultu, vi, dika simio!.. – Estis ega deziro ĵeti sur ŝian fizionomion la paton,

sed mi detenis min. Poste mi prenis la paton kaj elĵetis en la rubujon tion, kio en ĝi estis. La kafon, aŭ kio tie estis anstataŭ ĝi, mi elverŝis en la deflukuvon.

– Almenaŭ ili laboru profesie, kiuj sendis ĉiujn vin. Por ĉiu okazo komuniku al ili: en nia familio neniu manĝas ovaĵon kun haringo, kaj kafon ni ankaŭ ne amas. Se vi volis veneni, vi devus elekti ion pli bongustan.

Sur la vizaĝo de la virino – pli volonte mi nomus ĝin porkina muzelo – aperis sincera ĉagreno.

– Kial vi elĵetis? Vi paŭtas kontraŭ mi, sed ĉu ankaŭ kontraŭ manĝaĵoj? Mi mem manĝus.

Ahem, ŝi senarmigis min per sia mildeco. Antaŭ unu minuto mi volis ĵeti la paton sur ŝin, kaj poste bati tiun porkinan muzelon, ĝis ĝi transformiĝos al sanga miksaĵo. Sed nun miaj manoj malleviĝis. Ne decas tio por viro. Jes, ŝi tre similas al porka muzelo, tamen ŝi estas virino.

Mi decidis, ke estas sence voki policon, mi povas trafi en ridindan situacion. Tiu virinaĉo malaperos en la fendo inter la muro kaj la plinto kiel tiu trampaĉo. Mi ne dubas, ke ĉiuj ili, inkluzive de la knabino kaj la kato – ĉiuj estas unu bando.

– Jen, sinjorino, – mi diras, – mi ne scias, kion fari kun vi plu. Elĵeti vin el la loĝejo, mi opinias, estas sence, ĉar ŝlosita pordo por vi ne estas obstaklo. Mi ne scias, kiu vin sendis, kion vi intencas, por ĉiu okazo mi donas informon: ni ne havas ion interesan por via bando. Komputero, televidilo, magnetoskopo – ĉio estas tiel malnova, ke neniu ilin aĉetos. Nia tuta vestaĵo estas portita. Librojn nun estas varo ne multe aĉetata, kaj tiuj, kiuj estas, valoras nur por mi. Oron ni ne havas. Ioma mono estas, sed ĝi estas en banko. Kvankam... por kia diablo mi instruas vin, vi ne estas stultuloj kaj ne bezonas mian instruadon. Kaj vi atakis min, verŝajne, ne pro aĵoj kaj mono. Sed pro kio? Dume mi ne scias. Sed mi pripensas la situacion. Mi, sciui, ne ĉagreniĝas kontraŭ menskapabloj. Ni rigardu, kiu superos.

Ŝi aŭskultis min kaj humile palpebrumis per siaj porkaj okuletoj. Ŝia nura avantaĝo estas la humileco, virina malforteco. Aliaj avantaĝoj forestas. Ili povus sendi ĉarman belulinon, por ke viro lasu sin delogi, sed ne ŝtipon kun porka muzelo.

2

Mi ne povis daŭrigi tiun sensencan konversacion, estis tempo iri al laboro. Elirante el la loĝejo, mi renkontis naz-al-naze liveristinon de telegramoj. “Bone, ke mi trafis ĝustatempe. Subskribu”.

Mi certe sciis, ke al miaj parencoj ne okazis io malbona, aliel mi sentus tion eĉ trans miloj da kilometroj. De kiu povas esti la telegramo? En la enirejo estis jam sufiĉe hele, por kompreni literojn sur la algluitaj paperaj strioj. “Sxargxu orangxojn per bareloj fratoj Karamazov”.

Nu bone, mi ŝarĝos. Ho, mi al vi tiel ŝarĝos! Tio min eĉ iom trankviligis. Nenio nova, ĉio daŭras en la sama maniero.

Sur la busa haltejo evidentiĝis, ke en miaj poŝoj forestas eĉ ŝanĝmono por veturo. Tio ne estas mia distriĝo, pli verŝajne tio estas la ĉarma knabineto, la tiel nomata najbarino. Nu, *ili* ĝislime jam etanimiĝis. Mia pasporto kaj banka karto en ĝi estis bonŝance en sia loko. Mi devos iri ĝis la plej proksima ATM, al laboro mi, sendube, malfruos.

Kiam mi nur foriĝis de ATM, iu tiris mian manikon. Antaŭ mi staris Panikovskij, nu, Zinovij Gerdt en lia aspekto.

– Donu milionon, donu milionon, donu milionon! – diris Panikovskij, idiote grimacante. En alia momento mian dorson trakurus superstiĉa malvarmo. Ja Zinovij Jefimoviĉ mortis antaŭ multaj jaroj. Nun mi nur rimarkis por mi mem, ke tio estas jam la dua epizodo el *La ora bovido*¹. Ĉu la fantazio de miaj nekonataj kontraŭuloj jam elĉerpiĝas?

Al laboro mi iomete malfruus. Mi antaŭsentis, ke ankaŭ ĉi tie min atendos ia embaraso.

Jes, min ne rekonis gardisto kaj kunlaborantoj, kiujn mi renkontis en la koridoro. La gardisto elskribis al mi unufojan paspermesilon kiel al ia flanka vizitanto.

Sur mia laborloko, ĉe mia komputero sidis la subtera milionulo Korejko. Kun satenaj manumoj. Memkompreneble, Jevgenij Jevstignejev. Tie ĉi mi finfine deprimiĝis. Kion ili faraĉas kun mi? Se ĉe mia tablo sidus ia abomena fizionomio, mi eble tiun fizionomion vangobatus. Sed la aktoron Jevgenij Jevstignejev mi ĉiam estimis. Mi komprenis, ke en ĉi tiu oficejo mi estas jam neniu.

La gardisto ĉe la elirejo, rigardinte mian paspermesilon, ekkriis:

- Metu subskribon pri la foriro!
- Kies subskribon?
- Nu, kie vi estis. De Aleksandr Ivanoviĉ.
- Do, de Korejko... – mi murmuris per falinta voĉo.

Ne senesperigi ĝisfine al mi helpis mia neracia optimismo. En similaj okazoj mi ne pentras bildojn de senespero por la estonteco. Ŝajne mi perdis la laboron, en la loĝejo okazas nekompreneblaj eventoj. Kaj ne nur en la loĝejo: Panikovskij, Korejko, telegramo pri oranĝoj. Mi bezonas ĉion ĉi pricerbumi. Pli bone estas ne veturi dume hejmen. La piedoj mem portis min al trolebusa stacio, mi mekanike veturis ĝis la lasta haltejo. Ĉi tie apude estas nemulthoma kafejo kun teraso sur la bordo de lageto, kovrita de salikoj kaj kanoj, loko sufiĉe romantika.

Mi sidiĝis, kompreneble, sur la teraso por ke la aspekto de la lageto estu pli bela, mendis karafeton da forta vino kaj seriozan matenmanĝon. Tiun, kiun preparis la falsnomita edzinaĉo, mi ja eĵetis, kaj la sana bezono manĝi matene ne atendigis.

Dekomence mi sufokis la malsaton, poste verŝis pokalon da vino kaj, trinketante ĝin poglute, komencis cerbumi. Pokalon da vino aŭ glason da biero mi neniam trinkis plezure lante, ĉiam eltrinkis unuglute. Mi ne volis perdi tempon por lanta plezuro, ĉiam urĝis aferoj. Sed hodiaŭ tiaj aferoj forestas...

La unua demando, veninta en la kapon, estis ŝajne neprincipa. Kio estas tiuj

homoj: “mia edzino”, la senhejmuldo, Panikovskij, Korejko? Kiuj estas ili: talentaj aktoroj, kiuj ludas senmakule, aŭ oni manipulas min hipnote? La intereso estas ne vana, tio estas ia vojo al solvo. Se aktoroj – ili estas kvankam ekstreme talentaj, sed homoj. Kaj se hipnoto – apenaŭ tia forta hipnoto ekzistas. Krome la senhejmuldaĉo kaj la kato malaperis inter la muro kaj la plinto. Tio jam ne estas teatro...

Ĉi tie agas iaj superfortoj, kiujn ankoraŭ neniu renkontis. Kaj se iu renkontis – tiu silentas. Ĉu mi rakontu ĉion ĉi al iu? En pli bona okazo oni priidos min, kaj en pli malbona... En la pli malbona oni metos en frenezulejon.

Ni supozu, kiel en la teda sciencfikcio: iuj aliplanedanoj faras eksperimenton pri terano, tio estas, pri mi. Kiel li kondutos, se ni ĵetos lin en la unuan cirkonstancon, en la duan, la trian? Ni supozu. Sed en tiu okazo, kial ili enĵetas min nur en malagrablaĵojn: la fetora trampo, la porkinsimila “edzino”, la perdo de la laboro?

Kial ili ne sendis al mi, ekzemple, agrablan kunparolanton? Tio estas por mi “malsana” temo. En la laboro ĉiuj konversacioj estas nur pri la produktado, kun Nataŝa – pri Vika kaj pri ŝia estonto. Nu, libroj... Sed oni volas ja homan komunikiĝon. Mi sidus ĉe tablo kun interesa homo, ni trinkus po glaseto aŭ po du, trinkus bieron kun sunsekigita fiŝo, parolus pri la vivo, pri perspektivoj de Ruslando, kritikus ĉiujn ĉi kriplulojn, kiuj nun ĉion administras. Kun Nataŝa kaj Vika tiaj konversacioj ne sukcesas.

Aŭ ili povus sendi al mi mirindan belulinon, kiu iĝus provizore mia edzino. Nu, tio estas pura teorio, mi tute ne pensas pri ia adulto.

Sed ili sendas nek tion, nek alion, nek ion agrablan trian. Ili havas propran metodikon de eksperimentoj, kraĉi ili volas, kio al mi estus agrabla kaj male. Sed ĝis kiam ili intencas eltiri el mi nervojn per ĉio ĉi? Eltiri... Eltiri?

Mi volis fari gluton da vino, sed la mano kun la pokalo pendiĝis je kelkaj centimetroj de mia buŝo. Tiel mi sidis, verŝajne, sufiĉe longe. Du junuloj de azia aspekto ĉe najbara tablo kelkfoje mire rigardis min. Eble ankaŭ tiuj du komencos nun iajn miraklojn fari?

Neatenditan fluon de asocioj elvokis en mi la vorto “eltiri”. Eltiri... eltiri... kion? La nervojn... la animon... Aha, ili eltiras el mi la animon. Psikologia atako, tiel ni diru. Ahem, pensu, homo, pensu...

Unue, kiu kaj por kio povus bezoni mian animon? Denove eniĝas en la kapon librecaj ŝablonoj. Aliplanedanoj. Mefisto... Ne, la lasta simple venus kaj proponus marĉandon. Ne, al diablo iru la tuta absurdo: aliplanedanoj, Mefisto. Neniam ĉeestis odoro de sulfuro, mi devas serĉi ion pli proksime, sur *tiu ĉi* flanko.

Resume: ĉu iu povas bezoni mian animon? Jen la demando. Nur nun mi povis albuŝigi la pokalon kaj fari gluton da vino. Ĉu iu povas bezoni?.. Ĉu mi havas ĝin, la animon, kaj de kia kvalito estas ĝi por esti bezonata al iu? Kio estas ĝi? Pri la animo multe parolas la eklezio: venu al ni, preĝu, starigu kandelojn, plenumu fastojn, legu Biblion, vivpriskribojn de sanktuloj, kantu psalmojn, nur tiel vi povos savi vian animon. Ĉio ĉi estas malproksima de mi. Mi sentas la animon alie. Se oni

vidas ĉirkaŭ si moralan kruplecon, nejustecon, senkompaton, mensogon, stultecon, mokadon pri beleco, kaj io doloras ene – kio estas tio, se ne la animo? Kaj se oni ĝojas pro hazarda bona rigardo, pro susuro de aŭtuna foliaro, pro ruĝaj nuboj dum sunsubiro, pro kvieta lunuhela nokto – ĉu tio ne estas animo? Kaj per kio krom animo mi povas percepti la saĝecon de antikvaromaj filozofoj, la belecon de antikvagrekaĵoj kaj mezepokaj japanaj poetoj, la hindan muzikon?

Ĉio ĉi signifas, ke mi havas animon, sed kiu bezonas ĝin? Tiu, kiu ĝin ne havas, sed volas havi. Ekzemple. Vivis averaĝa knabo en urbeto, kiun oni ne sur ĉiu mapo povas trovi. Bona knabo, li ĝojis pro hazarde veninta pupteatro, pro hokeo en la korto kun hokeilo eltranĉita el tabulo, pro lignofajro ĉe bordo de lago, kaj pro konkroj kolektitaj ĉe rando de la akvo. Kiam li estis pli aĝa, li verkis malglatajn versojn al samklasanino, kaj estis senlime feliĉa, kiam ŝi legis ilin kaj ridetis.

Poste, kiam li iĝis tute granda, venis fitempoj, kiam supre oni anoncis: ĉiujn riĉaĵojn de la lando oni rajtas disŝteli. Nia junulo komprenis, ke tia sortodonaco okazas unufoje dum mil jaroj, kaj li ekvivis laŭ la cirkonstancoj. Tie mensogis, tie perfidis, tie rabis, tie kontraŭulon en betonon enmurigis (ne juĝu severe la knabon, la tempo estis tia: se vi ne enmurigus, oni vin enmurigos). Li elvivis en ĉiuj ĉi disputoj-pafadoj kaj finfine atingis sian revon. Kaj palacon kun baseno kaj gardantaro li havas, kaj multekostajn aŭtojn ŝanĝas kiel gantojn, kaj sur ĉiajn kanariojn povas flugi, se deziro aperas.

Jen foje li sidis vespere, trinketis multekostegan, nur por li atingeblan vodkon (aŭ konjakon, viskion, tekilon), kaj rememoris la hokeilon eltranĉitan el tabulo. Kaj lia mentono subenpendis. Kiel? Estis nur tiu hokeilo – kaj estis ĝojo kaj feliĉo. Kaj nun estas ĉio, kion nur la animo dezirus, sed kie estas ili – ĝojo kaj feliĉo? Kiel mi diris: nur la animo dezirus? Animo, animo... Eble en ĝi estas la tuta kialo? Tiam ĝi estis, sed nun, plej verŝajne, forestas. Ĝi ie tie en disputoj-pafadoj mortaĉis. Jen fia! Nun mi ĝojus, kiam mi ĉion havas, sed ĝi elpensis mortaĉi.

Aha, animo do forestas, sed, ha, por kio mi havas monon? Kiu malhelpas aĉeti ĝin? Ha, neniam obstakloj. Sed indan animon neniu vendos, li mem ĝin bezonas. Tial mi prenu perforte.

Li trovis iajn potencajn hipnotistojn, ekstersentulojn (kia idioteca vorto!), sorĉistojn. Mi ne kredas serioze je tio, sed se estas probableco eĉ se kun kvin nuloj post la komo, do, kredas mi aŭ ne kredas, sed ili ekzistas.

Jen la labora hipotezo. Estas spaco por pripensado. Domaĝe, ke la karafeto estas jam malplena, mi mendu ankoraŭ unu...

3

Ĝis la vespero mirakloj ne plu estis. Verŝajne, ili donis al mi eblecon ripozi, ĉar vespere denove *ĉio* daŭris.

Kiam mi venis hejmen, la enirpordo estis neŝlosita. En la loĝejo amasiĝis

kompanio de nekonatoj, ĉirkau dekopo. Laŭta muziko, tabaka fumo, fiaj dancoj. Tabloj estis starigitaj mezen, sur ili staris boteloj, restaĵoj de ia neapetita manĝaĵo, telero kun cigaredstumpoj. Min neniu rimarkas, mi estas konsiderata, verŝajne, unu el ili, nu, li eliris provizore kaj revenis. En la kompanio estis ankaŭ tre neallogaj virinoj, sed la matenan “edzinon” inter ili mi ne vidis.

Mi miris: de kie venas la laŭta muziko? Mi neniam havis tiajn potencajn aparatojn, ankaŭ ĉi tiuj homoj (sed ĉu homoj?) nenion alportis kun si. Mi iris tra la loĝejo, penante ne malhelpi, kaj konvinkiĝis, ke iaj fontoj de la muziko forestas, ĝi simple pendas en la aero. Mi eliris sur la ŝtuparplaceton – tien eĉ unu sono ne penetris. Nu, nenio mirinda.

Mi denove venis en la loĝejon. Min ĝoje renkontis Pankratov-Ĉornij².

– Ho-o, Vlad Ivaniĉ! Ni iru, trinku po kvindek gramojn...

Ni sidiĝis ĉe tablo.

– Mi, Ivaniĉ, estimas vin. Vi estas simpla, kun vi oni ĉiam povas trinki po unu grameton. Kaj tiu ĉi kunvenaĉo... Iru ili al diablo! Ek, Ivaniĉ. Se temas pri zakusko, tiu temo jam, verdire, ne abundas, sed jen – citronoj ankoraŭ estas, manĝu citroneton.

Tiu kunparolanto baldaŭ tedis min, ni ne diru pri la cetera kompanio, kaj mi nerimarkeble foriris. Mi ne volis iri ien konkrete. Mi ne estas ŝatanto de amuz-ejoj, vespere mi kutime estas okupita pri pli interesaj aferoj. Sed hodiaŭ hejme pri iaj aferoj ne temis. Mi eniris en la plej proksiman picejon, ie mi devis pasigi tempon.

Same kiel en la kafejo apud la lageto mi mendis karafeton da portovino. En la kafejo mi trinkis du karafetojn, kun Pankratov-Ĉornij ni trinkis po du glasetoj. Nenio ebriigas, la kapo estas pura kaj hela, sed ideoj en ĝi tute mankas.

Mi neniam estis en tiu picejo, kvankam al ĝi de mia domo estas tri minutoj da irado. La amuzejo estas kontentiga, sed vizitantoj ne abundas. Tial mian atenton tuj allogis pitoreska paro. Precipe ŝoka aspektis la viro, proksimume samaĝa kun mi. Kvazaŭ Robinsono, reveninta hieraŭ de sia insulo. Barboza, longharara, en ledaj jaketo kaj ĉapelo, kiun li ne demetis eĉ sidante ĉe la tablo.

Sed ankoraŭ pli mistera estis lia kunulino. Mi ne arogas priskribi ŝin, tio estas super miaj fortoj. Se oni intencus priskribi nebelan virinon – kio povas esti pli simpla? Ekzemple, dikaj vangoj, etaj ŝvelintaj okuloj, nazo kiel terpomo – nenion pli, la bildo estas preta. Alia ekzemplo: longa malgrasa vizaĝo kaj longa nazo. Ĉu sufiĉas? Jene.

Tio estas verŝajne miaj ebriaj fantazioj, la vino finfine batis la kapon. Mi volus ekspliki mian penson: la kunulino de la barbulo estis tiel rare bela, ke nur pentristo de granda talento povus figuri ŝin sur tolo. Mi povas diri la nuran vorton: perfekteco. Ĉu estas vortoj por priskribi la perfektecon? Mi tiajn vortojn ankoraŭ ne inventis, kaj, verŝajne, ne nur mi.

La barbulo kaj lia kunulino ne rigardis min eĉ unufoje, sed mi sentis, ke ili min

observas eĉ ne rigardante. Mi ne dubis, ke ili estas daŭrigo. Estis personaĵoj de *La ora bovido*, poste Pankratov-Ĉornij, nun estos Robinsono Kruso. Nur kiu estas lia kunulino?

Subite mi rememoris la kaprompaĵon, elpensitan en la kafejo ĉe la lageto. Diablo prenu, tio estas ia halucino, tiu bagatelaĵo ankaŭ tie ne donis al mi trankvilon. Mi desegnis sur hazarda buŝtuko kvadraton 12×12 kaj komencis enskribi ciferojn.

Kiam mi por momento deŝiris la okulojn de la kvadrato, dekstre de mi staris Robinsono. Apenaŭ rimarkeble ridetante li rigardis jen min jen la kvadraton.

– Kial 12×12? Ĉu vi estas certa, ke viaj ciferoj estas korektaj? – li demandis kun moko.

Laŭ tio, ke li venis al mi kaj laŭ lia ruza rideto mi komprenis, ke li estas la ĉefa aganto en miaj hodiaŭaj aventuroj, kaj tre baldaŭ ĉiuj enigmoj estos solvitaj...

Sed tio estas jam alia kaj longa konversacio.

Notoj

1. *La ora bovido*. Satira romano (1931) de Ilja Iljĉ kaj Jevgenij Petrov, en kiu friponoj penas ŝteli monon ĉe la kaŝita milionulo Aleksandr Ivanoviĉ Korejko. La komedia filmo kun Gerdt kiel Panikovskij kaj Jevstignejev kiel Korejko aperis en 1968.

2. Pankratov-Ĉornyj, Aleksandr (1949-). Sovetunia kaj Ruslanda aktoro kaj reĝisoro (aŭtente: Aleksandr Gusev).

Poezio el ĉiuj ĉieloj 2020

Estas anoncita la sesa konkurso pri poemoj en Esperanto kaj la itala lingvo. Rajtas partopreni ĉiuj poetoj el nia planedo. La versaĵoj povos alveni en la itala lingvo, en Esperanto, aŭ en ambaŭ lingvoj.

La poetoj devas partopreni per nur unu poeziaĵo ne pli longa ol 50 (kvindek) versoj entute. Oni sendu ĝin, kune kun la aliĝilo, per retroŝto al: samideano@hotmail.it.

Elŝutu la aliĝilon en formato DOC https://www.iconcorsidisamideano.it/?media_dl=491 aŭ bonvolu plenigi la formularon ĉe <https://www.iconcorsidisamideano.it/poezio-el-ciu-j-cieloj-sesa/>.

La verkoj devos alveni antaŭ la 30a de aprilo 2020. Al ĉiuj partoprenantoj Samideano sendos la verkaron en pdf, kiam ĝi estos preta kaj eldonita.

Pliajn informojn legu rete: <https://www.iconcorsidisamideano.it/poezio-el-ciu-j-cieloj-sesa/>

Ina kuraĝo

Rakonto de Julian Modest

Magdalena estis energia, lerta kaj kapablis solvi ĉiujn malfacilajn problemojn. Ŝi ne havis edzon, ŝi mem zorgis pri sia filo kaj helpis siajn gepatrojn, kiuj jam estis maljunaj. En la fabriko por infanaj ludiloj, kie Magdalena laboris, ĉiuj estimis ŝin. Ja ŝi estis sperta laboristino, agis rapide kaj helpis la virinojn, kun kiuj ŝi laboris. Onklino Kina, la plej aĝa virino en la fabriko, ofte diris al Magdalena:

– Magdalena, tre bela vi estas, sperta, lerta, ĉiam vi kare ridetas, kial vi ne edziniĝos denove? Ja, vi devas havi edzon, kiu helpu vin.

– Tio certe okazos, onjo Kina, – respondis Magdalena, – sed pro la laboro mi ne havas tempon serĉi edzon.

Tamen la fabriko ĉesis funkcii, kaj Magdalena ne plu laboris. Ŝiaj gepatroj serioze maltrankviliĝis.

– Magdalena, – diris ŝia patrino. – Kiel ni vivos nun? Vi ne plu laboras, niaj pensioj estas malaltaj kaj ni ne povas helpi vin.

– Panjo, ne maltrankviliĝu. Mi ĉiam sukcesis solvi la problemojn, kaj same nun mi sukcesos. Se oni deziras labori, oni nepre trovos laboron.

Kaj Magdalena rapide solvis la problemon. En la loĝkvartalo estis malgranda nutraĵvendejo, Magdalena luis ĝin, kaj ŝi mem iĝis vendistino en la vendejo, kie oni povis aĉeti panon, fromaĝon, kolbasojn, konservitajn nutraĵojn... La homojn, kiuj venis en la vendejon, ŝi renkontis afable, ridete, ŝi estis ĉarma, kaj multaj ŝatis aĉetadi en ŝia vendejo.

Tiu ĉi vintro estis frosta. Falis multe da neĝo, la stratoj glaciigis. La norda vento hurlis kiel malsata lupu. En la loĝkvartalo estis kelkaj senhejmuloj, kiuj provis ie trovi azilon dum la frostaj tagoj. Ili vagis sur la stratoj, eniris en kafejojn, drinkejojn. Ofte ili staris sur la trotuaroj kaj almozpetis. Fojfoje iu el ili eniris la vendejon de Magdalena kaj elprenis el ŝia ĉifona vesto kelkajn monerojn por aĉeti panon. Tio ĉagrenis Magdalenan. Ŝi donis panon al iu senhejmululo sen preni de li monon. La homoj miris kaj demandis ŝin, kial ŝi donas panon senpage, sed Magdalena kutimis respondi:

– Ja, mi ne iĝos pli malriĉa.

Foje Magdalena decidis helpi la senhejmulojn kaj sur la vitrino de la vendejo ŝi metis grandan surskribon:

“Por la senhejmuloj la pano estas senpaga.”

Multaj eksciis pri ĉi tiu surskribo, kaj en la vendejon de Magdalena komencis veni senhejmuloj el aliaj loĝkvartaloj de la urbo. Tamen ankaŭ la aĉetantoj en la vendejo de Magdalena plimultiĝis, kvazaŭ la surskribo havis miraklan forton.

Tion rimarkis la posedantoj de la najbaraj vendejoj, kiuj komencis envii ŝin.

Iun matenon malbona novaĵo disvastiĝis en la loĝkvartalo: “Nokte oni bruligis la vendejon de Magdalena”.

Tio profunde ĉagrenis la gepatrojn de Magdalena. Ŝia patrino ekploris:

– Magdalena, kion vi faros nun! Oni bruligis ne la vendejon, sed vin mem!

Tamen Magdalena alrigardis la patrinon kaj nur diris:

– Panjo, ne ploru. Mi helpis multajn homojn, kaj certe estos iu, kiu helpos min.

Dio estas bona.

Literatura konkurso “Ĥristo Gorov – Ĥrima 2020”

Ĥristo Gorov (Ĥrima) estis unu el la plej elstaraj bulgaraj esperantistoj, talenta Esperanta verkisto, poeto, tradukisto kaj publicisto. Bulgara Esperanto-Asocio anoncas Internacian Esperantan Literaturan Konkurson. En la konkurso povos partopreni geesperantistoj el ĉiuj landoj.

La konkurso estos por rakonto kaj eseo. Ĉiu aŭtoro rajtas partopreni per unu rakonto aŭ per unu eseo, originale verkitaj en Esperanto. La konkurso ne havas konkretan temon. La verkoj estu tajpitaj komputile kaj ĉiu aŭtoro nepre uzu la Esperantan alfabeton per supersignoj. La aŭtoroj indiku sian sekson (inan aŭ viran). La verkoj estu subskribitaj per la vera nomo de la aŭtoro, estu plena poŝtadreso, telefono kaj interretadreso. La rakontoj kaj eseoj estu maksimume tripaĝaj; formato A4; tiparo Times New Roman (12 punktoj).

La gajnintoj ricevos valorajn premiojn.

Bonvolu sendi viajn kontribuojn ĝis la 30a de septembro 2020 rete al modest@abv.bg aŭ poŝte al Georgi Mihalkov, Sofio – 1229, “Vrabnica” 1, bl. 529 vh. A et. 9 ap. 33, Bulgario.

Iĝu amiko de “La Ondo de Esperanto”!

Jes, sed alvenos ja la tago

Poemo de Miguel Fernández

Memore al la hispana kantpoeto José Antonio Labordeta,
mortinta pro ago de la sama murdema kankro,
kiu ankaŭ min vundis antaŭ kelkaj jaroj

(1)

Matenruĝo alvenis. Duonsvena,
mi min fordonis al timata nepro.
Odoro je... sulfuro?, kirurgaj maskoj... blankaj?... verdaj?..
"Spiru!"... "Forte!"... "Tiele!"... "Ĉio iras bonorde!"...
... ..

(2)

Kaj vekiĝo metala kaj sengusta.
Jen ade zumas ia mezurilo.
Tuboj... juko ĉepojna... kaj sondilo.
Jen mia sekso dresita: trapikita.
Aj, ne doloro, sed ĝeno superhoma!
Flegistino alvenas kvietige.
Prenas noton, revenas ĉe sian tablon, skribas...
Ŝi belas kaj teneras, mi dormemas.
...
Venas, notas, revenas ĉe sian tablon, skribas
...
Sidas plue ĉetable, ĉiam skribas.
... ..

(3)

Nun mi portatas al etaĝo kvara.
“Ĉio bonordas”, ĉiuj diras. Kisoj.
Kiom da amo! Fenestregoj. Strato.
Aŭtoj kaj motorcikloj. Piedirantoj. Muto.
Kvazaŭ temas pri filmo de l' granda Buster Keaton.
Najbar', matene operaciita,
ellasas ronkon plendan. Ĝene fortan.
Mi vekigās. Jam noktas...

...

Mi venas re al la silenta filmo
kaj la ceteraj sonĝoj.

... ..

(4)

Jam pasis du semajnoj.
Fine mi estas jam unu el ili.
La fakton mi komence ne akceptis.
Ho, ne, onkologio!
Tio neniel povus min rilati.
Iu tute eraris.
Tiaĝo estas nur por aliuloj.
Kuracisto konfirmis: “certe jes, mi bedaŭras”
Efluvo gal-amara
kreskadis de la brusto ĝis la gorĝo,
kiel kreskas ciklono,
kiel kreskas teruro,
kiel kreskas l' angoro de mortokondamnito,
kiel kreskas kaj ŝaŭmen disrompiĝas
ondego plej surpriza
al plej sperta surfisto terurita,
kiel kreskas aflikto nokte nigra
en *Adagio for Strings* de Samuel Barber,
tia usone flamenka¹ muzikpeco.

...

Fine mi estas jam unu el ili: pli de ĉiuj,
pli de la tero, pli de la absurdo.
“Bonordis ĉio”, diras la kirurgo.
“Ĝi kuraceblas kun

pli ol naŭdek procentoj da probablo”.
Mi, kiel Labordeta, pensas: “Ho,
ve, kia misfortuno!
Mi ĉiam anis ĉe l’ granda malplejmulto”.
Sed, miafunde, kultivas mi esperon.
Mi estas antaŭ isto de espero. Revas.
... ..

(5)

Pasis tri jaroj. Jen mi pluas. Jes.
Ĉi-momente ŝajnas supervenkita
la grava piko de l’ murdema kankro.
Sed min timigas plue kontroloj kuracistaj
ĉiun sesan monaton.

Tiaj faltoj!

Mi min rigardas spegule. Jen strangulo.
Sole oldulo sola ĉi-momente.
Neniu ja, krom mi, li povus esti.
Ankaŭ akcepti tion mi rifuzas.
Tion konfirmas
nek miaj sonĝoj nek miaj deziroj.
Tion konfirmas mia identkarto.
Tion konfirmas fakto: ĉiufoje
la viv’ kaj la vivantoj min pli ĝenas.
Tion konfirmas faro: jen knaboj, jen knabinoj
cedas al mi sidlokon en metroo.
Mi sentas min vundita, kvankam danka.
Mi sentas min proksima
al iliaj sopiroj flugilhavaj,
plenaj de vivo kaj futuro. Tiom...
Tiom, ke, nu...
Mi plue sentas min unu el ili.
Sed tamen...
mia spegul’ konfirmas: nur oldulo.
Ene de mi, la lasta jar-kvardeko
tiel ĵusas, ke mi preskaŭ ĝin tuŝas
per la pinto de fingroj plu netremaj.
Ĝi ja ankoraŭ freŝas...
Tion dementas klare la spegulo.
Kaj mi rezignacias.

Motivojn por feliĉi nun mi havas:
ĉi-momente ŝajnas supervenkita
la grava piko de l' murdema kankro.
Mi pluas ĉe l' espero.
Pluas ĉe l' utopio.
Ĝin miaj nepoj vidos:

*Alvenos ja la tago,
en kiu, ĉe kaplevo,
ni ĉiuj vidos landon
nomatan la liber².*

... ..

(6)

Stelnoktas. Mi min kroĉas, kara, viatalien.
Ni kuniras havenen. Ni sidiĝas
kontraŭ ŝipego baldaŭ forŝiponta,
intense prilumita. Ĉie pendas
kermesaj lampionoj kaj lampetoj.
Sur-ferdeke kaj -kaje,
oni swingadas brakojn kaj poŝtukojn.
Kisoj kaj emocioj transverŝiĝas
pere de reva-sonĝa atmosfero.
De kaje surferdeken
soras kanto: *Poetoj andaluza*³,
de Alberti kaj l' grupo *Aguaviva*,
plej bele elĥorata
de gestudenta aro da dudekjaruloj.
Jen surferdeke knabo,
viŝas al si larmetojn de plor' neevitebla.
Ne fore de li, paro
fordonas sin al kiso pasia kaj eterna,
kiam iu surkaje ludas akordione
Un homme et une femme, de Francis Lai.
Al vi mi kunpremiĝas, surigas mian kapon
sur vian majan bruston,
fermas l' okulojn. Vi
jam estas ne nur vi, sed la resumo
de la tuta beleco travivita.

... ..

(7)

Kaj, kiam mi malfermis la okulojn,
vi estis for; la ŝipo, forŝipinta.

Notoj

Hispanigo de la ĉi-supraj versoj fare de la aŭtoro mem konsistigas la lastan poemon de la baldaŭ aperonta poemaro *Semilla de arbol* (Semo de matenruĝoj), hispanlingva antologio de ĉiuj poemplibro publikigitaj de Miguel Fernández, inkluzive de aro el liaj lastatempe verkitaj lirikaĵoj.

1. *Flamenko* (el la hispana *flamenco*). Hispana kant- kaj danc-arto praktikata ĉefe en Andaluzio, sintezo de diverskulturaj alportoj (panĝaba, pere de la ciganoj, araba-andaluza ktp), kaj nomumita de Unesko “kultura heredaĵo de la homaro”.

2. Versoj el la poemo *Kanto al la libero* de la aragona poeto José Antonio Labordeta (1935-2010), legebla, kune kun pluraj poemoj de la sama aŭtoro, en la poemantologio *Poezio: armilo ŝargita per futuro* (Madrid: SATeH, 2013) en traduko kaj kun komentoj de Miguel Fernández.

3. Temas pri la poemo *Balado por la andaluzaj poetoj de la nuno* de la andaluza poeto Rafael Alberti (1902-1999), pluraj el kies poemoj, inkluzive de tiu, legeblas en la jam menciita poemantologio *Poezio: armilo ŝargita per futuro*.

Miguel Fernández deklamas en Madrida placo.

Nia libroproduktado en la 2019a jaro

Enkonduko ĉiujare ripetata (ne legu, se vi delonge abonas)

Ekde sia renaskiĝo *La Ondo de Esperanto* ĉiujare publikigas statistikon de la libroproduktado en Esperantujo, daŭrigante la iniciaton de Vilmos Benczik en la Budapeŝta revuo *Hungara Vivo*. Por tiuj, kiuj unuafoje abonas *La Ondon*, ni ripetu kelkajn enkondukajn frazojn, kiujn prefere ne legu niaj konstantaj abonantoj.

La bazo de nia statistiko estas la rubriko “Laste aperis” en la revuo *Esperanto*, en kiu estas registrataj ĉiuj libroj, kiujn la libroservo de UEA ekvendis en la aktuala jaro. La jartabelojn akompanas resumaj tabeloj por la 29-jara periodo de nia statistikado (1991-2019).

Tia statistiko ja estas kritikebla kaj kritikinda.

Unue, en “Laste Aperis” estas registrataj pluraj libroj, eldonitaj antaŭ kelkaj jaroj sed ekvenditaj de UEA en la koncerna jaro, ekzemple, ĉar la eldoninto ne tuj post la eldono sendis specimenon al Roterdamo. Tio povas doni misan bildon pri la revuata jaro, sed la resuma statistiko glatigas la fluktuaĉon kaj fidine vidigas la ĉefajn tendencojn en nia eldonado.

Due, la libroservo de UEA vendas ne ĉiujn novajn Esperanto-librojn, kaj en “Laste Aperis” kutime mankas, ekzemple, lerniloj eldonitaj por landaj bezonoj (ekzemple, lernolibroj por ĉinoj) kaj etkvante eldonitaj broŝuroj, kiujn la aŭtoroj disvendas kaj disdonacas en siaj kluboj kaj renkontiĝoj. Same mankas en “Laste Aperis” kongreslibroj, programbroŝuroj kaj jarlibroj, kiuj abunde aperas ne por vendado en libroservoj, sed por disdono al la respektivaj kongresanoj kaj asocioj.

Trie, ekster la statistiko restas la bitlibroj, kiujn la aŭtoroj (kutime, senpage) ofertas en la virtuala mondo sen zorgi pri papera eldono por ne pagi la eldonkostojn. Tio reduktas la rikolton de libroj paperaj.

Sed dume mankas pli granda statistika bazo ol la kritikebla “Laste Aperis”.

Ordinara jaro kun 150 “novaj” libroj

Jaro	Libroj	Paĝoj	Jaro	Libroj	Paĝoj
1991	222	26.091	2006	204	30.078
1992	205	25.789	2007	184	31.183
1993	136	18.511	2008	158	25.381
1994	188	22.078	2009	158	24.272
1995	200	23.345	2010	204	28.232
1996	232	28.637	2011	172	19.775
1997	273	27.727	2012	153	23.144
1998	208	28.769	2013	178	25.344
1999	208	24.460	2014	107	14.024
2000	235	25.869	2015	172	25.629

2001	222	31.520	2016	189	32.323
2002	174	26.451	2017	139	23.353
2003	224	28.424	2018	127	19.483
2004	183	27.295	2019	150	28.194
2005	159	23.780			

Dum la lasta jardeko de la 20a jarcento averaĝe aperis 210 libroj jare, dum la unua jardeko de la 21a jarcento la averaĝo estis 191 libroj, kaj en la komencaj naŭ jaroj de la nuna jardeko (2011-19) “laste aperis” 1387 libroj, aŭ nur 154 libroj jare.

Laŭ “Laste Aperis” en 2019 surmerkatiĝis 150 libroj kun 28.194 paĝoj, sufiĉe kutima jaro laŭ la nombro de la libroj kaj bona jaro laŭ la paĝonombro. La libroj estis sufiĉe ampleksaj, inter ili estas nur 22 broŝuroj malpli ol 49-paĝaj.

La ĝenra distribuo estis sufiĉe kutima kun tradukitaj beletraĵoj kiel la plej populara librospeco; atentindas, ke la rikolto de la originala beletro estis pli bona ol kutime.

La Lutermana epoko, ĉu finita?

En dek el la dek unu lastaj jaroj la plej aktiva Esperanto-eldonejo estis MAS (Monda Asembleo Socia), prizorgata de Vilhelmo Lutermano, kiu eldonas plejparte politikajn kaj sociajn verkojn de maldekstraj aŭtoroj, sed ankaŭ beletron. Sed ĉi-jare registriĝis nur tri novaj Lutermanaj libroj, kaj en la unuaj lokoj laŭlibre kaj laŭpaĝe estas la Nov-Jorka eldonejo *Mondial* – ĝi unuafoje grimpis tiel alten. Ĉu porlonge?

	1991-2015	2016	2017	2018	2019	1991-2019 Sume aŭ averaĝe
Nombro de libroj en/pri Eo	4802	189	139	127	150	5407
Suma paĝonombro	635.808	32.323	23.353	19.483	28.194	739.151
Nombro de la eldonintoj	1162	75	64	55	84	1247
Averaĝa paĝonombro de 1 libro	132	171	168	153	188	136
Averaĝa prezo de 1 libro (eŭroj)	10,00	12,84	13,01	12,45	13,37	10,33
Lernolibroj, vortaroj k. s. pri Eo	699	20	26	7	18	770
Originala beletro	562	30	15	26	33	666
Traduka beletro	997	28	32	32	41	1130
Lingvistiko, esperantologio	555	23	14	9	8	609
Eo: historio, kulturo, movado k. s.	639	28	17	14	12	710
Politiko, historio, filozofio, socio	513	34	26	24	21	618
Scienco kaj tekniko	294	5	1	3	2	305
Religio	235	14	5	6	10	270
Aliaj temoj	308	7	3	6	5	329

2019. Libroj		2019. Paĝoj	
Mondial (USA)	11	Mondial	2694
KAVA-PECH (Ĉeĥio)	8	Yanshan (Ĉinio)	1717
Ars Libri (Pollando)	6	Esprima.com.br (Brazilo)	1598
BES (Pollando)	6	KAVA-PECH	1519
Horizonto (Japanio)	6	J. Hauser (Slovakio)	1196
Libro-Mondo (Pollando)	6	JEI (Japanio)	1101
Lorenz (Brazilo)	5	Lorenz	1061
Espero (Slovakio)	5	Ars Libri	856
DEC (Kroatio)	5	BES	856
La Karavelo (Brazilo)	5	Libro-Mondo	856

Okaze de komuna eldono, estas konsiderataj ĉiuj kuneldonitaj eldonejoj/landoj; ĉi-jare pro tiaj eldonaĵoj, realigitaj de Josip Pleadin kaj Tomasz Chmielik, en la listo estas Dokumenta Esperanto-Centro (Kroatio) kaj tri eldonejoj el Pollando. Unuafoje en nia statistiko aperis la Pekina eldonejo Yanshan, eldoninta la kvarvoluman rakontaron *La strangaĵoj de Liaozhai* de Pu Songling, kaj Július Hauser, eldoninta sian grandan slovakon-Esperantan vortaron.

Antaŭ du jaroj MAS rompis la unualokecon de UEA en la resuma librolisto 1991-2018 kaj de FEL en la resuma paĝolisto. Por 1991-2019 MAS restis la unua en la librolisto, sed *Mondial* devancis ĝin en la paĝolisto.

1991-2019. Libroj		1991-2019. Paĝoj	
MAS	192	Mondial	28201
UEA (Nederlando)	167	MAS	26876
Libro-Mondo	157	FEL	24542
Fonto (Brazilo)	140	Fonto	23468
FEL (Belgio)	134	Libro-Mondo	21741
Mondial	134	UEA	20932
Impeto (Ruslando)	123	KAVA-PECH	19057
Edition Iltis (Germanio)	116	Impeto	18895
KAVA-PECH	109	Sezonoj	14586
Sezonoj (Ruslando)	88	AEP (Svislando)	12789

Bona jaro por Brazilo

Pro la (ĉu provizora?) malaktiviĝo de MAS, post la dekonujara sinsekva dominado de Francio, la lando de Hachette perdis sian unuan lokon titole kaj paĝe, kaj ilin nun okupas Brazilo, al kio kontribuis ankaŭ la minilibretoj de Esprima.com.br, kiuj en la kutimaj dimensioj kune ampleksus eble malpli ol 300 paĝojn.

2019. Libroj		2019. Paĝoj	
Brazilo	22	Brazilo	4531
Francio	15	Ĉinio	2857
Japanio	14	Usono	2844

Usono	13	Japanio	2377
Ĉeĥio	12	Slovakio	2123
Pollando	10	Ĉeĥio	2045
Italio	8	Francio	1585
Slovakio	8	Italio	1521
Hispanio	8	Litovio	1289
Ruslando, Belgio k.a.	6	Hispanio	1250

Francio daŭre avangardas en la resuma listo por 29 jaroj. Germanio, kiu ĝis 2009 estis la unua, daŭre malprogresas, sed ankoraŭ restas la dua.

1991-2019. Libroj

Francio	704
Germanio	463
Pollando	372
Nederlando	336
Brazilo	326
Ruslando	308
Japanio	303
Usono	285
Italio	206
Belgio	179

1991-2019. Paĝoj

Francio	77.770
Germanio	54.219
Brazilo	52.968
Japanio	51.674
Ruslando	45.451
Pollando	44.128
Usono	40.794
Nederlando	38.939
Italio	30.895
Belgio	29.998

Fontolingvoj

60 el la 150 libroj (40%) estas tradukoj. Ĉi-jare supre de la lingvolisto estas la fontolingvoj ĉina kaj hispana, el kiuj esperantigitaj estis po sep libroj, sekvas la germana kaj japana (po ses). El Esperanto alilingven estis tradukitaj ses libroj. La germana lingvo konservis sian gvidan pozicion en la fontolingva listo por la 29-jara periodo.

Dum 1991-2019 aperis 172 libroj tradukitaj el Esperanto.

Germana	253	Portugala	74
Franca	217	Japana	71
Angla	164	Hispana	68
Rusa	109	Ĉina	65
Pola	84	Itala	61

Kiuj verkis kaj tradukis?

Vilhelmo Lutermano plurjara ĉampiono inter la aŭtoroj kaj tradukintoj, ĉi-foje mankas inter niaj plej fruktodonaj aŭtoroj. Po kvin libroj aperis de la Esperantisto de la Jaro 2018a Hori Jasuo (tri originaloj kaj du tradukoj) kaj de Miguel Fernández (unu originalo kaj kvar tradukoj).

Ne demandu min pri la enhavo de la libroj; mi, manietulo, nur nombris ilin.

Aleksander Korĵenkov

Oskaro kaj la mondo

de Wolfgang Kirschstein

Ĉiujare la usona filmakademio faras grandegan feston por si mem. Multaj interesatoj ĉie en la mondo emas sekvi rekte, ĉu en televido ĉu en kinejoj. En mia regiono oni povas iri malfrue en la “Oskar-nokto” al kinejoj por komence spekti unu el la premiotaj filmoj. Ĉirkaŭ la noktomezo la solenaĵo komenciĝas. Eblas gapi al la kostumoj de diversaj stelulinoj kaj ekscii, kies vestaĵoj estas aŭdacaj aŭ embarasaj. Sed poste tamen temas precipe pri filmoj.

La Oskar-premioj estas – iuj dirus: bedaŭrinde – tiom gravaj, ke eĉ la nomumo (kandidatigo) estas konsiderata kiel kvazaŭ-premio. Ĉi-jare nur kvar filmoj ricevis entute 41 nomumojn. Ili estis *1917* (10), *La Irlandano* [The Irishman] (10), *Iam ... en Holivudo* [Once Upon a Time ... in Hollywood] (10) kaj *Joker* [Ĵokero] (11).

La Irlandano

La Irlandano de Martin Scorsese gajnis nenion, eble ĉar Netflix, la giganto de elsendofluoj, donis monon por produkti ĝin. La grandaj produktadkompanioj ne volonte donas monon por ambiciaj projektoj kun eble ne garantiita profito. Furoro en kinejoj estas nuntempe filmaj versioj de bildstriaĵoj rakontoj, sed ne la subtilaj dramoj. Unuflanke, “la industrio” konsideras Netflix-on detruanto de kinejoj; aliflanke, ili mem subfosas la estontecon de kinejaj filmoj kaj puŝas reĝisorojn al sia “malamiko”. Kaj iom post iom ili ankaŭ forpuŝas ŝatantojn de filmoj. Ankaŭ en 2019 Netflix havis fortan kandidaton en la konkurso, nome *Roma* de Alfonso Cuarón. Tiu filmo estas por la granda ekrano, sed ve, ankaŭ Cuarón ne trovis monon por la filmo pri siaj rememoroj al lia infanaĝo. Eble la votantoj de Oskar-premioj ne ŝatas Netflix-on, sed ĝi fariĝas pli kaj pli valora alternativo – pro la pigreco de la grandaj filmkompanioj. *La Irlandano* estas kvazaŭ resumo de la vivoverko de Scorsese. Tamen Scorsese uzas ankaŭ plej novan diĝitan trukon, komputilan junigon de aktoroj. Iuj jam slange nomas tiun teknikon “irlandanigo”.

Iam ... en Holivudo

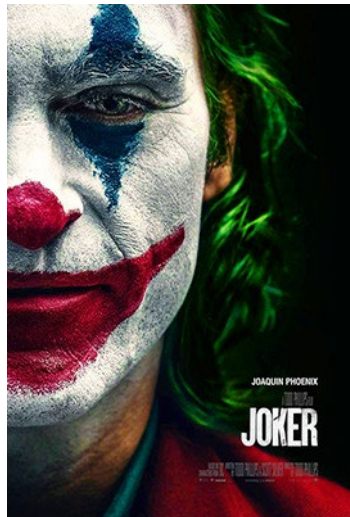
Iam ... en Holivudo estas la naŭa filmo de la reĝisoro Quentin Tarantino. Li anoncis pli frue, ke la deka filmo estu lia lasta. Tarantino havas siajn proprajn admirantojn, aliaj opinias, ke liaj filmoj estas tro masklismaj

vizioj. Ĝis nun li ankoraŭ ne gajnis Oskaron pro la plej elstara filmo. Ĉar tiu filmo temas pri Holivudo, kaj ĉar la juĝantoj kutime ja amas filmojn pri si mem, multaj konsideris ĝin probabla kandidato. Iuj ankaŭ rezonis, ke la akademio iam devus doni premion en tiu kategorio al Tarantino, kaj ke nun estas oportuna okazo, ĉar neniu scias ion pri la kvalito de lia deka kaj lasta filmo. Tamen la maljuna blankula juĝantaro ne tro aprezis ĉi tiun filmon pri la murdoj de la “Manson-familio”. Brad Pitt ricevis premion por plej bona malĉefa aktoro, kaj ili ankaŭ premiis la scenejan dezajnon.

Ĵokero

Kiam *Ĵokero* en 2019 gajnis la Oran Leonon ĉe la filmfestivalo de Venecio, estis eta sensacio, ĉar tie kutime oni ne donas premiojn al filmoj surbaze de bildstriaĵoj rakontoj. La reĝisoro Todd Phillips antaŭe ne faris rimarkendajn filmojn, sed famiĝis per sengustaj komediaĵoj kiel la trilogio *La Postebrio*. *Ĵokero* reelvokas la etoson de la 1970aj jaroj. Precipe *La Taksisto* de Martin Scorsese respeguliĝas en tiu filmo. Sed – se ni forprenas la elstaran aktoradon de Joaquim Phoenix kaj la kaptantan muzikon de Hildur Guðnadóttir, ĝi restas ne malbona, sed iom averaĝa filmo. *Ĵokero* volas pli ol ĝi kapablas.

1917

Ĉe la vetperantoj la filmo *1917* estis la favorato. Foje la tagoj antaŭ la Oskarceremonio similas al ĉevalkurado kun favoratoj kaj eblaj malgajnontoj. Tio ja montras, ke tio estas ĉefe komerca aranĝo. Estis tamen surprizo, ke ĝi gajnis nur malĉefajn premiojn, interalie, pro filmado kaj vidaj efektoj. Mi pensas, ke tio estas prava decido. La reĝisorado en *1917* kun du soldatoj, kiuj devas transdoni urĝan ordonon trans la frontoj dum la Unua Mondmilito, estas ne malbona, sed la bildoj ja estas spirrabaj.

“Internacia” signifas “neangla”

1917 estis produktita en Anglio, sed ĝi ne kvalifikiĝus por la internacia Oskar-premio. Tie konkuras nur filmoj, kiuj estas kaj ne-usonaj kaj ne el Anglalingvio. Ĉiu lando rajtas proponi po unu filmon. Jes, la ideo, ke oni en ĉiu lando produktas nur unu elstaran filmon dum unu jaro estas absurda. Tiu regulo havas strangajn efikojn. Aŭstralio proponis la filmon *Suprenforto* en la lingvoj kĥmera kaj taja pri homvendado, kaj Svedio sendis *Kaj poste ni dancis* en la kartvela lingvo. Sed la propono de Aŭstrio pri prostituitoj el Niĝerio en Aŭstrio ne estis akceptita, ĉar laŭ la takso de la Akademio oni tro multe parolas angle en ĉi tiu filmo. La akademianoj aplikis

la saman regulon al *Leonkoro* [Lionheart]. Jen stranga fenomeno: Niĝerio uzas la lingvon de la iamaj koloniistoj kiel komunan lingvon, kaj ĝuste tio nun malhelpas aliron al internacia famo.

Fine restis kvar kandidatoj por la kategorio “Internacia filmo”. *Miela lando* [Медена земја] el Makedonio estas hibrido inter drama kaj dokumenta filmo kaj konflikto inter tradicio kaj modernaj vivoformoj. Eble iom stranga propono por la plej elstara ne-angla filmo. Francio proponis *La mizeruloj* [Les Misérables] pri eksplodo de ribelo inter neblankaj junuloj en Pariza antaŭurbo. (Tamen mi opinias, ke *Portreto de juna virino en fajro* de Céline Sciamma estas la plej bona franca filmo de la lasta jaro.) Same taŭga estis la filmo *Doloro kaj gloro* [Dolor y gloria] de Pedro Almodóvar, kiu denove montras, ke li ankoraŭ povas krei kaptajn rakontojn. Mi ankoraŭ ne havis la eblecon por aprezi la polan filmon *Krista Korpo* [Boże Ciało], sed ŝajne la temo de la pola filmo similas al ĉies karesato kaj favorato: *Parazito*.

Ĉiuj amas *Paraziton*

ili elektis ne-anglalingvan filmon en ĉi tiu kategorio. Espereble ili ankaŭ estonte pensos pli tutmondece ol antaŭe.

La filmrikolto de la lasta jaro estis aparte riĉa, sed nuntempe la produktado de filmoj ĉesis pro la koronaviruso. En la sekvonta jaro ni ĝuos iom pli malabundan elekton kaj espereble nian sanon.

Post sia prezento ĉe la festivalo en Cannes *Parazito* [기생충, Gisaengchung] de la korea reĝisoro Bong Joon-ho konkeris la mondon. Bong petis, ke oni ne malkaŝu tro de la intrigo, kaj kompreneble mi respektas tiun deziron. La intrigo tute ne estas antaŭ-direbla. Ĉiam, kiam oni suspektas iun direktan en la intrigo, Bong ŝanĝas ĝin.

Temas pri du familioj, la malriĉa familio Kim, kiu vivas mizere en iu kelo, kaj la riĉa familio Park en vasta vilao sur la pinto de la urbo. La Kimoj iom post iom ennestiĝas ĉe la Parkoj. La Parkoj ne povas vivi sen la subtena asisto de la Kimoj, kaj la Kim'oj bezonas la monon de la Park'oj por pluvivi. Finfine ni demandas nin: kiu(j) estas efektive la parazito(j)?

La decido de la Akademio elekti *Paraziton* kiel la plej elstaran filmon de la jaro estis eta kaj aparte bonvena sensacio. Por la unua fojo

90 jaroj da plena vivo kun doloroj, sed ankaŭ kun feliĉo

Sigmond, Júlia. *Júlia Sigmond 90*. – Cluj-Napoca: Exit, 2019. – 128 p.

Ĉi tiu volumeto sin trovis sur mia skribotablo recenzota, kiam alvenis trista sciigo pri la forpaso de Júlia Sigmond en hospitalo de Piacenza (Italio). Ŝi sendis la libron kun la ena slipe, kiu tekstis:

Jen, mia lasta E-libreto!

Kun amikeco

2019, somero

kaj la manskibita nomo *Júlia*.

Sian lastan libron Júlia dediĉis al sia edzo Filippo Franceschi, Filippeto (konata en Esperanto kiel Sen Rodin), postvivinta ŝin je nur kvar tagoj. Finas la libron *La lasta letero*, verkita de Júlia okaze de la dekjara geedziĝa festotago, okazinta simbole 09.09.2009. Ili renkontiĝis en tre matura (metuŝelaĥa, kiel ŝi epitetas) aĝo kaj travivis kune siajn plej feliĉajn jarojn, montrante ekzemplon, ke “neniam oni perdu esperon”. Simbole, malfermas la volumon ŝiaj *Pensoj pri la amo*: “Se ni vivas en amo, ni sentas ties varmon, trankvilecon, certecon, ties bonodoron... Se ni vivas en amo, ni pli similas al elegante fluganta belega papilio, ol al pezmome lamanta, kolosa olda elefanto. Nia vivo estas multe pli facila, se ni povas ami...”

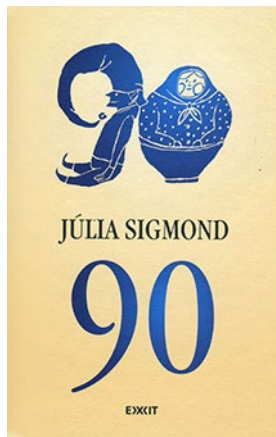
Ĉiuj verkoj de Sigmond, laŭ ŝia aserto, estas je 90% el la “vera vivo”, tial en ili estas priskribo de unuavide bagatelaĵoj, ja la vivo konsistas el ĉeno de ordinaraj agoj kaj eventoj, sed ankaŭ de homaj suferoj, kaj ankaŭ de sonĝoj, kiujn ŝi ŝatas rakonti. Ĉio ĉi estas vivo!

Júlia Sigmond 90 kiel vivresuma rakontokolekto enhavas mozaikon el la veraj vivokazintaĵoj, kiuj lasis en la memoro de Júlia profundajn spurojn (mi admiras ŝian memoron!). Multaj epizodoj en ŝiaj rakontoj estas ligitaj kun la familianoj: la gepatroj, kiujn ŝi nomas Dolĉapatrino kaj Dolĉapatro, la gefratoj. “Maljuna, oni ŝatas paroli pri la infanaj memoraĵoj”, – asertas Júlia.

Dise tra la rakontoj oni povas elpluki erojn por ŝia biografio. Ankaŭ pri sia esperantistiĝo, kiun kaŭzis korespondemo, kaj pri la verkado Júlia rakontas en “La skribistino” konsiderante sin ne verkistino, sed skribistino.

La modernaj teknologioj helpis Júlia daŭrigi korespond-kontaktojn per la reto, kaj iam ŝi komencis praktiki monatajn leterojn al siaj amikoj, rakontante pri diversaj vivokazaĵoj, pri siaj literaturaj planoj. Tiel en januaro 2018 ŝi estis zorgoplena pri malrapida progresado de rumana traduko de la romano *Libazar*, forte dezirante, ke ĝi aperu rumanlingve antaŭ ŝia morto. Fine de siaj monatleteroj ŝi kutimis aldoni iujn personajn vortojn, eĉ se nur “kiel vi kaj viaj familianoj fartas, kara Halina?”

Halina Gorecka

El la rusa poezio

El la rusa poezio / Kompilis Valentin Melnikov kaj Aleksander Korĵenkov; Tradukis el la rusa Valentin Melnikov; Antaŭparolo kaj biografiaj notoj de Aleksander Korĵenkov. – Kaliningrado: Sezonoj, 2020. – 90 paĝoj. – (Literatura suplemento al *La Ondo de Esperanto*, 2019).

El la rusa poezio

Kiel suplemento al la nun bit-formata *LOdE* ĵus venis tre interesa 90-paĝa rikolto de 101 verkoj el 22 rusaj aŭtoroj, kolektitaj de Aleksander Korĵenkov kaj Valentin Melnikov kaj tradukitaj de ĉi lasta. Ne temas ja pri kompleta novaĵo, ĉar preskaŭ ĉiuj, krom malgranda aldono, jam aperis en la rubriko “Rusa Antologio” de *La Ondo de Esperanto* dum ok jaroj, ekde julio 2007 ĝis aŭgusto 2015. Tamen la kunigo, ordigita kronologie, donas belan vidon al la rusa poezio ekde la komenco de la 18a jarcento ĝis la lasta jardeko de la 19a. Recenzo pri tia verko fatale fontas el la situacio, ke la rusa literaturo estas ege malmulte konata en centr-okcidenta Eŭropo, kaj ke versaĵoj parkere

memorataj eĉ de rusaj bazlernejaj knaboj aspektas novaĵoj en la oreloj de ĝenerala publiko ĉe la alia flanko de Vistulo.

En antologio oni kutime supozas reprezenton, eventuale sintezan, de la pri-traktata periodo, kun la plej gravaj poemoj de la plej eminentaj verkistoj. Male, la kompilintoj elektis alian padon: mallongaj poeziaĵoj, kelkfoje preskaŭ nur splitoj, pli humuraj ol dramecaj, pli spritaj ol emociigaj, kaj, se eblas diri, ĉiam pozitivaj, edifaj. Amo aperas ĉefe ĝojiga, malofte turmenta, vivo montriĝas bela kaj aminda, preskaŭ neniam morna. Tio ne igas la antologion minora, sed kun apartaj trajtoj; kelkaj versaĵoj povas aspekti naivaj, sed animrefreŝigaj.

La antaŭparolo de la eldonisto Korĵenkov listigas periodojn de la rusa literaturo per la nomoj klasikismo, sentimentalismo, romantismo kaj realismo. Nu, por ĝenerala nekonanto de la rusa literaturo, tiuj nomoj ne ĉiam aspektas paralelaj al la literaturaj fluoj registrataj, ekzemple, en italaj aŭ hispanaj literaturaj tekstoj. Tial la verko estas aparte grava por konantoj de apenaŭaj nomoj de rusaj verkistoj: malfirmiĝas, se ne tuta mondo, tamen larĝa fenestro al literaturo nur nebule konata ekster la rusa imperio aŭ influo.

Bela kolora portreto kaj konciza biografia noto prezentas la unuopajn poetojn, ekde la sciencisto Miĥail Lomonosov ĝis princo Konstantin Romanov, membro de la reĝa familio. Malfacilas elekti specimenojn, ĉar ĉiu ĉarmas per sia gusto. Aleksandr Sumarokov, kunfondinto de klasikismo, estas prezentata tra epigramoj kiel: “Ŝi estas via nun, sed ja ne por ĉiam”: / Dum ne renkontis homon, indan je la am”. Miĥail Ĥeraskov nin delektas per amuzaj strofetoj: “Per or’ ne venas hom’ amika / Al mi, nek saĝo, nek honor”; / Ĝi estas monda plag’ tragika, / Kaŝej’ de morto kaj

horor'. / Havanta oron hom' malbravas, / Konstante ĉion timas li; / Sed kiu oron ja ne havas - / Li malfeliĉas multe pli. / En or' serĉatas harmonio; / Havante oron – en sufer' / Ni dronas; plej mirindas tio! / Ho, kiom strangas hom', en ver'!"

La biografietoj malkaŝas kuriozajn detalojn, ekzemple, ke Vasilij Ĵukovskij, filo de bienulo kaj ties turka servistino, estis adoptita de nobelo kaj tiaranga fariĝis, servis ĉe la imperiestra familio kaj iĝis “mentoro” de la reĝheredanto, demisiis kaj, 58-jara, edziĝis al germana fraŭlino 39 jarojn pli juna. Kelkaj liaj epigramoj kortuŝas, kiel *Rememoro*:

*Pri la kunuloj karaj, kies vivoflu'
Por ni la mondon igis hele brili,
Ne diru kun sopir': "ne plu",
Sed kun dankemo: "estis ili".*

Kompreneble la historio tuŝis periodojn de la vivo de kelkaj poetoj: la kampanjon kontraŭ la Napoleona invado kelkaj ja partoprenis, sed tiu trista momento ne aperas en ĉi tiu kolekto. Aliflanke, montriĝas forta diferenco de vivnivelo en la tiama rusa socio: preskaŭ ĉiuj aperantoj en la antologieto estis nobeloj aŭ filoj, laŭ geedzeco aŭ ne, de riĉaj bienuloj, vojaĝis, havis ĝuindan vivon, ofte en la ŝtata administracio.

La enrompo de Aleksandr Puŝkin kondukas nin al poeto (kaj al periodo) multe pli konata, ankaŭ en Esperantio, sed la kolekto enhavas nur ses mallongajn poemojn el lia ampleksa kaj varia produktado *Mi amis vin senvorte, senespere, / Premata de ĵaluzo kaj fascin'; / Mi amis plej sincere kaj tenere – / Ke nun alia same amu vin. Pri Lermontov, mortinta 27-jara en duelo (ne malofta epizodo en la tiama nobela vivo) ni ekscias, ke, kvankam dumvive de li aperis nur unu poemaro kaj unu romano, fine de la pasinta jarcento la tuta verkaro en du volumoj el 1424 paĝoj havis eldonkvanton de 14 milionoj da ekzempleroj.*

Popola poeto estas nomata Nikolaj Nekrasov, okupanta plene la mezon de la deknaŭa jarcento. Li verkis poemegon de 5000 versoj pri la vivo en kamparana Ruslando, krom elegiojn, satirojn, lirikojn. Ni sentas la eksplodon de la deknaŭa jarcento, ankaŭ kun versaĵoj pli longaj: lia poezio estas impeta, kvazaŭ antaŭtempe revolucia: *Sed – iru al batal'! Kaj sort' decidus tuj... / Mi vidis tagon: ne plu sklavoĵ en Rusuj'! [...] Alflustris Muzo min. – Pluiru, jen kondiĉ': / Liberas la popol', sed kio pri feliĉ'?*...

Kuriozaĵon prezentas Kozjma Prutkov, fakte kuniga plumnomo de eta aro da poetoj kiuj konstruis fikcian personon, kun legenda vivo. Sed romantismo plenas en la dua duono de la kolekto; tiel kantas Aleksej Pleŝĉejev en *Elegio*: *Jes, mi vin amas, ĉarma kreitaĵ' tenera, / Vi estas pala stel' en nuboj de vesper', / arom' de rozo, spiro de ventet' leĝera, / aŭ son' de trista kant', sonanta ĉe river'. Ivan Nikitin, “konata al ĉiu ruso” versas pri kamparo: Mi solas... Liberas la pensoj en puro... / Jen mia patrin' kaj amiko – naturo.*

Ĉiu poeto meritis almenaŭ mencion, precipe la malpli internacie konataj, kiujn vere ĉi tiu, fakte unika, antologio de la rusa poezio diskonigas tra esperanto, sed

recenzo devas havi siajn limojn. La elekto de la poemoj neeviteble spegulas la literaturan guston de la tradukinto, akademiano Valentin Melnikov, longtempa redakciano de *LOdE*. Lia agado en la esperanta literaturo estas ampleksa: ĉar plurfoja gajninto en konkursoj, liaj versoj aperis en du jaraj eldonoj de *Poezio el Ĉiuj Ĉieloj* kaj en *Belarta rikolto*, sed ankaŭ multon alian li verkis kaj originale kaj traduke; laŭ mia persona ŝato, liaj ĉefaj atutoj estas la kontribuoj al *Moskvaro* kaj *Moskvaj sonoriloj*, krom la plena traduko de la versromano *Eŭgeno Onegin* de Puŝkin. Persono kun varia gusto, li atingis brilajn rezultojn eĉ mondscale en televidaj kvizo-ludoj. Lia tradukado en ĉi tiu antologio frontanta malsamajn stilojn kaj periodojn aspektas elstara al nekonanto de la originalo: antaŭ sendube malfacila respekto de ritmo kaj abundo da viraj rimoj, li brile elturniĝas per majstra utiligo de apostrofitaj substantivoj.

Carlo Minnaja

Albumo pli muzika, ol kanta

Kjara. *Blua horizonto*: KD. – Rimini: Musica di Seta, 2019.

La recenzata disko estas la unua Esperanta albumo de la itala kantistino kaj aŭtorino Chiara Raggi, alpreninta la Esperantan kromnomon Kjara. Laŭ la konfeso, trovebla sur la oficiala paĝaro de la kantistino, Esperanto estis elektita kiel aldona esprim-maniero pro sia beleco kaj pro la ideoj pri egaleco kaj libero, propraj al la lingvo. La albumo konsistas el dek pecoj, ĉiuj aŭtoritaj de la kantistino mem (kelkfoje pri muziko kunaŭtoris ankaŭ Dario Chiazzolino). En la registrado partoprenis pli ol deko da invititaj muzikistoj. La rezulto ege belas sone, sed apenaŭ eblas nomi la prezentitajn muzikaĵojn “kantoj”, ĉar la teksta elemento estas tro nebula.

Pri la nebuleco de la tekstoj eble respondecas la tro riĉa intimplena simboleco de la originaloj, eble kulpas iom senzorga tradukado (la Esperanto-tekstojn prizorgis Renato Corsetii kaj Gianfranco Molle; interalie, ĝuste al ĉi tiu lasta estas dediĉita la tuta albumo); verŝajne diversgrade ĝustas ambaŭ klarigoj. La tekstoj plejparte prezentas iun “fluan de konscio”, amason da impresoj kaj asocioj. Ĉiuj tekstoj estas verkitaj libere, sen ritmo kaj rimoj; ofta manko de interpunkciaj signoj en la tekstolibreto faras la frazojn eĉ pli malklaraj.

Por doni ekzemplon, jen fragmento de unu el la kantoj: “De malproksime ekvoĉo min vokas, / temas pri valso ludata minore. / Unu, du kaj tri / Kiu eniris bone / La aliaj for. / Unu du kaj tri / ... ek de nun vicas mi”.

Malgraŭ la relativa teksta libereco oni ne sukcesis eviti mislokigitajn akcentojn kaj eĉ evidente “hakitajn” frazojn, ekzemple: “Kiam iam en la viv’ / ludas ni je ŝtelo, / min kaŝetos iom pli, / eble vi ne trovos” (kiu do kulpas pri la kaŝeto?). Jen plia ekzemplo: “Se la naturo plurobla estas / mi kredas jam foruzi ĉion / kaj la konfuzo de emocio / ne programita ĝi min surprizis”. Foje aperas eĉ strangetaj gramatikaj formoj kiel “la

vivo kune vin” (supozeble temis pri “la vivo kune kun vi”); troveblas kelkaj superflujaj akuzativoj. Laste, la senco de la tekstaj frazoj tute ne ĉiam koincidas kun la muzika frazado, kio eĉ pli disŝiras la lingvan bazon de la kantoj.

Konkludindas do, ke la tekstoj (almenaŭ en la Esperanta versio) estas neniel atentindaj. Feliĉe, en la prezentita albumo ili ne vere gravas: la muzikoj prezentas sufiĉe liberajn son-bildojn, en kiuj la voĉo de la kantistino kaj la sonado de la Esperanto-vortoj kunplektitas en iun nekutiman, sed allogan miksaĵon: la nebuleco de la tekstoj iel mirinde kunfandiĝas kun libereco de la muzikoj por fine krei mirindan kaj agrablan harmonion!

La ĝenerala sono priskribeblas kiel ekstere leĝera, sed funde riĉa kombino de populara muziko kaj ĵazo kun iom da bosanovaj elementoj. La muzika realigo estas perfekta; la muzikaranĝoj estas unustilaj, sed ne tedaj. La voĉo de la kantistino tre agrablas, la kantado senriproĉas; eblas kritiki nur ioman “platecon” de la plenumado: ne malhelpus iom da dinamikaj kaj emociaj nuancoj. Ankaŭ la prononco bonas, kvankam en kelkaj lokoj iuj konsonantoj ja perdiĝis kaj iuj vokaloj iom misformiĝis. Ĉiuokaze, kiel jam estis dirite, kompreni la faktan sencion de la tekstoj sufiĉe malfacilas eĉ helpe de la tekstolibreto, do pli facilas akcepti la voĉon nur kiel aldonan (kaj nedisigeblan!) muzikan elementon. Rezultas tre belaj, riĉaj, emociaj kaj ensorĉaj muzik-tekstaj vivpenetraĵoj, ĉiu – iom unika kaj enigma...

Por resumi, mi diru, ke mia ĝenerala opinio pri la albumo estas tre pozitiva. Esperanto (eĉ malgraŭ la certagrada plumpeco kaj nebuleco de la tekstoj) vere sonas tre impresive en la prezentitaj komponaĵoj. Albumo kunportas tre agrablan kaj pozitivan etoson, ĝi certe plaĉos al la ŝatantoj de iom romantika kaj leĝera muziko. La albumo sone kaj enhance estas iom mistera, lasante al ĉiu aŭskultanto malkovri tiun misteron laŭ sia propra maniero...

Paŭlo Moĵajevo

BAZA LITERATURA KRESTOMATIO

Tuta biblioteko en unu volumo
Nova eldono korektita kaj ampleksigita
199 verkoj aŭ fragmentoj de 82 aŭtoroj
Kuneldonis *Sezonoj* kaj Litova Esperanto-Asocio
368 paĝoj
Prezo: 27 eŭroj
Aĉetebla ĉe UEA kaj aliaj libroservoj

Kien vi iros?: La unua muzika albumo en 2020

La 17an de januaro 2020 ĉe Vinilkosmo estis lanĉita la bita albumo *Kien vi iros?* de Rafael Milhomem. Post la unua bita albumo *Flugantaj melodioj* (2018) Rafael Milhomem revenas kun nova albumo.

Kien vi iros? estas malfacile difinebla albumo. Se vi bezonas difinon, ĝi estus “Mondmuziko”. Ĝi estas koncepta kaj instrumenta verko kiu donas la ideon ke oni povas vojaĝi tra la mondo sen moviĝi de via loko, per la potenco de la menso plibonigita per muziko kaj legado.

La albumo kunportas nin al diversaj lokoj de la mondo: ni vizitos la afrikan kontinenton per la titolo *Al Afriko*. Ni trapasos Azion per la titoloj *Al Ĉinio*, *Al Barato* kaj *Al Persujo*. En Eŭropo ni vizitos Portugalion per *Al Portugalio*. Ni vizitos ankaŭ Sudamerikon kun aparta reliefigo per brazila muziko el diversaj regionoj.

La albumo enhavas ankaŭ la faman trakon *Hejmo* kun teksto de la poeto Marjorie Boulton, muziko de Rafael Milhomem, kantita de la kantistino de *BaRok-Projekto*, Kaliene Araujo kaj kun la kontribuo de Muniz. Ĝi alvokas sufiĉe densan kaj katastrofan etoson, kaj kongruas perfekte kun peza metala etoso.

La bita albumo disponeblas en la muzika platformo *Vinilkosmo* ĉe <https://www.vinilkosmo-mp3.com/eo/lirika-horroj/rafael-milhomem/2-kien-vi-iros.html>

Floréal Martorell

La Pordo: Nova bita unuopaĵo kaj video de Ale Kosabela

La 18an de februaro 2020 estis lanĉita la bita unuopaĵo *La Pordo* de Ale Kosabela kun grava internacia kunlaboro, aperinta sub licenco CC BY 2 (Creative Commons) en la eldonejo Vinilkosmo. Samtempe kun la unuopaĵo aperis ankaŭ la oficiala versio de la muzikvideo de la kanto *La Pordo*.

Temas pri urĝa alvoko al socia transformiĝo. Estas vera mesaĝo, kiu ĉiutage pli aktualas: ni bezonas vekigi kaj agi kune por plibonigi la vivkondiĉojn de ĉiuj estaĵoj kaj por protekti nian komunan domon.

Per ĉi tiu kanto Ale instigas al aktiva partopreno en nova kulturo de kunlaboro kaj frateco, kaj invitas nin ĉiujn trairi la “etan distancon inter sonĝo kaj vekig”. Ĉies pensoj kaj emocioj gravas, ĉies agoj nepras kaj urĝas!

Se vi sentas vin koncernata pri ĉi tiu temo, ni invitas vin malkovri aŭ remalkovri ĉi tiun kanton plenumitan pere de nemalgranda kvanto da artistoj kunlaborantaj kiuj ampleksigis la gravecon kaj forton de la verko de Ale.

La bita unuopaĵo disponeblas en la muzika platformo Vinilkosmo elŝute ĉe <https://www.vinilkosmo-mp3.com/eo/popo-roko-hiphopo-elektronik/ale-kosabe-la-la-porkoj-strika-tango-111/5-la-pordo.html>

La muzikvideon vi povos spekti en la sama paĝo aŭ en jutubo <https://youtu.be/Grk0w024Q2k>

Aŭskultu *La Pordon* elsendflue ĉe la justa elsendfluejo Muzik-Diverseco (Music Divercities) por la aliĝintoj de la ABONKLUBO <https://music.divercities.eu/labels/183>

Por aliĝi al la ABONKLUBO: <https://www.vinilkosmo-mp3.com/eo/vinilkosmo-abonklubo/>

Vinilkosmo

Internacia kantokonkurso en Esperanto

Laŭ la ideo de la konkurso, gejunuloj-neesperantistoj ekkonas Esperanton per kantoj. Estas konata la ideo “Per kanto al Esperanto”. Partoprenas lernejoj, muziklernejoj ĉiugradaj, unuopuloj. Tio estas agado por Esperanto en la lerneja medio. Krome, okazas popularigado de Esperanto ĉe estontaj artistoj!

La gejunuloj kantas bonnivele en Esperanto. Laŭreatoj iras al Vilno, la ĉefurbo de Litovio, por partopreni kanto-festivalon. En tiu festivalo ili estas solaj kantantoj en Esperanto. Pluraj gajnis la festivalon.

Tio estas la plej malnova okazanta festivalo de Esperanto-kantoj en Pollando. Alia konkurso prenis de ĝi inspiron, pri kio eblis legi en Esperantujo.

La kantokonkurson ĉiujare organizas la Klubo de Junularaj Iniciatoj (laŭvorte, nun: Fondaĵo de Junularaj Iniciatoj) en Kłodzko. Fondis ĝin en 1992 kaj gvidas la esperantisto Wiesław Mietliński. La kanto-konkurso startis en 1993.

La konkurso antaŭe okazadis en Vroclavo, sed de kelkaj jaroj ĝi estas organizata en la urbo Duszniki-Zdrój, kuracloko, en kiu en 1909 loĝis pro sanzorgoj L. Zamenhof.

Fragmentoj de kantoj en Esperanto, prezentataj de laŭreatoj, estas spekteblaj en Jutubo:

<https://www.youtube.com/watch?v=Y3UPNiSlyNo>

<https://www.youtube.com/watch?v=JjujJ87nCE8>

En 2020 la konkurso okazos la 9an de junio. Aliĝoj estis akceptataj ĝis la 15a de marto. Jam aliĝis kantontoj el Ruslando, Ukrainio, Litovio, Pollando. Samdate okazos internacia konkurso de instrumenta muziko: akordiono, violono, piano. La konkurso serĉas sponsorojn (aŭ unufojajn financajn helpantojn) por helpi la junajn partoprenantojn.

La adreson de la ĉeforganizanto interesiĝantoj povas ricevi de mi, skribante al esperanto.info.pl@gmail.com – informejo pri Esperanto, kiun mi de longe gvidas.

Maria Majerczak

Novaj libroj en nia biblioteko

En la suba listo estas registritaj la libroj, kiujn BibLO (Biblioteko de *La Ondo de Esperanto*; Kaliningrado, Ruslando) ricevis en la 2019a jaro. La plena listo de la libroj, ricevitaj ekde la 1a januaro 2003, estas en nia retejo: <http://esperanto-ondo.ru/Bibl-lib.htm>.

Ni dankas ĉiujn, kiuj sendis al ni librojn donace aŭ recenzociele.

LOdE

Aliroj al Esperanto / Redaktis Christer Kiselman, Renato Corsetti, Probal Dasgupta; Antaŭparolo de Christer Kiselman. – Dobřichovice: KAVA-PECH, 2018. – [Recenzoekzemplero].

Baza Literatura Krestomatio / Kompilis kaj redaktis Vilmos Benczik, István Ertl, Aleksander Korĵenkov, Russ Williams; Antaŭparolo de Aleksander Korĵenkov; Enkonduko de Vilmos Benczik; Biografioj de Vilmos Benczik, Halina Gorecka, Aleksander Korĵenkov. – 4a eldono, kompletigita. – Kaliningrado: Sezonoj; Kaunas: Litova Esperanto-Asocio, 2019. – 368 p. – 500 ekz. – [Donaco de Sezonoj].

Cherpillod, André. *Heraklito la Efezano: Hipoteza rekonstruo de lia libro*. – Courgenard: La Blanchetière, 2019. – 28 p. – [Donaco de André Cherpillod].

Cherpillod, André. *Vortaro de la mitoj kaj mitologioj*. – Courgenard: La Blanchetière, 2019. – 128 p., il. – [Donaco de André Cherpillod].

Ĉeliauskas, Petras; Puodėnas, Konstantinas. *La granda litova-Esperanta vortaro*: Ĉirkaŭ 45 000 vortoj. – Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros mokslo ir švietimo centras, 2018. – 816 p. – 1000 egz. – [Donaco de Litova Esperanto-Asocio].

Ĉiutaga vivo tra la mondo / Redaktis Hori Jasuo, Arase Sajuki. – Maebaši: Horizonte, 2018. – 240 p., il. – [Recenzoekzemplero].

Dittrich, Sabine. *Heredantoj de silentado: Romano* / Tradukis el la germana Aleksandro Montanesko. – Dobřichovice: KAVA-PECH, 2017. – 160 p. – [Recenzoekzemplero].

Fössmeier, Reinhard; Maitzen, Hans Michael. *La gregoria kalendara reformo kaj ĝiaj postefikoj*. – Dobřichovice: KAVA-PECH, 2019. – 32 p. – [Recenzoekzemplero].

Gvidlibro pri la urbo Panevėžys / [Traduko el la litova lingvo]. – Panevėžys: Panevėžio turizmo informacijos centras, [2019]. – 36 p., il. – [Donaco de Halina Gorecka].

Kniivilä, Kalle. *La strato de Tanja: Vivo en Rusio 1917-2017*. – Novjorko: Mondial, 2017. – 159 p. – [Recenzoekzemplero].

Korĵenkov, Alexander. *Ludvík Lazar Zamenhof: život, dílo, ideály* / Překlad z esperantského originálu Jindřich Košťálek; Předmluva Humphrey Tonkin. – Dobřichovice: KAVA-PECH, 2019. – 132 p., il. – [Donaco de KAVA-PECH].

Korĵenkovas, Aleksandras. *Zamenhofas: biografinė apybraiža* / Iš esperanto kalbos vertė Rimas Šuopys; Straipsniai Povilo Jegorovo ir Vytauto Šilo. – Kaunas: Pasaulio lietuvių centras, 2019. – 136 p., il.; 300 egz. – [Donaco de Litova Esperanto-Asocio].

Kressmann Taylor, Kathrine. *Nekonata adresito* / Tradukis el la angla Claude Gerlat. – Thaumiers: La KancerKliniko, 2018. – 36 p. – (La KromKancerKliniko, №33). – [Donaco de LKK].

Libro por BET-ano: La 55-aj Baltiaj Esperanto-Tagoj / Kompilis Stano Marček, Povilas Jegorovas, Aleksander Korženkov. – [Kaunas]: Litova Esperanto-Asocio, 2019. – 156 p., il. – 500 ekz. – [Donaco de Halina Gorecka].

Novobilský, Vlastimil. *Francisko Valdomiro Lorenz. Atesto pri la vivo kaj verko de eksterordinara homo* / Tradukis el la ĉeĥa Margit Turková. – Dobřichovice: KAVA-PECH, 2017. – 160 p., il. – [Donaco de Halina Gorecka].

Owen, Tim; Meyer, Judith. *Complete Esperanto*. – London: Hodder & Stoughton, 2018. – 344 p., il. – [Recenzoekzemplero].

Sandelin, Bo. *Adam Smith. Vivo kaj verko*. – Novjorko: Mondial, 2018. – 86 p. – [Recenzoekzemplero].

Sigmond, Júlia. *Dankon*. – Cluj-Napoca: Exit, 2018. – 88 p., il. – [Recenzoekzemplero].
Slavici, Ioan. *La muelilo de la fortuno* / Tradukis el la rumana Lenke Szász. – Antverpeno: Flandra Esperanto-Ligo, 2018, 160 p. – [Recenzoekzemplero].

Wierzbowski, Przemysław. *Konfuziloj: Vortoj, kiuj faras nian lingvon malfacila*. – [Partizánske]: Espero, 2017. – 152 p. – [Recenzoekzemplero].

Yourcenar, Marguerite. *Orientaj noveloj* / Tradukis el la franca Klaŭdo Gerlat. – Thau-miers: La KancerKliniko, 2019. – 32 p. – (La KromKancerKliniko, №34). – [Donaco de La KancerKliniko].

Пиперски, Александр. *Конструирование языков: От эсперанто до дотракийского*. – 2-е изд. – М.: Альпина нон-фикшн, 2019. – 224 с., ил. – [Donaco de Aleksej Korženkov].

LITERATURA FOIRO

kultura revuo en esperanto

organo de esperanta PEN-centro
jaro 51 februaro 2020 n-ro 303

La Nobel-premio altiris la atenton de *Literatura Foiro* №303 (februaro 2020). Ne temas nur pri la lastaj, sed ankaŭ pri du klasikuloj. La kovropaĝo mem ne estas dediĉita al laŭreatoj, tamen la kandidato de nia literaturo per originala poemo akompanas la ĉarman internan pejzaĝon fare de Nicola Bertelotti, kies fotografia arto karakterizas la nunan jarkolekton. Giorgio Silfer mem intervjuas lin pri lia kultura itinero: “Beleco plus tempo, lokoj imagitaj de literaturo”.

“Post Handke, ĉu plu kredi al la literatura Nobel-premio?” – prokurore demandas Zlatoje Martinov, dum Tomasz Chmielik anticipas baldaŭan eseon per traduko el *La tempo de Yzidor* de Olga Tokarczuk. La unua ĉapitro

el la romano *La regno de alkoholo* de Mo Yan (tradukita de Vejdo) alvenas al kompleteĝo, dum aperas la unua parto el la rakonto de Luigi Pirandello *La vojaĝo* (1928) fare de Perla Martinelli.

Krom lasta proza kontribuo, ĉi-foje originala novelo de Julian Modest, ankaŭ poezio abundas: uverturas Mao Zifu, humure interludas Mikaelo Bronŝtejn, lirikas Gonçalo Neves, kaj la voĉon de Maria Grech Ganados transliras Carmel Mallia.

La aktivecon de Esperanta PEN-Centro eĥas la atelieria kontribuo de Marie-France Conde Rey, aktualiginta la fablon de la kvar muzikantoj el Bremeno, kaj jubilea omaĝo al ties unua prezidanto, la nun 75-jara István Nemere.

Sur la flanko nebeletra elstaras la eseoj de Davide Astori *Revoj pri Eŭropo kaj la profeta antaŭvido de Zamenhof* kaj de Fernando Pita *La “Sintaksaj strukturoj” de Noam Chomsky*. Kino ĉeestas per recenzo de Renée Triolle pri *Papiŝa*.

La recenzoj traktas pri hispana lirika antologio kompilita de Marco Antonio Botella (Fernando Pita) kaj pri lasta romano de Sten Johansson (Carlo Minnaja). Ĉi-lastaj aŭtoras ankaŭ eseon pri “niaj beletraĵ naŭdekjaruloj” (de Kock, Mallia, Sigmond).

Per sia lasta konsula prelego *Paco kaj milito en nia percepto pri la homaro* Giorgio Silfer fermas ĉi tiun numeron, 64-paĝan kaj grafike elstaran.

La revuon *Literatura Foiro* posedas, eldonas kaj administras LF-koop, Svislando. Ĉefredaktoro: Perla Martinelli. Provekszempleron estas mendebla rete ĉe pakto@esperantio.net

HeKo

**La somera almanako aperos fine de junio.
Ne forgesu (re)aboni.**

Internacia Esperanta literatura konkurso ABRITUS

La Esperantista Domo de Kulturo “D-ro Ivan Kirĉev” (Razgrad, Bulgario) ankaŭ en 2020 anoncas la tradician Internacian literaturan konkurson ABRITUS por originala Esperanta poezio kaj humuro. La sendotaj verkoj devas esti komputile skribitaj kaj subskribitaj per pseŭdonimo. Ili devas esti ne publikigitaj pli frue.

Bonvolu uzi niajn retadresojn: esperanto_razgrad@mail.bg, dkateva@mail.bg (por sendi la konkursaĵojn) kaj ekra_razgrad@mail.bg (por klarigo de la pseŭdonimo, vera nomo kaj poŝtadreso).

La limdato estas la 5a de junio 2020. La rezultoj estos anoncitaj dum la tradicia festo EKRA-2020, okazonta en junio 2020. La premiitaj verkoj estos publikigitaj en *Bulgara esperantisto* (Sofio) kaj en *Esperantista tribuno* (Razgrad).

Demonstraj versioj de *La Ondo* por 2017-19

Ekde la transiro de *La Ondo* al la elektronika formo en januaro 2017, ĉiu numero de la *Ondo* kelkajn semajnojn post la eldono iĝas legebla kiel senpaga demoversio (= demonstra versio) laŭ la normo pdf. Ĉiu el ĉi tiuj numeroj enhavas la kovropaĝon, la enhavtabelon, la titolpaĝojn de la sekcioj, la menciojn de kelkaj grandaj tekstoj kaj kelkajn mallongajn tekstojn. Legu ĉi tie: <http://esperanto-ondo.ru/Lo-old.htm>

Ricevitaj gazetoj

Paperaj gazetoj: Esperanta Finnlando, 2019, №4, 5; Esperanto, 2019, №10, 12, 2020, №1, 2; Esperanto aktuell, 2019, №6, 2020, №1; Esperanto en Skotlando, 2019, №210; Heroldo de Esperanto, 2020, №2; Israela Esperantisto, 2019, №168; Juna Amiko, 2020, №1; Kontakto, 2019, №6; La KancerKliniko, 2019, №172; La Lanterno Azia, 2019, №11-12; 2020, №1-2; La Revuo Orienta, 2019, №12; La Sago, 2019, №127, 129; 2020, №130; Le Monde de l'Espéranto, 2019, №603; Literatura Foiro, 2020, №303; Monato, 2019, №12, 2020, №2, 3; Norvega Esperantisto, 2019, №6; Sennaciulo, 2019, №7-8, 9-10.

Bitgazetoj: Aŭstraliaj Esperantistoj, 2019, №458, 2020, №459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467; Boletín, 2019, №425, 426, 427, 428, 2020, №429; Bulteno de la Albana Esperanto-Instituto, 2019, №146; Cerbe kaj Kore 2020, №81; Esperanto en Afriko, 2020, №1; Esperanto por UN, 2020, №44, 45; Espéranto Vendée 2020, №137, 138; Eŭropa Bulteno, 2019, №12, 2020, №1, 2; Informacije, 2020, №1; Information for Interlinguists, 2020, №110; Informilo por Interlingvistoj, 2020, №110; Internacia Pedagogia Revuo, 2020, №1; La Bitbulteno, 2020, №63, 64, 65; La Riverego, 2020, №138, 139-140; MONA Bulteno, 2020, №1; Ora Ĵurnalo 2020, №25, 26, 27; Ponto, 2020, №110, 111; Turka Stelo, 2020, №1, 2, 3; Usona Esperantisto, 2019, №6; Verda lumo, 2020, №2.

ESPERANTO ESTAS PLI OL LA MOVADO

De 40 jaroj MONATO raportas ne pri Esperanto sed en Esperanto pri la plej diversaj flankoj de la homa socio: politiko, scienco, ekonomio kaj ĉiaj temoj de la moderna vivo. MONATO estas plenkolora kvalitmagazino por postulemaj legantoj, kiuj volas esti funde informitaj.

Jen kelkaj bonaj kialoj por aboni ĝin nun:

- Nun novaj abonantoj ricevos MONATON dum tri monatoj senpage.
- Por MONATO raportas ne eksterlandaj ĵurnalistoj, sed lokaj esperantistoj, kiuj konas la tieajn fonojn.
- En MONATO la intelektularo de la Esperanto-movado diskutas, fojfoje vikle polemikas pri gravaj temoj de la nuntempa socio.
- MONATO estas la magazino en kiu ankaŭ vi povas aperigi viajn komentojn.
- MONATO plilarĝigas vian spektron de interesiĝo, pro aro da nekutimaj temoj prezentitaj en facile digestebla maniero.
- MONATO pligrandigas vian lingvokonon. Ĝi estas redaktita en bona hodiaŭa Esperanto.

Abonu ĝin nun!

La unuaj tri numeroj estos senpagaj!

Skribu al **MONATO**,
Lange Beeldekenstraat 169, B-2060 Antwerpen, Belgio,
aŭ rete al eldonejo@MONATO.be aŭ, eĉ pli facile,
uzu tuj nian formularon en
<http://www.esperanto.be/fel/mon/abonilo3.3.php>

AGRABLAN LEGADON!